

**PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAMI, YAPITLARI,
FİKİRLERİ, UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUMSAL
YAŞAMINA KATKILARI**

F. ÜMRAN YALÇIN

Danışman: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

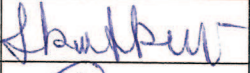

**TC. Giresun Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ Lisansüstü Eğitim-
Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin İKTİSAT ANABİLİM DALI İçin Öngördüğü TEZLİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.**

(Giresun, Haziran, 2014)

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 10.06.2014 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi F. Ümran YALÇIN'ın "PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAMI, YAPITLARI, FİKİRLERİ, UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUMSAL YAŞAMINA KATKILARI" başlıklı tezini incelemiş olup aday 30.06.2014 tarihinde; saat 17.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı, Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. S. Kemal KARTAL	
Üye	Doç. Dr. Ayşe ÖZCAN	
Üye	Yard. Doç. Dr. Kestane - NilmaZ GENÇ	

ONAY

...../...../.....

Doç. Dr. Sedat MADEN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Prof. Dr. Sadun Aren’in Yaşamı, Yapıtları, Fikirleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

30./06./2014

F. Ümran YALÇIN

ÖNSÖZ

“Prof. Dr Sadun AREN’in Yaşamı, Yapıtları, Fikirleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları” başlığını taşıyan bu çalışma ile ülkemizin yetiştirdiği önemli iktisat profesörlerinden biri olmasının yanında sağlam sosyalist kimliği ile de öne çıkmış bir siyaset adamı olan Prof. Dr. Sadun AREN’in yaşam öyküsü aktarılmıştır. Aynı zamanda Prof. AREN’in geride bıraktığı eserleri, akıllarda bıraktığı fikirleri ve yaptığı uygulamaları da Türk toplumsal yaşamına katkıları bakımından incelenmeye ve sunulmaya çalışılmıştır.

86 yaşında aramızdan ayrılan Prof. AREN düşünür, bilim adamı, öğretici ve politikacı olmak gibi pek çok niteliğe sahip aydın bir insandır. Ölümünün ardından; öğrencilerinin, meslektaşlarının ve O’nu tanıma fırsatını yakalamış diğer pek çok kişinin yaptıkları açıklamalardan yola çıkarak Prof. AREN’in en temel özelliklerinden birisinin “çok yalın ve ustaca kullandığı dili” olduğunu söyleyebiliriz. Prof. AREN en karmaşık konuları bile karşısındakinin kolayca anlayabileceği şekilde basite indirgeyip, konunun özünü aktarabilen başarılı bir eğitimcidir. Prof. AREN’in bu özelliği, yazdığı eserlerinde de somut biçimde görülebilmektedir.

Prof. AREN’in İmge Kitabevi tarafından basılan “100 Soruda Dizisi”nde yayımlanmış kitapları ekonominin temel kavramlarını açıklayan sözlük niteliğindeki kitaplardır. “İstihdam, Para ve İktisadi Politika” adını taşıyan kitabı da Keynes’i Türkiye’ye tanıtan ilk yapıt olma özelliğindedir. Prof. AREN’in kitapları ekonomiyle ilgilenen herkesin özellikle İktisat eğitimi gören öğrencilerin veya İktisat eğitimi veren öğretim üyelerinin mutlaka faydalanmaları gereken birer kaynak niteliğindedir.

Prof. AREN bilime ve bu alanda insan eğitimine çok önem vermiştir. Öğrencilerinin konuyu ezberleyerek değil, bilerek ve anlayarak öğrenmelerine her zaman özen göstermiş örnek bir bilim insanı ve aynı zamanda bilgisini topluma adanmış örnek bir öğreticidir.

Prof. AREN yaşamı boyunca sosyalizme inanmış ve daha özgür, eşit ve demokratik bir toplum için mücadele vermiştir. Ancak hiçbir zaman İktisat öğretiminin içine siyasi bir görüş sokmamıştır. O’nun bu yaklaşımını kitaplarında da görmek mümkündür. Prof. AREN yazdığı iktisadi kitaplarının hiçbirinde sosyalist kimliğini öne çıkarmamıştır ve yine bu yönüyle de örnek teşkil eden gerçek bir bilim insanıdır.

Bu araştırma ile Prof. AREN’in yeterince tanınması, okundukça hatırlanması ve kendisine gereken değerin verilmesi umulmaktadır. Ayrıca bu alanda araştırma yapacaklara kaynak teşkil etmesi ve bu satırların yazarı olarak ben, benim gibi yeni yetişen araştırmacılar ve okuyucular için ufuk açıcı, bilgilendirici ve geliştirici olması umulmaktadır.

Bu çalışma boyunca benden yardımlarını, bilgi ve görüşlerini esirgemeyerek bana sürekli destek olan Danışman Hocam Prof. Dr. Kemal KARTAL’a ve aynı şekilde benden sabır ve desteklerini esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim.

F. Ümran YALÇIN

**PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAMI, YAPITLARI, FİKİRLERİ,
UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUSAL YAŞAMINA KATKILARI**

TC. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2014

F. Ümran YALÇIN

Danışman: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bu çalışmada Prof. Dr. Sadun AREN'in kitapları, makaleleri, temel fikirleri ve uygulamaları Türk Toplumsal Yaşamı'na katkıları bakımından incelenmiştir. Öğrencileri ve dostları tarafından Prof. AREN hakkında üç kitap yayımlanmıştır. Bu kitapların içerikleri özetlenmiştir. Bu özetlerden sonra Prof. AREN tarafından yazılan kitaplar, bilimsel ve gazete makaleleri, konuşmaları ve öteki çalışmaları incelenmiştir. Prof. AREN'in uygulamaları iki öbeğe ayrılmıştır: (1) Bilim İnsanı Prof. AREN, (2) Politikacı Prof. AREN. Prof. AREN'in temel fikirleri şu başlıklar altında incelenmiştir: "özelleştirme", "demokrasi", "gelir dağılımı", "sosyalizm" ve "kapitalizm". Son olarak Prof. AREN'in eserlerinin gelecek için önemi ve bu tezin İktisat Bilimi'ne katkıları sunulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Bilim İnsanı, Politikacı, Özelleştirme, Kapitalizm, Sosyalizm, Demokrasi, Gelir Dağılımı.

**PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAMI, YAPITLARI, FİKİRLERİ,
UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUSAL YAŞAMINA KATKILARI**

TC. Giresun University İnstitute of Social Sciences, June, 2014

F. Ümran YALÇIN

Advisor: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

ABSTRACT AND KEY WORDS

In this study, Prof. Dr. Sadun AREN's curriculum vitae, books, articles, main ideas and implementations are analyzed in terms of his contribution to the Turkish Society. About Prof. AREN three books were published by his friends and old students. Contents of these books are summarized. After these summaries, the books, scientific and newspaper articles, speeches and other works written by Prof. AREN analyzed. The implementations of Prof. AREN are grouped into two parts: (1) Academic Prof. AREN, (2) Politician Prof. AREN. The main ideas of Prof. AREN are grouped into following parts: His ideas about "privatization", "democracy", "income distribution", "socialism" and "capitalism". Finally the importance of Prof. AREN's works for future and the contribution of this thesis to the Science of Economics are presented.

KEY WORDS: Academic, Politician, Privatization, Capitalism, Socialism, Democracy, Income Distribution.

PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAMI, YAPITLARI, FİKİRLERİ, UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUMSAL YAŞAMINA KATKILARI

F. Ümran YALÇIN

**(TC. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans
Öğrencisi)**

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	1
Onur Sözü	2
Önsöz	3
Özet ve Anahtar Sözcükler	4
Abstract and Key words	5
İçindekiler	6-10
Çizelge	11
Kısaltmalar	12-13

BİRİNCİ KESİM:

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ

1.1.Araştırmanın Konusu ve Önemi	14
1.2. Araştırmanın Denencesi ve Amacı	15
1.3. Araştırmanın Yöntemi	15
1.4. Bilgi Toplama ve İşleme Araçları	16
1.5. İşlevsel Kavram Tanımları	16

İKİNCİ KESİM:
PROF. DR. SADUN AREN'İN TANITILMASI

2. PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

- 2.1. Eğitim Geçmişi 19
2.2. Mesleki Geçmişi ve Ödülleri 20

3. PROF. DR. SADUN AREN İÇİN YAZILANLAR

- 3.1. "Sadun AREN'e Armağan" (1989). 23
3.2. "Sadun AREN'e 80. Yaş Armağanı" (2003). 31
3.3. "Sadun AREN'in Ardından (8 Mart 2008)". 34

ÜÇÜNCÜ KESİM:
PROF. DR. SADUN AREN'İN DEĞERİNİN ORTAYA
KONMASI

4. PROF. DR. SADUN AREN'İN YAPITLARININ SINIFLANDIRILARAK
TANITILMASI

- 4.1. Prof. Dr. Sadun Aren'in Kitapları 49
4.1.1. Veraset Vergisi Üzerine Bir Deneme (1952, AÜ SBF, Ankara: Güney
Matbaacılık ve Gazetecilik TAO) 50
4.1.2. İstihdam Para ve İktisadi Politika (2011, Ankara: İmge Kitabevi, 395
sayfa) 50
4.1.3. 100 Soruda Ekonomi El Kitabı (2011, Ankara: İmge Kitabevi, 239 sayfa) 51
4.1.4. Ekonomi Dersleri (2009, Ankara: İmge Kitabevi, 303 sayfa) 52
4.1.5. 100 Soruda Para ve Para Politikası (2008, Ankara: İmge Kitabevi, 204
sayfa) 53
4.1.6. TİP Olayı: (1961-1971) (1993, İstanbul: Cem Yayınevi, 296 sayfa) 53
4.1.7. Puslu Camın Arkasından (2006, Ankara: İmge Kitabevi, 339 sayfa) 54
4.1.8. Sosyalizmin Yeni Yolu (2008, Ankara: İmge Kitabevi, 463 sayfa) 54
4.1.9. İncelenmesi Bu Tezde Yapılmamış 10 Kitabın Dizelgesi 55

4.2. Prof. Dr. Sadun Aren'in Makaleleri	56
4.2.1. Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü (1948, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, s. 5-6)	56
4.2.2. Depresyona Karşı Amme Masrafları Yolu İle Mücadele (1948, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:3, Sayı:3-4, s.214-229)	57
4.2.3. Veraset Vergisinin Tesirleri (1950, Ankara: AÜ HF Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, s.407-420)	57
4.2.4. Amme Borçlanması Hakkında Yeni Telakkiler ve Memleketimizdeki Durum (1955, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:10, Sayı:4, s.1-17)	57
4.2.5. İktisaden Az Gelişmiş Memleketlerde Kalkınmanın Finansmanı ve Bazı Yatırım Meseleleri (1955, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:10, Sayı:3, s.1-16)	58
4.2.6. İktisadi Kalkınma ve Totaliter Libareller (Albert GORVİNE ile birlikte 1957, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:11, Sayı:3, 14 sayfa)	58
4.2.7. Gümrük Birliği ve Ortaya Koyduğu Meseleler (1958, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:13, Sayı:1, s.10-23)	58
4.2.8. Devlet Borçlarının Sınırları Meselesi (1959, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, Sayı:5, s.115-121)	59
4.2.9. Yatırım İndirimi ve İktisadi Politika (1960, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, Sayı:6, s.119-123)	59
4.2.10. İktisadi Kalkınmayı Sınırlandırıcı Rolü Bakımından Ziraat (1963, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:18, Sayı:3-4, s.5-22)	59
4.2.11. Ekonomi Bilimi Üzerine (1975, Ankara: Yeni Toplum (Aylık Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi), Mart, Sayı:1, s.5-8)	60
4.2.12. İncelenmesi Bu Tezde Yapılmamış Makalelerin Dizelgesi	60
4.3. Prof. Dr. Sadun Aren'in Öteki Eserleri	64
4.3.1. Prof. Aren'in Bu Çalışma Süresince Saptanabilmiş Öteki Eserlerinin Dizelgesi	64
4.3.2. Yaşasın Emekçiler Yaşasın Türkiye (1965, Ankara:TİP 10 Ekim 1965 Milletvekili Seçimi Radyo Konuşmaları, Sosyal Adalet Yayınları 5, s.74-79)	66
4.3.3. 1975 Yılında Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Sorunları (1975,Açıkoturum İktisatçılar Birliği, s.164-166)	66

4.3.4. Eğitim-Üretim İlişkisi (1976, Eğitim Sempozyumu 7. Oturumunda Sunulan Bildiri ,s.7-22)	67
4.3.5. Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Boyutları (1989, Ankara: Panel, TMMOB Yayınları, s.80-81)	67

5. PROF. DR. SADUN AREN'İN KİTAPLARININ İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ

5.1. Puslu Camın Arkasından	68
5.1.1. Kitabın Genel Tanıtımı	69
5.1.2. Profesör Olana Kadarki Dönem (1-11)	73
5.1.3. Ordunun 27 Mayıs 1960'da İhtilal Yapmasına Kadarki Dönem (12-21).....	73
5.1.4. TİP'İN 4. Kongresine Kadarki Dönem (22-33)	73
5.1.5. DİSK'in Kuruluşuna Kadarki Dönem (34-44)	74
5.1.6. TİP2in Yeniden Kuruluşuna Kadarki Dönem (45-55)	74
5.1.7. Sosyalizmin Yeni Yolu'nun Yazılışına Kadarki Dönem (56-71)	75
5.2. Sosyalizmin Yeni Yolu	75
5.3. 100 soruda Ekonomi El Kitabı	78
5.4. 100 Soruda Para ve Para Politikası	79
5.5. İstihdam Para ve İktisadi Politika	80
5.6. Ekonomi Dersleri	81
5.7. TİP Olayı: 1961-1971	84

6. PROF. DR. SADUN AREN'İN UYGULAMALRININ SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

6.1. Bilim İnsanı Olarak Prof. Dr. Sadun AREN	86
6.2. Politikacı Olarak Prof. Dr. Sadun AREN	88

7. PROF. DR. SADUN AREN'İN FİKİRLERİNİN SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

7.1. Prof. Dr. Sadun Aren'in Özelleştirme İle İlgili Fikirleri	89
7.2. Prof. Dr. Sadun Aren'in Demokrasi İle ilgili Fikirleri	90
7.3. Prof. Dr. Sadun Aren'in Sosyalizm İle İlgili Fikirleri	90
7.4. Prof. Dr. Sadun AREN'in Gelir Dağılımı İle İlgili Fikirleri	91
7.5. Prof. Dr. Sadun AREN'in Kapitalizm İle İlgili Fikirleri	92

8. PROF. DR. SADUN AREN'İN GÜNÜMÜZ İÇİN ÖNEMİ: YAPITLARINDAN, FİKİRLERİNDEN, UYGULAMALARINDAN BUGÜN VE GELECEKTE DAHA İYİ NASIL YARARLANILABİLİR?

- 8.1.** Prof. Dr. Sadun Aren'in Yapıtlarından, Fikirlerinden, Uygulamalarından Bugün Daha İyi Nasıl Yararlanılabilir? 93
- 8.2.** Prof. Dr. Sadun Aren'in Yapıtlarından, Fikirlerinden, Uygulamalarından Gelecekte Daha İyi Nasıl Yararlanılabilir? 94

**DÖRDÜNCÜ KESİM:
GENEL DEĞERLENDİRME**

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

- 9.1.** Bulgular Ve Öneriler 95
- 9.2.** Genel Sonuç: Katkının Özeti, Denencenin Sınanması ve Yeni Araştırma Konusu Önerileri 97
- EK :** Prof. AREN'in Bütün Eserlerinin Tarih Sırasına Göre Kaynakçası..... 100
- KAYNAKÇA** 106

ÇİZELGE

Çizelge : Bulgular ve Öneriler Tablosu	98
---	----

KISALTMALAR

ANAP	: Anavatan Partisi
AP	: Ak Parti
AÜ-SBF	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
AÜ-DTCF	: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi
BBC	: British Broadcasting Corporation
BSP	: Birleşik Sol Parti
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DİK	: Demokrasi İzleme Kurulu
DİSK	: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DP	: Demokrat Parti
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EMO	: Elektrik Mühendisleri Odası
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
MDD	: Milli Demokratik Devrim
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MMO	: Makine Mühendisleri Odası
NPQ	: New Perspectives Quartely
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
ÖDP	: Özgürlük ve Dayanışma Partisi
SBP	: Sosyalist Birlik Partisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TİHK	: Türkiye İnsan Hakları Kurumu
TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TKP	: Türkiye Komünist Partisi

- TÜSDAV** : Türkiye Sosyal İşler Araştırma Vakfı
- TMMOB** : Türkiye Makine Mühendisleri Odası Birliği
- UBK** : Umur Basım Kırtasiye
- YAZKO** : Yazarlar Kooperatifi

BİRİNCİ KESİM:

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Tezin bu kesimi, çalışmanın yöntemi ile ilgili bilgileri içermektedir ve yalnızca bir bölümden oluşmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ

Bu bölüm beş alt bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, araştırmanın konusunu oluşturan Prof. Dr. Sadun AREN'in yaşam öyküsünü ve Türk toplumsal yaşamına katkılarını incelemenin önemi ve değeri sunulmuştur.

İkinci olarak, araştırmanın denencesi ortaya konulmuştur.

Üçüncü olarak, bu bölümde araştırmada kullanılan yöntemler belirtilmektedir.

Dördüncü olarak, denencenin gerektirdiği ve yukarıda açıklanan araştırmanın amacını gerçekleştirmek için nerelerden hangi tür bilgilerin toplanacağı ve bu bilgilerin nasıl işlenerek yazıya dönüştürüleceği açıklanmıştır.

Bu bölümde beşinci ve son olarak, araştırmanın (tezin) anahtar kelimeleri ile sözlük (genel) anlamları dışında yani işlevsel anlamları ile kullanılan kavramlara açıklık getirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

“Prof. Dr. Sadun AREN'in Yaşamı, Yapıtları, Fikirleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları” başlığını taşıyan bu çalışma ile ülkemizin yetiştirdiği önemli İktisat profesörlerinden biri olmasının yanında aynı zamanda sağlam sosyalist kimliği ile de öne çıkmış bir siyaset adamı olan Prof. AREN'in yaşamöyküsü ele alınarak aktarılmıştır. Ayrıca Prof. AREN'in kitapları, makeleleri, temel fikirleri ve uygulamaları da Türk toplumsal yaşamına katkıları bakımından incelenmiştir.

Prof. AREN'in en önemli özelliklerinden biri onun çok iyi bir eğitmeni olmasıdır. O, En karmaşık görünen konuların bile özüne inip, karşısındakinin anlayabileceği şekilde baside indirgeyerek sunabilmektedir. Prof. AREN'in kolay okunabilen, sade, sade olduğu kadar da ustaca bir üslupla yazılmış kitapları, birer

kaynak niteliğindedir. “İstihdam, Para ve İktisadi Politika” kitabı Keynes’i Türkiye’ye tanıtan yapıt olarak tanınmaktadır.

Bu tezin konusu, bir iktisat profesörü olduğuna göre, İktisat Bilimi ile uğraşan iktisatçıları da şöyle 2 (iki) öbeğe ayırabiliriz:

1. İktisat Bilimi ile ilgili varolan bilimsel bilgileri **YALNIZCA NAKLEDEN İKTİSATÇILAR.**

2. İktisat Bilimi ile ilgili bilimsel bilgileri **AKLEDEN İKTİSATÇILAR.** Başka bir anlatımla bu tür iktisatçılar, hem varolan bilgileri ve hem de yeni keşfettiği bilgileri **ÖZGÜN VE HERKESİN KOLAYCA ANLAYABİLECEĞİ BİÇİMDE** sunabilirler.

Elinizdeki bu araştırmada incelenen Prof. Dr. Sadun AREN işte bu ikinci tür (AKLEDEN) iktisatçılardan birisidir.

1.2 Araştırmanın Denencesi ve Amacı

Anadenence: Sadun AREN, yazdığı değişik eserleriyle Türkiye’de iktisat biliminin öğrenilmesine ve sevilmesine büyük katkı sağlayan bir bilim insanıdır. Bu nedenle Sadun AREN’e “Türkiye’nin Paul Samuelson’udur.” diyebiliriz. Bilindiği gibi ABD’li iktisatçı Prof. Dr. Paul Samuelson’a Nobel İktisat Ödülü İktisat Bilimi’nin öğrenilmesini kolaylaştıran kitaplar ve makaleler yazdığından ötürü verilmiştir.

Bu denenceden kaynaklanan araştırmanın (bu tezin) amacı şudur: Türkiye’de binlerce iktisatçı bulunmasına rağmen, yalnızca Sadun AREN’in iktisat konularını özden bir şey kaybetmeksizin, bu kadar basite indirgeyerek herkesin anlayabileceği biçimde yazabilmesinin sırrı veya açıklaması ne olabilir? İşte bu sırrı bulmak araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, “Tarihsel Araştırma Yöntemleri”nden ve “Betimsel Araştırma Yöntemleri”nden yararlanılmıştır.. Ayrıca, araştırma “Dört Kesim Yaklaşımı”na göre gruplandırılmıştır.

1.4. Bilgi Toplama ve İşleme Araçları

Araştırmanın bilgi derleme araçları olarak belgesel kaynak taraması, bilgi işleme araçları olarak da niteliksel çözümleme yöntemlerinden yararlanılmıştır.

1.5. İşlevsel Kavram Tanımları

Araştırmanın “işlevsel kavramları” ve tanımları aşağıda sunulmuştur.

Bilim: Gözlenebilen olguları betimleme, olguları ve olgular arasında ilişkileri açıklayarak genel ilkelere varma ve bu genellemeleri ve ilkeleri tekrar olgulara dönerek test etme, yani doğrulama veya yanlışlama sürecidir (ORTAŞ,2002).

Bilim İnsanı: Evrendeki olay ve olguları inceleyen, onun altında yatan gizemin kaynağını sorgulayan ve bu gizemin nedenlerini anlayan ve anladığını basitleştirip kitlelerin anlayabileceği bir şekilde yayın yolu ile duyuran kişidir. Ayrıca bilim insanı anlamış olduğu doğal gizemi yaşamı daha da kolaylaştıracak şekilde insanlığın istifadesine sunan kişidir (ORTAŞ,2002).

Demokrasi: En üst iktidarın halkta bulunduğu ve halkın belli aralıklarla tanınan özgür seçimlerde temsilcilerini seçtiği, temsil ve devredilmiş otorite yoluyla halk tarafından dolaylı olarak kullanılan hükümet biçimine imkan veren siyasi sistem (TUNÇ, 1999,187).

Ekonomik Kalkınma: Bir ülkede yaşayan bireylerin geçim düzeylerinin ve üretme güçlerinin yükselmesi demektir (AREN,2009,206).

Emek: Bir şeyin üretilmesine ya da yaratılmasına yönelik insan etkinliği (Büyük Larousse, 1986, C.7, s.3666).

Emperyalizm: Bir devletin başka bir devlet ya da devletler topluluğu üstündeki iktisadi, askeri, kültürel vb. egemenliği (Büyük Larousse,,1986, C.7, s.3682).

Gelir Bölüşümü: Bir ülkede yaratılan milli gelirin o ülkede yaşayan bireyler (daha doğrusu aileler) arasında paylaşılması düzenidir (AREN,2009,93).

İstihdam: Bir kimseyi bir işte, bir hizmette kullanma, çalıştırma. (Büyük Larousse, 1986, C.11, s.5880).

Kuram: Bir olaylar demetini betimlemeye ve açıklamaya yönelik ilkeler, kurallar, bilimsel yasalar bütünü (Büyük Larousse,,1986, C.14, s.7166).

Küreselleşme: Yerkürenin farklı bölgelerinde yaşayan insan, toplum ve devletler arasındaki iletişim ve etkileşim derecesinin “karşılıklı bağımlılık” kavramı çerçevesinde giderek artması (BAYAR, 2008,25).

Marksizm: Marx’ın çok kere kısaca Marksizm diye isimlendirilen düşünce ve tahlil sistemi, diyalektik metaryalizm ile birlikte tarihi ve toplumları geniş bir perspektif içinde ele alan ve bunların hareketlerini genel ve hakim çizgileri içinde kavramaya yönelmiş bir tarih teorisi, belli tarih dönemlerinin toplum yapılarını açıklamaya yönelmiş bir toplum teorisi ve toplumun gelişme çizgisi üzerinde belli bir aşamayı temsil eden kapitalist toplumu tahlil ve teşhise yönelmiş bir iktisat teorisinden meydana gelen bir bütündür (SELİK,1982,10).

Kapitalizm: Bu sistemin özü, üretim araçlarının (sermayenin) az sayıda özel şahısların ellerinde birikmiş olması ve bunlardan yoksun olanların da (işçilerin) yaşamlarını sürdürebilmek için bu kimselerin işyerlerinde ücret karşılığı çalışmak zorunda olmalarıdır (AREN,2009, 31).

Özelleştirme: Kamu kesimine ait bir işletmeyi yada etkinliği özel kesime devretmek (Büyük Larousse,,1986, C.17, s.9074).

Politika: Bir devlette yöneticilerin belirli bir alanda uygulamaya geçirdikleri görüşlerin tümü (Büyük Larousse,,1986, C.18, s.9465).

Sendika: Üyelerinin ortak çıkarlarını savunmak için kurulmuş örgüt (Büyük Larousse,,1986, C.20, s.10352).

Sermaye: Üretim güçleri kapitalist bir toplumda aynı zamanda o toplumun sermayesi demektir (AREN,2009,37).

Sosyalizm: Üretim araçlarında özel mülkiyetin yerine ortak mülkiyetin, kar için anarşik üretimin yerine kullanım için planlı üretimin bulunduğu bir sistemdir (BİLGİ,1984,46).

Sosyal Demokrasi: İşçi sınıfının emperyalist sömürü temelinde ve kapitalist düzende daha uygun yaşama ve çalışma koşullarına kavuşabilmesi anlayışıdır (KOÇ,2010).

İKİNCİ KESİM:

PROF. DR. SADUN AREN'İN TANITILMASI

Bu kesimde, Prof. Dr. Sadun AREN'i tanıtıcı bilgilere yer verilmiştir. Bu çerçevede Prof. AREN'in yaşam öyküsü aktarılarak, AREN için yazılan yazılar kısaca özetlenmiştir.

2. PROF. DR. SADUN AREN'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Prof. Dr. Sadun AREN'in yaşam öyküsü kısaca şöyle özetlenebilir (*):

Prof. Dr. Sadun AREN 19 Mart 1922 Erzurum doğumludur. İlk ve orta öğrenimini çeşitli illerde sürdürmüş ve 1940'da Eskişehir Lisesi'nden mezun olmuştur. Aynı yıl girdiği Siyasal Bilgiler Okulu'nu (Mülkiye'yi) 1944'te bitiren AREN, Maliye Bakanlığı kadrosunda kısa süreli stajyerlik yaptıktan sonra 1945'te aynı okulda "İktisat ve Akçalı Bilgiler" asistanı olmuştur. 1949'da eşi Munise Hanım ile evlenmiştir. 1950'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne Doçent kadrosuna atanmış ve sosyoloji dersleri okutmuştur. 1951'de burslu olarak Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu'na, oradan da eğitim/araştırma çalışmalarını sürdürmek üzere İngiltere'ye gönderilmiştir. Cambridge Üniversitesi'nde ve London School of Economics'te bulunmuştur. 1955'te ülkeye dönmüş ve SBF'deki görevine yeniden başlayarak 1957'de Profesör olmuştur. 1965'e kadar Matematik, İstatistik ve Para-Banka dersleri okutmuştur. Ayrıca, 1956-1960 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ'de), daha sonra Ankara İktisat ve Ticaret Yüksek Okulu'nda ve 1978 sonrasında da Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde ekonomi dersleri vermiştir.

(*) Prof. AREN'in yaşam öyküsü ile ilgili bilgiler yoğun olarak şu kaynaklardan yararlanılarak yazılmıştır: Mülkiyeliler Birliği (2009), AREN (2006), BULUTAY (2003).

1960-1962 yılları arasında Devlet Planlama Teşkilatı'nda (DPT'de) danışmanlık da yapan Prof. AREN, Sosyalist Kültür Derneği'nin kurucuları arasında yer almış ve 1965'te Türkiye İşçi Partisi (TİP) İstanbul Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM'ye) girmiştir.

12 Mart 1971 döneminde TİP davasından hükümlü, 12 Eylül 1980 döneminde de Araştırma Merkezi Müdürlüğü görevi nedeniyle Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) davasından tutuklu olarak uzun süreler cezaevlerinde kalmıştır. Ocak 1991'de kurulan Sosyalist Birlik Partisi (SBP) ile onun devamı olan Birleşik Sosyalist Parti (BSP)'nin kurucu genel başkanlığını yapmıştır. 18 Mart 2008'de Ankara'da ölen Prof. AREN, öldüğünde Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Onursal Genel Başkanı ve aynı zamanda Türkiye İnsan Hakları Kurumu (TİHK) kurucu üyesiydi.

2.1. Eğitim Geçmişi

Prof. AREN'in babası Ziraat Bankası'nda müfettişti. Annesi ise ev hanımıdır. Annesini küçük yaşta kaybetmiş ve babasının memuriyeti nedeniyle öğrenimini Eskişehir, Ankara ve İstanbul gibi çeşitli illerde gerçekleştirmiştir.

1940 yılında Eskişehir Lisesi'nden mezun olan Prof. AREN, daha ortaokul ve lise yıllarında yaşamla ilgili felsefi sayılabilecek konular üzerinde düşünmeye başlamıştır. Prof. AREN'in düşünsel gelişiminde bu dönemde okuduğu, Hasan Ali Yücel'in "Mantık" kitabı, Dante'nin "İlahi Komedi"si ve Hüseyin Cahit Yalçın'ın tercüme ettiği Hitler'in "Kavgam"ının büyük etkisi olmuştur.

Prof. AREN, memleket meselelerine karşı duyarlılığını fark ederek, kaymakam olmak için Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne (AÜ-SBF'ye) girmiş, ancak son sınıfta iktisatçı olarak kalmaya karar vermiştir. Çünkü bilimi sevmekte ve iktisadın bilimsel bir yanı olduğunu düşünmektedir.

AÜ-SBF’de öğrenim gördüğü sıralarda Marx ve Darwin’i de okumuştur. Darwin’in “Türlerin Kökeni” adlı kitabından çok etkilenmiş hatta bu kitap, kendi ifadesiyle, sosyalizme yönelmesindeki en büyük etmen olmuştur.

AÜ-SBF’den mezun olduktan sonra, İçişleri Bakanlığı Muhasebe Müdürlüğü’nde staja başlayan Prof. AREN, bu sıralarda yoğun bir biçimde kendisini okumaya ve düşünmeye vermiştir. O yıllarda Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde (AÜ-DTCF’de) okuyan ve **Marksist görüşlü İlerici Gençler Örgütü**’ne üye olan bir arkadaşının önerisiyle AÜ-DTCF’de Behice BORAN’ı dinlemeye gitmiş ve konferansın özellikle çok sağlam olan bilimsel yapısı, Prof. AREN üzerinde büyük etki yapmıştır. Zaten entelektüel bakımdan doyurucu olan “**Yurt ve Dünya**”, “**Adımlar**” gibi dergileri de takip etmektedir. 1947’de Posta İdaresi’nde memur olan Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyesi Kemal ERGİN ile tanışan Prof. AREN, onun evinde “**Marksizmin Sorunları**” adlı gizli elyazmalarını okumuş ve o tarihten itibaren kendini Marksist saymaya başlamıştır.

1945’te AÜ-SBF’ye asistan olarak girmiştir. Doktorasını İstanbul İktisat Fakültesi’nde tamamlayan Prof. AREN, toplumcu bir tarafı olduğu için, tez konusu olarak “**Veraset Vergileri**”ni seçmiştir. Tezini bitirip İstanbul’a göndermek üzereyken okulun fakülte statüsüne girmesi konusu gündeme gelmiştir. Ancak o sırada AÜ-SBF’nin Üniversiteler Kanunu’na tabi olabilmesi için belirli sayıda doçente ve profesöre sahip olması gerekmektedir. Halbuki okula bağlı yeterli sayıda doçent bulunmadığından Sadun AREN ve Seha Meray gibi kişilerden doktora tezlerini doçentlik tezi olarak vermeleri istenmiştir. Böylece Prof. AREN, doktor olmadan doçent unvanını almıştır. Doğal olarak, bu olay AREN’in meslekte erken ilerlemesini de sağlamıştır. 1957 yılında 35 yaşındayken AÜ-SBF’nin İktisat Profesörü olmuştur.

2.2. Mesleki Geçmişi ve Ödülleri

Genç Doçent Sadun AREN’in AÜ-SBF’de verdiği ilk ders sosyoloji dersidir. Kendi konusu olmamasına karşın, Fakülte’de sosyoloji öğretim üyesi bulunmadığından bu görev ona verilmiştir. 1951 yılında Fakülte tarafından Birleşmiş

Milletlere bağı Avrupa Ekonomik Komisyonu'nda burslu olarak çalışmak üzere Cenevre'ye gönderilmiştir. O sıralar Türkiye'de 1951 Komünist Tevkifatı başladığından, Fakülte'ye başvurarak süresini uzatmış ve Cambridge'e giderek orada bir taraftan bir koleje kaydolup öğrenimini geliştirirken, diğer taraftan da bursu kesildiği için BBC sınavına girip kazanarak Türkiye bölümünde çalışmaya başlamıştır.

Prof. AREN, ülkedeki gelişmeleri göz önüne alarak bir ara Türkiye'ye hiç dönmeyi düşündüyse de, vatanından uzak kalmanın insanı yozlaştıracağı kaygısıyla geri dönmeye karar vermiştir. İstanbul'a gelir gelmez gözaltına alınarak Ankara'ya götürülmüş ve orada bir askeri cezaevinde 15 gün kaldıktan sonra tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edilmiştir. Daha sonra da delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

1955-1965 yılları arasında AÜ-SBF'de kesintisiz hocalık yapan Prof. AREN, 1956'dan 1960 yılına kadar aynı zamanda ODTÜ'de de iktisat dersleri vermiştir. 1960'da ODTÜ'deki görevi bitince 1965'e kadar Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde de gece derslerine girmiştir.

İlk kitabı, aynı zamanda doçentlik tezi olan "**Veraset Vergileri Üzerine Bir Deneme**"dir. 1956'da ikinci kitabı "**Para ve İktisadi Politika**"yı yayımlamıştır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonrası kurulan Milli Birlik Komitesi İktisat Komisyonu'na seçilmiştir. Bu arada Devlet Planlama Teşkilatı kurulmakta ve Prof. AREN'in İktisat Dairesi Başkanı olması düşünülmektedir. Fakat Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT'in) itirazı nedeniyle bu gerçekleşmemiştir. Ancak bir süre sonra DPT'ye sözleşmeli olarak danışman olmuş ve bu görevini 1962 yılına kadar sürdürmüştür.

Bu arada 1961 yılında kurulan TİP ile de temas kuran Prof. AREN, 1963 yılında partiye üye olmuştur. 1964 yılında yapılan kongrede de TİP'in Genel Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiştir. TİP 1965 seçimlerinde TBMM'de 15 sandalye

kazanmıştır. Prof. AREN de Mehmet Ali Aybar ve Çetin Altan ile birlikte İstanbul'dan milletvekili olmuşlardır.

Prof. AREN, 12 Mart 1971 askeri darbesinden sonra gözaltına alınmış ve bir hafta sonrasında çıkarıldığı mahkemece tutuklanarak Mamak Askeri Cezaevi'ne gönderilmiştir. Tutukluken mide kanaması geçirerek Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne kaldırılmıştır. Bu arada TCK'nın 141/1 maddesi gereği yargılandığı dava da sürmektedir. 1972 yılında davanın karara bağlanmasıyla, 12 yıl 5 ay ağır hapis cezasına çarptırılan ve Niğde Cezaevi'ne gönderilen Prof. AREN, 1974 yılında çıkan genel af tan yararlanarak tahliye olmuştur.

Prof. AREN, cezaevindeyken piyasa ekonomisi ile Marksist ekonomiyi karşılaştıran, "**Ekonomi Dersleri**" adlı bir kitap yazmıştır. 1976'da basılan bu eserin üniversitelerde ders kitabı olarak okutulması, 1980'de tekrar tutuklanması için gerekçe olmuştur.

Tahliyesinden sonra yeniden fakülteye dönmesine izin verilmeyen Prof. AREN, çeşitli konferanslara ve seminerlere katılmıştır. 1976 yılında İstanbul'a giderek DİSK'e danışman olmuştur. 1977 yılında yeniden Ankara'ya dönmüş ve yeni kurulan Disk Araştırma Enstitüsü'nün başına geçmiştir. 12 Eylül 1980 darbesi ile Enstitü kapanana kadar bu görevi sürdürmüştür. Nisan 1981'de gözaltına alınmış, 15 gün gözaltında tutulmuş, sonra da İstanbul Metris Cezaevi'ne gönderilmiştir. Daha sonra Selimiye Cezaevi'ne nakledilen Prof. AREN, mahkemece tahliye edilmiştir. 1982 yılında yeniden tutuklanarak Mamak Askeri Cezaevi'ne gönderilen Prof. AREN, buradan da avukatlarının talebi üzerine, kendi durumundaki tutukluların bulunduğu Dil Okulu'na gönderilmiştir. Niğde Cezaevinde yazdığı kitabı nedeniyle açılan davadan beraat etmiştir. Ancak DİSK davası sürdüğünden yeniden Metris Cezaevi'ne gönderilmiştir. 1984 yılında diğer DİSK davası sanıkları ile birlikte tahliye edilmiştir.

Prof. AREN, tahliyesinin ardından Aziz Nesin ile birlikte eş başkanlığını yaptığı "**Demokrasi İzleme Kurulu**" (DİK) adlı bir aydın girişiminde yer almıştır. Bu girişim aracılığıyla Anayasa Kurultayı toplanmasına önayak olmuştur.

Sosyalist bir parti kurma çalışmalarına katılmış ve bu çalışmalar sonunda kurulan **Sosyalist Birlik Partisi**'nin genel başkanı olmuştur. Daha sonra Emek ve Kurtuluş gruplarının katılımıyla "**Birleşik Sosyalist Parti**" (BSP) adını alan partinin de genel başkanlığını yürütmüştür. Bu parti soldaki çeşitli grupların da katılımıyla **Özgürlük ve Dayanışma Partisi** (ÖDP) haline gelince ÖDP üyesi olmuştur.

Prof. AREN 2003-2004 Döneminde Ankara Üniversitesi tarafından **Sosyal Bilimler Hizmet Ödülü**'nü almıştır.

Türkiye'deki iktisat biliminin kuruluşu ve gelişimine yaptığı özgün katkıları ile Keynesci İktisat Kuramının Türk İktisadına ve öğrenimine girişindeki öncü rolü nedeniyle de Prof. AREN, Mülkiyeliler Birliği Vakfı'nın 2007 **Büyük Mülkiye Ödülü**'nü almıştır.

Tedavi gördüğü akciğer kanseri hastalığına yenik düşen Prof. AREN, 8 Mart 2008'de Ankara'da ölmüştür. Öldüğünde ÖDP onursal genel başkanı ve aynı zamanda **Türkiye İnsan Hakları Kurumu** (TİHK) kurucu üyesi olan Prof. AREN'in, basılı 8 kitabı bulunmaktadır. Yön, Emek, Marksizm ve Gelecek dergilerinde ve Politika Gazetesi'nde yoğun olmak üzere çeşitli dergilerde de makaleleri yayımlanmıştır.

3. PROF. DR. SADUN AREN İÇİN YAZILANLAR

Prof. AREN için yazılanlar bu bölümde, şu 3 alt bölüme ayrılarak sunulmuştur: **3.1. "Sadun AREN'e Armağan" Kitabı (1989)**, **3.2. "Sadun AREN'e 80. Yaş Armağanı" (2003)**, **3.3. "Sadun AREN'in Ardından (8 Mart 2008)"**.

3.1. "Sadun AREN'e Armağan" Kitabı (1989)

Alışılmış bir gelenektir: Emekli olunca veya belli bir olgun yaşa gelince öğretim üyeleri hakkında bir "Armağan Kitap" yayımlanır.

Prof. AREN için de aynı geleneğe uyularak 1989’da bir “Armağan Kitap” yayımlanmıştır. 1989’da Prof. AREN 67 yaşındadır ve bu yaş üniversite öğretim üyelerinin “**zorunlu emekli olma yaşı**”dır. Bu kitabı yayımlayanlar muhtemelen şöyle düşünmüşlerdir: “Eh artık Sadun Hoca yaş haddine geldi, bugün yarın-Tanrı gecinden versin- gidebilir. Acele armağan kitabı yayımlayalım...”

Prof. AREN böyle düşünenleri şaşırtmıştır.(“Hayal kırıklığına uğratmıştır” demeye kalemimiz izin vermediği için yazmıyoruz.) Tüm beklentileri boşa çıkartarak **SEKSEN YAŞA MERHABA** demiştir. Prof. AREN sevenlerini bir zahmete daha sokmuştur: “**Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı**” kitabı böylece ortaya çıkmıştır. Bu kitap da aşağıdaki 3.2. alt bölümünde tanıtılmıştır.

*****

Şimdi “**Sadun Aren’e Armağan (1989)**”u tanıtmaya başlayabiliriz.

Bu kitap Mülkiyeliler Birliği tarafından yayımlanmıştır. Kitaptaki yazıları derleyen Prof. Dr. Tuncer BULUTAY’dır.

Kitabın en başında Prof. AREN’in eşi **Munise AREN** ile Tuncer BULUTAY’ın “usta işi” görüşmesi yer almaktadır. Başarılı, başarılı olduğu kadar pek çok meslektaşını ve öğrencilerini başarıya ulaştıran bir bilim insanının iyi ve kötü her döneminde sınıksız, taş gibi yılmadan yanında olmuş bir Hanımefendinin alçakgönüllü ve içtenlikli açıklamaları her insana örnek olacak niteliktedir.

Kitabın hazırlandığı ve yayımlandığı tarihte Prof. AREN, ne iyi ki yaşamaktadır. Bu durumu değerlendiren Tuncer BULUTAY, Prof. AREN ile de örnek sayılabilecek bir görüşme yapmıştır. Bu görüşmede “**dev yürek**” veya “**Dünyayı ve tüm insanlığı kucaklayan düşünce adamı**” olarak niteleyebileceğimiz Prof. AREN’in öğretici ve herkese yol gösterici açıklamaları yer almaktadır.

Kitap Şu 18 blmnden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm: Giriş

Birinci Bölümün yazarı Prof. Dr. Tuncer BULUTAY'dır. Bu bölümde Prof. BULUTAY Şu üç konuyu sunmaktadır:

- (1) Bilimsel Ortamın Oluşması.
- (2) Türkiye'de Bilimsel Ortam.
- (3) Kitapta Yer Alan Makalelerin zetleri.

İkinci Bölüm: 1980'lerde Dünya Ekonomisi

İkinci Bölümü Yılmaz AKYÜZ yazmıştır. Bu bölüm Şu 4 alt blmnden oluşmaktadır:

- (1) Büyümede Yeni Eğilimler ve Uluslararası Bağımlılık.
- (2) EndüstrileŐmiŐ lkelerin Politika ve Performansları.
- (3) Politika Etkilerinin Azgelişmiş lkelere Aktarılması.
- (4) Azgelişmiş lkelerde Dış Őoklar, Yapı, Politika ve Performans.

çnc Bölüm: Gelir Dağılımı ve Kamu Maliyesi

çnc Bölümü H. ren ARSAN yazmıştır. Bu bölüm 8 alt blmnden oluşmaktadır

- (1) Gelir dağılımını Etkileyen Faktörler.
- (2) Gelir Dağılımı ve Sosyal Refah.
- (3) Gelir Dağıtım Amacı ile Maliye Politikası.
- (4) Kamu Giderleri ve Gelir Dağılımı.
- (5) Kamu Giderlerinin Faydasının Dağılımı.

(6) Reel Giderlerin Faydasının Dağılımı.

(7) Transfer Giderlerin Faydasının Dağılımı.

(8) Kamu Gelirleri ve Gelir Dağılımı.

Dördüncü Bölüm: Bir “Yapısal uyum” Operasyonu içinde Sınıflar Arası ve Sınıf-İçi Bölüşüm İlişkileri: 1980’li Yılların Türkiye’si.

Dördüncü Bölümü Korkut BORATAV yazmıştır. Bu bölüm 6 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Giriş.

(2) Kavram Çerçevesi.

(3) Ücretli Emek ve Sermaye.

(4) Köylülük ile Tüccar/Tefeci (Ticari/Mali Sermaye).

(5) Burjuvazinin iç Bölünmeleri.

(6) Son Gözlemler ve Tartışmalı Sorunlar.

Beşinci Bölüm: İktisat Kuramının Temel İlkeleri

Beşinci Bölümü Tuncer BULUTAY yazmıştır. Bu bölüm 2 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Bireycilik.

(2) Rasyonel Davranış.

Altıncı Bölüm: 1987 Genel Seçimleri Üzerine Bazı Düşünceler

Altıncı Bölümü Tuncer BULUTAY ve Cem ÇAKMAK yazmıştır. Bu bölüm 3 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Türkiye’de Seçimlerde İktidarlar Oy Kaybeder.

(2) Askeri Müdahalelerin Etkileri.

(3) Özet ve Sonuç.

Yedinci Bölüm: İki Aşamalı En Küçük Kareler ile Tahmin Edilen Bir Denkleme İlişkin Hipotez Sınamaları

Yedinci Bölümü Haluk ERLAT yazmıştır. Bu bölüm 4 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Giriş.

(2) 2AEKK Tahmini ile İlgili Artıklar.

(3) Hipotez Sınamaları.

(4) Sonuç.

Sekizinci Bölüm: Siyasal Katılmanın İdeolojik Ortamı

Sekizinci Bölüm Cem EROĞUL tarafından yazılmıştır. Bu bölümde yazar hiç alt başlık kullanmamıştır.

Dokuzuncu Bölüm: Eşitlikçi İktisadi Adalet Üzerine

Dokuzuncu Bölümü Hasan ERSEL yazmıştır. Bu bölüm 3 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Bireycilik ve İktisadi Adalet.

(2) Eşitlikçi Adalet Görüşü.

(3) Eşitlikçilik Üzerine Bir Deneme.

Onuncu Bölüm: İktisat ve Zaman: Bir Anlayabilme Çabası

Onuncu Bölüm Fikret GÖRÜN tarafından yazılmıştır. Yazar hiç alt başlık kullanmamıştır.

On Birinci Bölüm: 2821 Sayılı Sendikalar Yasası İle 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının Uluslararası Normlara Aykırılığı

On birinci Bölümü Alpaslan IŞIKLI yazmıştır. Bu bölüm 10 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Giriş.

(2) Uluslararası Normların Niteliği ve Doğuşuna Yolaçan Nedenler.

(3) Uluslararası Normların Kaynakları ve Uluslararası Çalışma Örgütü.

(4) Sendika Özgürlüğü ile Toplu Sözleşme ve Grev Hakkına İlişkin Başlıca Uluslararası Metinler ve İlkeler.

(5) Uluslararası Çalışma Örgütü ve Türkiye.

(6) TİSK Görüşlerinin Dayandığı Yanlış Temeller.

(7) Uluslararası Çalışma Örgütü Sendika Özgürlüğü Komitesine Göre 2821 ve 2822 Sayılı Yasaların Uluslararası Normlara Aykırı Hükümleri.

(8) 2821 ve 2822 Sayılı Yasaların Uluslararası Çalışma Örgütü Sendika Özgürlüğü Komitesi Tarafından Uluslararası Normlara Aykırılık Açısından Üzerinde Durulmamış Olan Diğer Bazı Hükümler.

(9) Örgütlenme Özgürlüğüne ve Bu Hakkın Korunmasına İlişkin 1948 Tarihli ve 87 Sayılı Sözleşmenin Temel Hükümleri.

(10) Teşkilatlanma ve Kollektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik 98 Numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi.

On ikinci Bölüm: Batı Modeli Demokrasininin Gelişme Koşulları

On ikinci Bölümü Erhan KÖKSAL yazmıştır. Bu bölüm 5 alt bölümden oluşmaktadır.

(1) Giriş.

(2) Demokrasi Nedir?

(3) Demokrasi Ne Değildir?

(4) Demokrasinin Temel İlkeleri.

(5) Batı Modeli Demokrasinin Gelişmesini Etkileyen Koşullar.

On üçüncü Bölüm: İktisatçı İçin Birkaç Düşünce.

On üçüncü Bölüm Bilsay KURUÇ tarafından yazılmıştır. Alt başlıklama yoktur.

On dördüncü Bölüm: Tanzimat Döneminde Çocuk Edebiyatı Üzerine.

On dördüncü Bölüm İlber ORTAYLI tarafından yazılmıştır. Bu bölümde de alt başlıklama yoktur.

On beşinci Bölüm: 1927-1948 Döneminde Tarımsal Üretim ve Gelir Düzeyleri Üzerine Bir Deneme.

On beşinci Bölümü Şevket PAMUK yazmıştır. Bu bölüm 3 alt bölümden oluşmuştur.

(1) Giriş ve Temel Kavramlar.

(2) Endekslerin Oluşturulmasında Kullanılan Veriler.

(3) Uzun ve Orta Dönemli Eğilimler; Üreticiler Arasında Farklılaşmalar.

On altıncı Bölüm: 1980'li Yıllar Türkiye'sinde Büyüme ve İktisadi Konjonktür üzerine bir Sentez Denemesi

On altıncı Bölüm Oktar TÜREL tarafından yazılmıştır. Bu bölüm 5 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Giriş.

(2) Model.

(3) Talep Kısıtı Altında Büyüme Evresinde İktisat Politikası Uygulamaları.

(4) İç Kaynak Kısıtı Altında Büyüme.

(5) Sonuç.

On yedinci Bölüm: Piyasa Yapısı ile Firma Davranış ve Başarısı Arasındaki ilişki.

On yedinci Bölümü Gürel TÜZÜN yazmıştır. Bu Bölüm 4 alt bölümden oluşmaktadır:

(1) Giriş.

(2) Türdeş Mal.

(3) Farklılaştırılmış Mal.

(4) Sonuç.

On sekizinci Bölüm: Ayrıştırma (Decomposition) Yöntemlerinin Merkezsel-Olmayan Planlamada Kullanımı.

On sekizinci Bölümü Nuri YILDIRIM yazmıştır. Bu bölüm 6 altbölümden oluşmaktadır:

(1) Giriş.

(2) Sınıflandırma.

(3) Bloksal Yapıya Sahip Planlama Problemi.

(4) Özendirme (Fiyatlar veya Cezalarla) Yolu ile Planlama.

(5) Kaynak ve Hedeflerin Doğrudan Dağıtım Yolu ile Planlama.

(6) Karma Mekanizmalarla Planlama.

3.2. “Sadun AREN’e 80. Yaş Armağanı” (2003)

Bu kitap Mülkiyeliler Birliği tarafından yayımlanmıştır.

Kitap, Önsöz’den sonra 7 bölümden oluşmaktadır. Önsöz hem başlık hem de İçerik olarak oldukça ilginçtir ve Salih ER tarafından yazılmıştır.

Birinci bölümde Prof. AREN’in dört sayfadan oluşan yaşam öyküsü anlatılmıştır.

İkinci bölüm başlığı şudur: **Mülkiyeliler Birliği ve Vakfı’nın Prof. Sadun Aren’in 80. Doğum Günü Kutlama Töreninden Konuşmalar.** Akademisyenler için “Armağan Kitap” hazırlama geleneğinde bu kitapta bir yenilik yapılmıştır. Prof. AREN’in 80. Yaşını kutlamak amacıyla bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıya katılanlara sırasıyla söz verilmiştir.

İlk söz **Fusun ÇİÇEKOĞLU**’na verilmiştir. Çiçekoğlu, konuşmasında özetle şunları söylemiştir: Mülkiye (SBF) Türkiye adıyla özdeş bir okuldur. Çok sayıda akademisyen, mülki idare amiri, dış işleri bakanlığı görevlileri (elçiler,vb.) ve kamu yönetiminin değişik kademelerindeki görevliler bu okuldan mezun olmuştur. Prof. AREN de bu okulun mezunudur. Mülkiye’yi “Mülkiye” yapan hocalarımızdan birisidir. Prof. AREN’e, bütün yaşamı boyunca duruşunu hiç bozmadığı ve bu güzel duruşu için bütün devrimcilik duygularıyla teşekkür ediyorum.

Söz **Hayrettin KARACA**’ya verildiğinde Karaca’nın söyledikleri özetle şunlardır: Prof. AREN ile ben bir yıl birlikte oldum. Bu bir yıl, ömür boyu dost olmamızı sağladı. Farklı görüşlerdeydik ama doğaya, insana, Atatürk’e, ülke bağımsızlığına, adaletli ülke yönetimine ve yurttaşların ulusal gelirden hakça pay almalarına hep aynı doğrultuda baktık.

Söz verilen Türkiye Sosyal İşler Araştırma Vakfı (TÜSDAV) Temsilcisi **Ahmet KARDAM**, önce vakfı tanıtmış ve vakıf başkanı Nihat SARGIN’ın sevgilerini iletmiştir.

Prof. Dr. Cem EROĞUL söz almış ve şunları söylemiştir: Prof. AREN'in hiçbir dönemde kayıtlı öğrencisi olmadım. Ancak merakımdan dolayı bazı derslerine gayri resmi olarak girip dinledim. Kendisini daha çok açık oturumlarda dinledim. En sıcak tartışma ortamlarında bile Sadun Hoca'nın serinkanlılığını, akılcılığını, güler yüzlülüğünü hiç kaybetmediğine tanık oldum. Konu ne olursa olsun Sadun Hocamız hep anlaşılır ve mantıklı konuşma üslubunu korumaktaydı. Gençlerin ilgisini ve hayranlığını çeken de buydu.

Ardından **Tamer LEVENT** İsmet ÖZEL ile ilgili bir yazıyı özet olarak Prof. AREN ile ilgili olarak okumuştur.

Prof. Tuncer BULUTAY söz alarak özetle şunları söylemiştir: Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bulunmam yaşamımda tattığım birinci ayrıcalıktı. Yaşamımın ikinci önemli ayrıcalığı ise, Sadun Hoca'nın ilk asistanı olmamdı. Sadun Hoca'nın iki temel özelliğinden birincisi, en karmaşık ve zor konuları herkesin anlayabileceği bir dil ile anlatabilmesiydi. İkinci önemli özelliği de konu ne kadar uzun olursa olsun ve konunun ne kadar çok ayrıntısı bulunursa bulunsun, konunun özünün özünü ayrıntılı biçimde okura veya dinleyiciye hatırdaki kalıcı biçimde sunabilmesiydi.

Bu konuşmalar oturumunda daha sonra şu konuşmacılar söz almış ve **Tamer LEVENT**'in söz vermesiyle konuşmuşlardır: İsmet SEZGİN, Kenan SONER, Turgut KAZAN, Salih ER ve Ülkü ORBAY.

Bu konuşmalar oturumunda Tamer LEVENT en son **Prof. AREN**'i sahneye davet etmiştir ve Prof. AREN özetle şunları söylemiştir: Bu uzun ömrün sonunda, biraz önce konuşan ve beni çok duygulandıran arkadaşlarımın sözlerinden sonra büyük ve çok anlamlı bir söz söylememi benden beklemeyin. Böyle bir büyük sözüm de yok zaten. Her zaman hepimizin yaptığı gibi, AMA YİNE DE KISACA ŞUNU SÖYLEYİYİM: Hayatı sevmek lazımdır. Yalnız hayatı değil, hayat derken; insanları, eşyayı, manzarayı, dünyayı, coğrafyayı, toprağı ve benzer her şeyi sevmek lazım..... Bu sevgi olduktan sonra hapisteymişsin, TBMM'deymişsin veya diğer ortamlardaymışsin hiç fark etmiyor. Neşenle ve aklınla devam edebiliyorsun.

*****

Üçüncü Bölüm: Bilim Adamı Olarak Sadun Aren: Yazan: Prof. Dr. Tuncer BULUTAY

Prof. Dr. Tuncer BULUTAY'ın bu yazısı akıl, duygu, değer bilme, mantık ve sevginin iç içe olduğu ve her gencin ve yetişkinin okuması gereken şu üç bölümden oluşmaktadır:

1. Genel Düşünceler

1.1. Öğretimin Temel İlkeleri

1.2. Sadun AREN'in Öğreticiliği

2. Ortamın Önemi

3. Araştırmacı Olarak Sadun AREN

*****

Dördüncü Bölüm: Beş Günde Bir Ömür

Prof. Dr. Cem EROĞUL bu yazısının başında şunları yazmış: “ İki insan benim yaşamımda özel bir yer tuttu; Bahri Savcı ile Sadun Aren. Mülkiye'ye öğrenci olarak girdiğim 1960'da ikisi de profesördü. Bahri Bey 46, Sadun Bey 38 yaşındaydı..... Bu özel ilgi, olgunluk çağında, bu iki insanla birer söyleşi yapmaya itti beni.....”

Bu cümlelerden sonra “Beş Günde Bir Ömür” söyleşisinin nasıl gerçekleştiğini anlatıyor Prof. Cem EROĞUL.

Söyleşiye (birinci güne) 6 Nisan 1989'da başlanıyor. Söyleşiye 7 Nisan 1989'da, 11 Nisan 1989'da 2 Mayıs 1989'da ve son olarak 11 Mayıs 1989'da devam ediliyor.

Bu söyleşi kitabın 67. sayfasından 200. sayfasına kadar kesintisiz devam ediyor.

Prof. Cem EROĞUL'un Prof. AREN ile yaptığı bu söyleşi gün ışığına çıkarılmalı ve her aydın tarafından ve özellikle genç araştırmacılar tarafından mutlaka okunmalıdır. Bunun nedeni şudur: Bütün meslek yaşamı boyunca yalnızca kendi görüşündeki insanlara değil bütün insanlara, yazdıklarıyla ve anlattıklarıyla örnek olmuş bir bilim adamıyla görüşme veya söyleşinin nasıl yapılması gerektiğinin iyi bir örneğidir.

*****

Kitabın diğer üç bölümü şu başlıkları taşımaktadır:

5. Mektuplar

6. Basında Son Demeç

7. Son Açıklama

Beşinci Bölüm'de Prof. AREN'e ait bazı mektuplara yer verilmiştir. Altıncı Bölüm'de Prof. AREN'in 15 Nisan 2002 tarihinde Hürriyet Gazetesi'nde yer almış olan son demecine ve kitabın Yedinci Bölümü'nde ise Prof. AREN'in Cem EROĞUL ile yaptığı ölümünden önceki son röportaja yer verilmiştir.

3.3. "Sadun AREN'in Ardından (8 Mart 2008)"

Prof. AREN 8 Mart 2008'de ölmüştür. Değişik yazarlar (kişiler) ve kurumlar Prof. AREN ile ilgili açıklamalar ve köşe yazıları yazmışlardır. Bu açıklamaları ve yazıları **Umur Basım ve Kırtasiye (UBK,2008)** derleyerek kitaplaştırmıştır. Derlenen bu açıklamaların ve yazıların bir bölümü aşağıdaki paragraflarda yer ve tarihleri de belirtilerek verilmiştir ve bunlar ayrıca **kaynakçada** da gösterilmiştir.

*****

Prof. AREN'in kaybının ardından Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel Merkezi'nden şu açıklama yapılmıştır (UBK,2008,10):

“Partimizin kurucusu ve Onursal Genel Başkanımız, sosyalist hareketin ve mücadelenin çınarı Sadun AREN hocamızı kaybettik. Son nefesine kadar sosyalizme dair inanç ve değerlerini koruyan Hocamız'ın mücadelesini ve değerlerini yaşatacağız.”

O zamanki Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı **Ali Çolak**, Prof. Aren hakkında yaptığı konuşmada Aren'in örnek kişiliğine vurgu yaparak şunları dile getirmiştir (UBK,2008,130):

“Sadun Hoca'dan çok ders aldım. Öfkesini kontrol altında tutarak küçük harflerle büyük ve önemli şeyler söylerdi her zaman. O, “İyi insan çevresine ve kendisine her koşulda azami saygıyı gösteren insandır” derdi ve yaşamıyla da hepimize nasıl örnek bir insan olunacağını öğretti. Örnek bir kişilikti. Küçük ve büyük herkese aynı ölçüde saygıyla davranırdı. İçindeki sevecenlik de siyasi görüşünün sosyalizm olmasına neden olmuştu. Herkesin hayatında önemli insanlar vardır ancak az sayıda güzel insan bulunur. O güzel bir insandı.”

Ankara Üniversitesi'nin o zamanki Rektörü **Nusret Aras** cenaze töreninde yaptığı konuşmada Prof. AREN'den şöyle söz etmektedir. (UBK,2008, 131):

“AREN'in çileli, politik, ekonomik hayata ve işçi hareketine katkılarla dolu bir yaşamı oldu ayrıca Türk İktisatçı olarak da ismini Dünya'ya duyurdu.2003 yılında Ankara Üniversitesi Hizmet Ödülü'nü almış olduğu için çok mutluyum. Onu anmadan geçireceğimiz bir gün olmayacak.”

Prof. AREN'in hayatını Türkiye tarihine benzeten o zamanın ÖDP Genel Başkanı **Ufuk Uras** ise şunları söylemiştir (UBK,2008,131):

“Yaşamı acıların ve umutların özeti olan Aren, hem hocamız hem de başkanımızdı. Türkiye'nin, solun ve sosyalizmin değerleriyle şekillenmesini istemişti. Cumhuriyetin tüm değerlerine sahip çıkarak, özgürlükçü marksizme ve sosyalizme büyük katkılar sunmuştu Sadun Aren sosyalizme olan inançtı. Belki ona hayata geçiremediklerimiz için özür borçluyuz ancak Türk siyasetinin geleceğini onun da değerleri olan değerler belirleyecektir.”

Prof. AREN'in ilk asistanı olan Prof. Dr. Tuncer BULUTAY 'da AREN'in ardından şu konuşmayı yapmıştır (UBK,2008,131):

“Onun ilk asistanı olmuş olmak bana verilmiş en büyük armağandır. Onun hayatının ödülü ise sıcak ve sevgi dolu ailesidir. Ve Aren'in yaşamıyla bize kattıkları ise hepimize onun en büyük ödülüdür.”

Prof. AREN'in yoldaşlarından Oğuzhan Müftüoğlu, Süleyman Çelebi, Atilla Aytemur, Nihat Sargın, Masis Kürkçügil ve Atilla Aşut, AREN'in ardından şunları söylemişlerdir:

Oğuzhan Müftüoğlu: *“Sadun Hoca'yı 60'lı yılların sonunda tanıma fırsatım oldu. Sosyalist hareketin önemli isimlerinden biriydi. Solun farklı kollarında mücadele ettik. Görüşlerine katılmasam da açık ve hoşgörülü biriydi. Görüşlerimiz farklı olmasına rağmen son yıllarda ÖDP içinde yanyana bulunduk birlikte mücadele ettik. Hayatının sonuna kadar inançları doğrultusunda yaşadı.”* (UBK,2008,134).

Süleyman Çelebi: *“Sadun Hoca'nın vefatı bizim açımızdan büyük kayıptır. Emekçi sınıfın çıkarları için çabalayan, yaşamını buna adayan önemli bir siyasetçiydi. Hapishanede beraber yattık, beraber yargılandık. Moral hocamızdı. Darbelerin nedenini, sınıfsal mücadeleleri anlayan, yorumlayan çok önemli bir insandı. Benim bireysel olarak kendisine danışmanlığım ve kendisinin bana katkıları çoktur.”*(UBK,2008,11).

Atilla Aytemur: *“... Bireysel hırsları yoktu. Koltuğu ikbal mevzusu görmezdi. Hepimizin hatıralarında müstesna bir yere sahip bir kişiydi, kaybı üzüntü verici.”* (UBK,2008,12).

Nihat Sargın: *“Çok eski bir arkadaşımı, yoldaşımı kaybettim. Ne diyebilir ki insan? Fena halde sarsılmış durumdayım”* (UBK,2008,12).

Masis Kürkçügil: *“Herşeyden önce özellikle 12 Eylül sonrası sosyalist hareketin canlanması için çaba sarf etti. SBP'nin oluşumunda daha sonraBSP ve ÖDP'nin oluşumunda çok önemli roller oynadı. Aktif siyaset yaptığı yıllarda sakinliği, çelebiliğiyle solun derlenip toparlanmasında önemli rol oynadı”* (UBK,2008,12).

Atilla Aşut: *“Sadun Aren bu ülkenin ve Türkiye İşçi Partisi'nin efsane adlarından biriydi. Hepimizin Sadun Hocası'ydı. Sosyalist mücadeleye bütün bir ömrünü adanmış bir dönem TİP çatısında parlamentoda emekçileri temsil etmişti. Adı bir kuşağın anılarında hep canlı ve diri kalacak...”* (UBK,2008,12).

Eski Türkiye Komünist Partisi (TKP) Genel sekreteri **Nağbi Yağcı**, Prof. AREN'in ardından Milliyet Gazetesi'ne yaptığı konuşmada AREN'i şöyle yorumlamıştır.(UBK,2008,80).

“Ölüm haberiyle şok oldum, çok üzüldüm. Türk sol siyasi hayatında çok önemli yeri olmuştur.” diyerek Aren'in bilim özgürlüğü açısından önemli bir mücadele verdiğini de söyleyen Yağcı , *“Gençlik yıllarımdan beri AREN'i tanıyordum. Yumuşak üslubuyla TİP'de kendine özgü bir çizgi koymuştu. Derin konulara girebilen, hoca gibi karmaşık sorunları anlatabilen özellikleriyle tanınan birisiydi. Solu sorunlar üzerinde düşünmeye çağıran bir özelliği vardı. Benim gençlik yıllarımdan idollerindendi. Daha sonra da Sosyalist Birlik Partisi kuruluş süreci içerisinde birlikteliğimiz oldu. O süreç içerisinde de yakınlaştık, görüş farklılıklarımız da oldu ama önemli olan buna rağmen ortak kaygılarımızın olmasıydı.”*

ÖDP'nin 1996 yılındaki genel kurulunda genel başkanlığa getirildiğinde, bayrağı Prof. AREN'den devralan ÖDP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili **Ufuk Uras** Milliyet Gazetesi'ne yaptığı konuşmada da AREN'den şöyle bahsetmektedir. (UBK,2008,80).

“En büyük arzusu, sol kitle yapılanmasını görmektir, bunu da vasiyeti olarak kabul ediyoruz. Tüm amacı solun birliğini gerçekleştirmek ve sosyalizm bayrağını gerçek bir kurtuluş seçeneği olarak sunmaktır. Türk sosyalist hareketinin en önemli isimlerinden biri oldu. Kaybımız çok büyüktür. Solda bir dizi figür sürekli ayrılıkçı ve hizipbaşı olurken, o her zaman birliği temsil etti. Mizahi bir tarzı vardı. Bilge duruşu aslında solun bütün renklerinin birlikteliğinin teminatıydı. İyi niyet, bilgi ve hoşgörüsü nedeniyle herkesin güven duyduğu bir isimdi.”

AÜ SBF Dekanı Dr. **Celal Göle**, törende yaptığı konuşmada Prof. AREN'in sosyalist düşüncenin en önemli isimlerinden biri olduğunun altını çizerek şu yorumda bulunmuştur (UBK,2008,36):

“Aren'in aramızdan ayrılışı ile Mülkiye tarihinden bir yıldız kaydı.”

Gazeteci yazar **Ege Cansen**, Prof. AREN'in ardından Hürriyet Gazetesi'ndeki köşesinde AREN'in iyi bir öğretici olduğuna vurgu yaparak şunları yazmıştır (UBK,2008,75):

“...Övünmek gibi olmasın, ben onun en iyi öğrencilerinden biriydim. Sadun Hoca'dan çok sayıda ders aldım. Onun en büyük özelliği karmaşık konuları, “anlaşılabilir” hale getirebilmesiydi. Sadun Hoca'nın dersini dinleyenler “ben zaten bunları biliyordum”

zehabına kapılırdı. Prof. Sadun Aren iktisat dersinin içine hiçbir zaman ideolojik propaganda sokuşturmamıştır. Bunu herkesin böyle bilmesini istiyorum...”

CHP’ eski lideri **Deniz Baykal**, Prof. AREN’in ardından şöyle konuşmuştur (UBK,2008,96):

“İlkeli ve amaçlara adanmış bir yaşam sürdü. Türkiye’de iktisat düşüncesinin modernleşmesine katkısı olmuştur.”

Ankara Üniversitesi SBF öğretim üyesi **Prof. Baskın Oran**, Prof. AREN’in ardından Radikal Gazetesine şöyle konuşmuştur (UBK,2008,96):

“1964 yılında Mülkiye’ye girdiğimde kürsüde tanıdım. Geldi. Ben sizin istatistik hocanızım ama istatistik artık matematik oldu, hiç anlamıyorum ama asistanım Tuncer çok iyi biliyor. Ben oturup sizin gibi öğreneceğim” dedi ve arkaya oturdu. O anda fethetti bizi. Şimdi ben de Sadun Hoca’dan öğrendiklerimizi uyguluyorum.”

Yalçın Doğan Hürriyet Gazetesi’ndeki köşesinde “**İşkencede Sakin Sevinçte Ölçülü**” adlı yazısıyla Prof. AREN’i şöyle anlatmaktadır (UBK,2008,73):

“..... Gösterişten uzak, mütevazı, sakın ve ölçülü. Düşüncesine katılın ya da karşı çıkan, o, her zaman herkesin önünde saygıyla eğildiği Sadun Hoca’sı.

İşkence altında, çektiği acıyı içine atarken de sakın, sevincini çevresiyle paylaşırken de ölçülü.

Hapiste, gözaltında, mahkemede en ağır cezaya hep hazır, çünkü düzenin mantığını en iyi kavrayanlardan biri. Kepaze düzeni değiştirmeye kalkanların başına gelenleri en çok yaşayanlardan biri.

60’lı yıllar dünyada ve Türkiye’de sosyalizmin yükselme dönemi.TIP uzun süre devrimci hareketin odağı. Orada üç kişi öne çıkıyor; Mehmet Ali Aybar, Behice Boran ve Sadun Aren.

Türk Solu en önemli temsilcilerinden birini yitiriyor. Öğrencileri en sevdiği hocasını yitiriyor. Toplum hoşgörüsü ve nezaket ustası bir insanı yitiriyor...”

Uğur Cilasun “**Elveda Sevgili Hocam**” başlıklı köşe yazısıyla Prof. AREN’e şöyle veda etmiştir (UBK,2008,22):

“...1972 yılının Haziran ayında tutuklandım (tekrar). Mamak 2 Nolu cezaevine gönderildim. Burası eskiden astsubay gazinosu olarak kullanılan iki uzun koğuştan oluşuyordu. Beni verdikleri koğuşta ranzalar ikili olarak birleştirilmişti. Alt katına

yerleştiğim ranzanın üstünde Sadun Aren yatıyordu. Bitişğinde TİP MYK'sından Bekir Yenigün vardı. Benim bitişimde de Timur (Ertekin) yatıyordu.

Bir süre sonra, artık çabuk çıkamayacağımız anlaşılınca, ben Ömer Madra'dan "özel" İngilizce dersleri almaya başladım. Sadun hocama da "hocam bir grup oluştursak; bize biraz ekonomi dersi verseniz." diye ricada bulundum. Çiçeği burnunda bir doktordum, Marksist'tim ama ekonomiden bihaberdim.

Sevgili hocam biz üç-dört kişiye her gün saat 10-12 arası "ekonomiye giriş dersi" anlattı. Şimdi ne biliyorsam o zaman öğrendiklerimdir.

Hapishanede "konuşmak" yapabileceğiniz en iyi şeylerden ikincisidir. (Birincisi tabii ki okumak) biz de çok konuşurduk. Günün olayları, siyasi gelişmeler her yönüyle yoruma tabi tutulurdu. Yorumlayamadığımız, kavrayamadığımız şeyleri, doğal olarak hocamıza sorardık. Bazen kendisinin de yorumlayamadığı şeyler olurdu. O zaman hafifçe tebessüm ederek, "vallahı Uğur bu akıllar bizim akıllar değil." derdi. Nasıl unutturum? Şimdi ben de bir şeye akıl erdiremeyince etrafımdakilere, tıpkı hocam gibi, "bu akıllar bizim akıllar değil." deyiveriyorum.

O zaman ben 26 yaşındaydım. Sadun hocam da 50'sinde imiş. Ama bana nasıl yaşlı, nasıl bilge görünürdü. Bilgeliyi doğrudu ama yaşlılığı doğru falan değilmiş. Avluda birlikte volta atmaya bayılırdım. Bir havalandırma süresince O'ndan neler öğrenmezdim ki!

Sonraki yıllarda da hocamdan kopmadım. SHP kuruluşunda, yeni dönemi, bugünün dünyasını kavramak için oluşturduğumuz tartışma grubuna başkanlık yaptı. Sevgili Hüseyin Ergün o tartışmaları kitaba dönüştürdü. O sürede de hocamdan pek çok şey öğrendim.

Şimdi onu yolcu ettik

Elveda sevgili Hocam!

En azından benim yaşadığım süre içerisinde, sanki ölmemişsin gibi sıcacık hatırlanacaksın".

Oral Çalışlar Cumhuriyet Gazetesi'nde "**Sadun Hoca'nın Ardından**" adlı yazısında Prof. AREN için şunları yazmıştır (UBK,2008,31):

"... O, 68 kuşağı için çok önemli bir isimdi. Hepimiz onu severdik.Esprili, sevecen, insanları kırmadan ilişkiyi sürdürebilen, devrimci bir büyüğümüzdü.Her zaman gülümseyen, her türlü zorluğa karşın moralini bozmayan,çektığı onca acıya rağmen geçmişi keyifle anlatmasını sürdüren bir yol insanıydı.

Sosyalizmi bir dogma gibi algılamazdı. Her yeni duruma ve gelişmeye uygun, yeni çözümler üretmek gerektiğine inanırdı. Bu tutumu bazılarını kızdırsa da Sadun Hoca'nın yazıp söyledikleri üzerinde uzun uzun düşünmek gerekirdi. O her zaman yeni şeyler söylemeyi ve dünyayı yeni baştan yorumlamayı severdi.

.... Sadun Aren'in ölümüyle tarihimizde önemli bir sayfa daha kapandı. Yalnız ben değil, onu tanıyan herkesin üzüleceğini biliyorum. O, biz sosyalistler için önemli köşe taşlarından birisiydi. Bir geleneği, bir tutumu sergiliyordu. O artık aramızda yok..."

Ölümünün ardından **Cumhuriyet Gazetesi**'nde Sadun Aren ile ilgili çıkan haberde Prof. Aren'den şu sözlerle bahsedilmiştir (UBK,2008,46):

"Ülkemizin yetiştirdiği en güçlü iktisat profesörlerinden ve sağlam sosyalistlerinden Sadun Aren artık aramızda değil. Olağanüstü değerli bir bilgin ve siyasetçiydi. Nesilleri bilimiyle, aklıyla, parlak kişiliğiyle, aydınlattı. Nur içinde yatsın."

Öztin Akgüç Cumhuriyet Gazetesi'ndeki "**Sadun Ağabeyi de Yitirdik**" başlıklı köşe yazısında Prof. AREN hakkında şunları yazmıştır (UBK,2008,49):

".... Sadun Ağabey'in, zekasına, olayları basite, anlaşılır şekle indirgeme ustalığına, sevecenliğine, dürüst ve düzgün oluşuna, alçakgönüllülüğüne, gösterişten kaçmasına fazla vurgu yapacak değilim. Başkaları için erdem, artam olacak niteliklerle özellikler, Sadun Ağabey için doğal davranışlardır.

Sadun Ağabey, solu, sosyalizmi çağrıştırır, solu simgeleştirir. Sadun Ağabey bir semboldür.

Sadun Ağabey, kendisine övgü düzülmesini değil, herhalde Türkiye'de sosyalist bir düzenin kurulmasını ister, buna öncelik verirdi.

Sosyalizm ne? Amaç ne? Nazım Hikmet'in; insanın insana kulluğundan kurtulması özlemi, bence sosyalizmin en iyi tanımı. Sosyalizm, insanın insana kul olmadığı, insanların hür ve kardeşçe yaşadığı toplumsal bir düzen...

(...)

Her düzenin, sistemin ona uygun bir insan davranışı, değer yargısı sistemi var. Sosyalist bir düzenin insanı, bencil, ben merkezci olmamalı, maddi varlığa önem vermemeli, para bağımlısı olmamalı, üretken ve paylaşımcı olmalı, başkalarına saygılı davranmalı, üstünlük kurmak, insanları gütmek gibi art niyetleri olmamalı, yaşamında sanat ve kültür etkinlikleri ağırlıklı yer tutmalı...

Sadun Ağabey, bu niteliklere, erdemlere sahip olduğu için yaşamı boyunca solcu kaldı, sosyalist bir düzenin kurulmasının savaşımını verdi. Türkiye'de dürüst kalmanın, düzgün olmanın, gerçekten halktan yana davranmanın, Türkiye'nin yararlarını savunmanın bir bedeli vardır. Sadun Ağabey de zaman zaman bu bedelleri ödeyerek, doğruluğuna inandığı yolda yürüdü. Şarlatanlığın, ikiyüzlülüğün, işbirlikçiliğin, esen yere göre yelken açmanın, rüzgar gülü olmanın prim yaptığı, ödüllendirildiği bir ülkede; içtenlikle sosyalizmi savunmanın cezalandırılması doğaldır. Ancak Sadun Ağabey gibiler ödünsüz olarak, inançlarını, tüm baskılara, cezaya, göz korkutmalara karşı savunular.

Sadun Ağabey'i Sadun Ağabey yapan, yalnız bilgisi değil davranışlarıdır. Bir hoca, davranışları ile alçakgönüllülüğü ile örnek olmalıdır, yol göstermelidir... Onlarca hoca arasında niçin Sadun Ağabey "tek?" Bunun nedenini kişiliği ve davranışlarında aramak gerekir.

Sadun Ağabey'in sağlam ve kişilikli duruşunun, davranışlarının genç kuşaklara örnek olmasını dilerim. Bu ülke ne yazık ki Sadun Ağabeyleri fazla yetiştiremiyor."

Çavlı Çulfaz AREN'in ardından kaleme aldığı "Bu Ülkeden Bir Sadun Aren Geçti" adlı yazısında şunları yazmıştır (UBK,2008,58).

"Sadun Aren, Türk solunun hem vicdanı, hem de kutup yıldızıydı. Bir konu çok mu çapraşık, epeyce çetrefil mi gözükiyor ilk bakışta? Hemen aklınızdan o geçerdi. Sadun Aren ne düşünüyor acaba? Kerterizi ona göre alır, pusulanızı ona göre ayarlardınız.

Sadun Aren hayata karşı vakur bir duruştu. Gözlerinin içi gülen bu örnek insan sanki hep sizin ayrılmaz bir parçanız gibiydi. Erzurumlu bir dadaş, ileri yaşlardabile, tığ gibi, sıırım gibi karayağız bir delikanlıydı.

"Ey vatan gözyaşların dinsin yetiştik çünkü biz" diye yüreği çarpan bir Mülkiye kuşağının başöğretmeniydi. 1961-62 ders yılında Genel İktisat dersini ondan gördüm. Bir gün üç-dört yaşlarındaki oğlu Haldun'u da getirmişti derse. Sevecen bir babanın ders anlatırken oğluyula nasıl yakından ilgilendiğini, onunla ne hoş bir diyalog kurduğunu o gün 19-20 yaşlarında biz gençler gözümüzle gördük. Hayatta ilk babalık, ebeveynlik dersini o gün aldığımı hatırlıyorum.

İktisat sıkıcı, iç karartıcı bir bilim dalı diye bilinir. İktisatı mantığın süzgecinden geçirir, felsefe ile damutur, gergef gibi işler, şiir gibi sunardı. Derse başlamadan çoğu kez öğrenciyi dinlerdi ilgiyle. Genizden gelen bir sesi vardı. Sanki bir şiiri melodiye dönüştürür gibi bazen bir ağıdı sessizce çığırarcasına yumuşak konuşurdu.

Düşüncesini özenle ördükten, mantığın sonuca doğru giden gerilimini iyice yükselttikten sonra birden duruverirdi. Az söyler, öz söylerdi. Dersi verilere boğmaz, konuşurken karşısındakini yormazdı. Cümle ortasında durup ilgiyi arttırma sanatının ustasıydı.

Öğrenci iyice dikkat kesilirdi. On-on beş saniye öyle sessizce geçerdi aradan. Çarpıcı, akılda iz bırakan son cümleyi söylerdi sonra...Ve aklınızdan hiç çıkmayacak bir özdeyişe bürünürdü o cümle... Bazen de konuşmasının en can alıcı yerinde sessizce tebeşiri bırakıverirdi elinden... Sanki artık söylenecek fazla bir söz yok dercesine...

Akdeniz'e bir kısarak başı gibi uzanan bu güzelim ülkeden bir Sadun Aren geçti. Onunla aynı safta, bizim tarafta bir dönemi paylaştık. Ne mutlu bize! Ne mutlu böyle bir insan adamı tanıyabilene!..."

Tanju CILIZOĞLU Bizimkocaeli adlı gazetede Prof. AREN'le ilgili şunları paylaşmıştır (UBK,2008,24):

“Bilgiyi aldıkça, ulaştıkça değişime uğrarız.

Bilgi girdiği bedeni alır götürür, sürükler.

Bilgiyi kendinize hapsedemezsiniz. Sizi esir alır.

Her girdiği bedeni BİLGİ bir başkalaştırır.

Üstelik BİLGİ dünyanın her yanında tek değişmez özünde aynı doğruyu savunur.

Oysa her beden BİLGİ'yi kullanırken onu yenilediğini sanır. Bilgiye yeni anlamlar eklediğini, yüklediğini savunur.

Oysa BİLGİ bize yeni anlamlar ekler.

Beyin aldığı BİLGİ'yi kendi ortak çarpanlarına, bölenlerine ayırır. Ortaya yeni bir bilgi değil ama yeni bir düşünce, davranış çıkar.

Hepimiz edindiğimiz bilgiyle kendi yol haritamızı adımlamaya başlarız.

Bugün toprağa verdiğimiz Prof. Dr. Sadun AREN hocamız bize bunları anlattırdı.

Pazar günü gazeteden eve dönerken CUMHURİYET Gazetesi'ni açtığımda acısına çakıldım. Ve yazımın girişine aldığım bizi eğiten yönlendiren düşüncelerini anımsadım.

Sadun AREN Hocamla Türkiye İşçi Partisi serüveninde yol arkadaşlığımız oldu.

Aldığı bilgilerle insanın sömürülmesine varan “Artık değer'in” ve “üretim ilişkilerinin” sosyolojik egemenlik kuramları üstünde vardığı inancı bir siyasi rotada sürüklüyordu....”

Yakup KEPENEK Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde Prof. AREN'in ardından **“Aren Direnci”** başlıklı yazısında Prof. AREN'i şöyle anlatmıştır (UBK,2008,61):

“Sadun Aren'in yaşamı ülkemizde sosyalist düşüncenin evriminin iyi bir özetidir. Bir farkla ki Aren bir direnci simgeler.

.... Aren'in yaşamı da, mahpusluk, işkence, işsiz bırakılma başlıklarıyla, genel anlamda solun, özel olarak da TİP'in yazgısını yansıtır.

Eytişimsel (diyalektik) yöntemin ve toplumsal evrimin bilincine olan, küresel gelişmeleri yakından izleyen ve yorumlayan Aren, solun yazgısını yeniden yazmaya çalışanlara, umudunu hiç ama hiç yitirmeden, yaşamının sonuna kadar, yol gösterici oldu.”

Hasan Cemal Milliyet Gazetesi'nde "**Sadun Hoca İçin..**" adlı yazısında Prof. AREN'i şöyle anlatmıştır (UBK,2008,83):

"Yalnız Dünyayı ve Türkiye'yi değil, hayatımızı da hayallerimize göre yeniden yaratacağımızı umduğumuz yıllarda Sadun Hoca'yı tanımıştım.

Yıl 1961'di. Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde kısa adıyla Mülkiye'de iktisat dersini Sadun Aren'den öğrenmeye başlamıştım. Sadun Hoca'nın o dersleri ve Yön dergisindeki devletçilik yazılarıyla önümde bana heyecan veren sol radikalizm sayfası açılmıştı. Sadun Hoca, Türkiye'yi düşünmeyi öğretmişti. Bu ülkenin sorunlarına eğilmenin önemini, sosyal adalet duygusunu, yerleşik kalıpları sorgulamayı öğretmişti.

Belki daha önemlisi, bir yandan daha güzel bir Türkiye ve dünyayı düşünmek için bize özgüven aşılarken, aynı zamanda ciddi insan olmanın yollarını hissettirmişti, bizim gibi kafalarında kavak yelleri esen gençlere...."

Güngör URAS, Milliyet Gazetesi'nde yazdığı "**Sadun Aren'in Aşık Oyunu Hikayesi**" başlıklı yazısında Prof. AREN'i şöyle anlatmıştır (UBK,2008,86):

"... Çok iyi bir insan, çok iyi bir hocaydı. İnsan ve ülke sevgisi vardı. Çok iyi bir insandı. Her olaya, herkese iyi niyetle yaklaşırdı. Çok iyi bir hocaydı. Öğrencilerini yetiştirmeye özen gösterirdi. Hocalığı ciddiye alır, öğrencileriyle ilişkisini sürdürürdü.

Hocanın her makalesi, her kitabı önemliydi ama, bir kitabı vardır ki, o kitabını iyi okuyan, anlayan, o kitapta yazılı olanları hazmeden, üniversiteyi bitirdikten sonra girdiği her meslek sınavında mutlaka başarılı olurdu. O kitabını karım da, ben de masamızın üzerinde hala muhafaza ederiz. Çok sayıda basımı yapılan, her basımda yenilenen bu kitabının başlığı "İstihdam, Para ve İktisadi Politika"dır.

(...)

"Sosyalizm, gerçek yaşamın, onun için sürdürülen mücadelelerle biçimlenen bir üründür. İşçi sınıfı zamanla nitelik değiştirdi. Günümüzde çalışanlar, elleri nasırlı işçilerin yerini aldı. Sosyalizmde asıl olan, özgürlükte eşitlik. İnsanlar ne kadar çok özgür olursa, o kadar çok eşitlik gerçekleşir. Sosyalizm bir anlamda ütopyadır. Ona yaklaştıkça ondan uzaklaşırsınız."derdi.

Değerli bir insanı, iyi bir hocayı, inanmış bir sosyal demokrati kaybettik, Allah rahmet eylesin."

Can DÜNDAR, Milliyet Gazetesi'ndeki köşesinde "**Molalar da Yola Dahil**" adlı yazısında Prof. AREN'i şöyle anlatmıştır (UBK,2008,88):

"Dün Mülkiye'nin geniş giriş salomundan çok özel bir insanı uğurladık.

Bizler... yani "Sadun Hoca okulu"ndan mezun olanlar...

Salondakilerin bir kısmı onu tanımış, öğrencisi, asistanı olmuş kişilerdi. Gümüş saçları ve takım elbiseleriyle Mülkiye'nin kutup yıldızına son bir duruşu için gelmişlerdi.

Bir kısmı ise onu kitaplarından, fikirlerinden, mücadelesinden tanımış genç yoldaşlarıydı.

Asistanı Prof. Dr. Bilsay Kuruç'un deyimiyle, hepimiz "onun okulunun doğal mensupları"ydık. Çünkü "Onunla bir kez temas eden, o okula yazılır"dı.

Prof. Kuruç, "Hoca"nın düsturunu şöyle özetledi:

"Akılla beslenen iyimserlik..."

***

... Türkiye'ye Keynes'i tanıstıran adamdı,

Mülkiye'nin efsane ismi, sosyalist hareketin onursal lideriydi.

Akademiye, siyasete, sendikacılığa silinmez bir imza atmıştı.

Bunlara rağmen sınımsız bir sadeliği, herkese eşit dağıttığı bir bilgeliği, anında insanı kucaklayan bir samimiyeti vardı.

Mülkiyeliler Birliği Başkanı Ali Çolak, "Hep büyük şeyleri, küçük harflerle söyledi" diyerek Hocanın bir başka erdemini vurguladı.

Ufuk Uras, onun hayatının "Türkiye'de çekilen acıların ve umutların bir özeti olduğunu" söyledi.

Prof. Tuncer Bulutay, "hapisane hayatının, akademik hayatından daha uzun sürdüğünü" hatırlattı.

Demokrasinin her molasında içeri girmiş, her darbeye kötü muamele görmüş, yargılanmış, hapis yatmıştı.

"Ama buna kırılmadı" dedi Prof. Kuruç; "tersine, mücadele azmi perçinlendi."

Çünkü, -bir öğrencisinin anımsattığı gibi- onun yaşam felsefesi hepimize hayat dersi olacak kadar sadeydi:

"Hayatta aslolan yoldur; molalar, yola dahildir."

***

Yolunu hiç şaşmadan yürüdü.

Yaşarken olduğu gibi bundan sonra da yolunu şaşırarlara bir kutup yıldızı gibi yol gösterecektir.”

Faik AKÇAY, Radikal Gazetesi’ndeki köşesinde kaleme aldığı **“Prof. Sadun Aren’in Ardından”** başlıklı yazısında Prof. AREN’den şöyle söz etmektedir (UBK,2008,97):

“.... Sadun Aren’in 19.03.1922 tarihinde Erzurumda başlayan, arı gibi çalışılarak geçirilen yaşamı, 08.03.2008 günü noktalandı. Sadun Aren’in yaşamı uyumlu, ılımlı ama kararlı olarak yürünen, başarılarla süslü bir yaşam yolculuğunun az sayıda örneklerinden biridir. Sadun Aren, her dürüst aydın gibi büyük bedeller ödeyerek örnek bir yaşam sergilemeyi başarmıştır. Türk solunun gelişimiyle özdeşleşmiş bir ad olma saygınlığını kazanmıştır.

Bazı insanların yaşamları, yaşadıkları toplumun bir yansımasıdır. Yaşadıkları toplumda neler yaşandığına ışık tutarlar. Sadun Aren’in yaşamı bunlardan biridir.

Sosyalist Birlik Partisi Genel Başkanı olduğu 1991 yılının ardından, kendisiyle Ankara’da uzunca bir söyleşi yapma olanağına olmuştum. İĞNE Dergisi adında ekonomik içerikli bir dergi çıkardığım yıllardı. Dergide yayımlanmak üzere yaptığım söyleşide, Türkiye’nin ekonomik, siyasal durumu, Sovyetler Birliğinin çöküşü, dünyada yaşanan gelişmeler gibi konularda görüşlerini almıştım. Dünyayı anladığı belliydi. Anladığı dünyayı anlatmakta sıkıntı çekiyordu. Algıladıklarını anlatamayacağı koşullar, çevreler, toplumsal sınırlar içinde yaşamının acılarını çektiği sezileniyordu. Okumayan, yorumlamayan, belli kalıplarla düşünen bir toplumun aydını olmanın sıkıntısı okunuyordu yüzünden. Sıkıntılıydı. Özgürce konuşmaktan korkuyor gibiydi. Bu korku hem devletten, hem sol kesimin değerlendirmelerinden kaçmaktan kaynaklanmaktaydı. Sistemin ördüğü duvarlar kadar, ilişkide bulunduğu, içinde yaşadığı kesimlerin bir tür mahalle baskısı denebilecek tutumlarından da epeyce çile çekmiş bir aydın olmanın izleri vardı davranışlarında. Körleştirilen bir toplumda gerçekleri görmenin bedelini ağır ödeyenlerden biri olduğu için oldukça özenli konuşmaya çaba harcıyordu. Konuşma dilindeki doğallığıyla bilimsel, siyasal konulara derinlemesine dalma ustalığı kazanmış bir halk adamı olduğunu ortaya koymaktaydı. Bilimsel kuşkuculuk, bilimin öngördüğü eleştirel yaklaşımlarla bakabiliyordu dünyaya.

Sadun Aren, küreselleşmenin insanlığın geldiği aşamanın bir parçası olduğunu, sosyalist, komünist kuramların çağın koşullarına göre yeniden yorumlanmaları gerektiğini dile getirdi. Ulus-devletin görevlerinin yeniden tanımlanmasını, özelleştirmelere keskin sınırlarla karşı durulmamasını anlatmaya çalıştı. Hiçbir şeyi kutsallaştırmadığını gördüm. Kapitalizmin olduğu gibi sosyalizmin de eleştirilebileceğini, eleştirilmesi gerektiğini savunuyordu. Eleştiri olmayan yerde gelişme olmayacağını altını çizmeye çalıştı. Yaşamı boyunca sosyalizmi, komünizmi savunan bu insan için sosyalizm de komünizm de kutsal

öğretiler, eleştirilmeyen, sorgulanamayan sistemler değildi. Sadun Aren'i yücelten, bu geniş ufkuydu. Geçmişte savunduklarını körü körüne savunma eğiliminde değildi. İnsanın, toplumların, sistemlerin yanlışları olabileceğini, bu yanlışlar anlaşıldığında değiştirilmelerine direnç gösterilmemesini dile getiriyordu. Sevecen, şakacı, düşüncelerini, olayları sıradan insanların bile anlayacağı yalınlıkla anlatabilen bir insandı. Köşeli konuşmayan, söyleyeceklerini yumuşak, kırıcı, ürkütücü olmayan tümcelerle anlatmayı başaran biriydi. Söyleşimizin başında, ne de olsa bir politikacıdır. Olayları anlatışında politik mi davranıyor kuşkusuna kapıldım. Konuşmamız ilerledikçe yanıldığımı anladım. İçtenlikle, dürüst tavırları kendini göstermekteydi.

Ülke yönetiminin iyi olması, bu topraklarda yaşayan insanların, insanca, insan hak ve özgürlüklerine yaraşır bir yaşam sürmeleri için çırpınmış bir insandı. Profesör olmuş, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na getirilmiş, Milletvekilliği yapmış, yönetim basamaklarında istediğini elde edecek olanakları yakalamış bir insan olan Sadun Aren, yönetimin değil, halkın, yönetilenlerin yanında yer almayı seçmiş biridir. Bu yüzden bedeller ödettirilmiş aydınlarımızdan biri olmuştur. Bu bedeller, yaptığı çalışmalar, bulunduğu yerler onurlu bir yaşamın göstergeleridir. Ekonomiyi, siyasal, toplumsal sorunlarla uğraşmayı, güç olanları başarmayı seçmiş bir değerimizdi. Her düşünen, düşünsel üretim yeteneği sıra dışı olan insanın payına düşen çileleri göğüsledi. Yalılar, villalar, yatlar peşinde koşabilirdi. O halkının, insanlığın yanına koştu.

Bilimsel verilerden yola çıkarak toplumu dönüştürmenin çabası içinde çırpındığı açıktı. İnsanlara puslu bir camın arkasından baktığını söyleyen Sadun Aren, insanları, toplumsal olayları binlerce kez büyüteç kullanarak bakanlardan daha net, daha gerçekçi görmeyi başarmış bir bilgeydi. İnsan sevgisi yüreğine işlemiş koca bir çınardı.

Olgun, sevecen, alçakgönüllü.

Yılanı ezmeyecek bir hoşgörü sergilemekteydi. Olgun, sevecen, her davranışıyla alçakgönüllü, ılımlı bir insandı. 1960, 1970'lerin toplumcu düşünce yolcularının, ekonomi konusunda bilgi kaynağı olarak karşılarında buldukları birkaç önemli addan biriydi. Sosyalist Ekonomi öğretisinin bu topraklarda boy atmasına çığır açmış önemli bir kaynaktı. Yalnız Türkiye'ye değil, yakın coğrafyamıza, tüm insanlığa bir şeyler vermek çabası içinde yaşadı. Tüm insanlıkla kucaklaşma çırpınışı içindeydi. Dünyanın bir köşesinde sorunlarla boğuşan insanlar varsa, öbür köşelerinde rahat yaşanamayacağını vurgulamaya çalışıyordu.

Bilim adamı, düşünür, politikacı bir eylem adamı nitelikleriyle, örnek bir yaşam sergileyen Aren, Cumhuriyet Türkiye'sinin 80 yıllık tarihsel gelişimine tanıklık eden, az sayıda insanlardan biri olarak aramızdan ayrıldı. Yeri güç doldurulacaktır. Rahat uyu büyük insan."

Türker ALKAN'ın, Radikal Gazetesi'ndeki "**Aren**" başlıklı yazısında Prof. AREN hakkındaki ifadeleri şöyledir (UBK,2008,100):

"İflah olmaz bir Marksist'ti. Marksist öğretiyi Türkiye'de ve dünyada değişen koşullara göre yorumlamaya çalıştı. Siyasal arenada soldaki partilerde yer aldı. Ve son nefesine kadar sol adına, insanlık adına umudunu yitirmemeye çalıştı.

Sadun Aren'den söz ediyorum. Binlerce Mülkiyeli gibi benim de hocam oldu. İktisadı iyi bildiğine kuşku yoktu. Ve ancak bir konuyu iyi bilenlerin sahip olduğu bir meziyeti vardı: Anlattığı konuları herkesin anlayabileceği kadar basitleştirerek sunabilirdi. Sadun beyin öğrencisi olmak, bu açıdan bir şanstı. En karmaşık konuları, yemek tarifi verircesine gözümüzün önüne serivermesi.

Ve o müthiş tevazuu. İlk bakışta fark edemeyeceğiniz mizah yeteneği...."

Hasan Ersel, Referans Gazetesi'ndeki, "**Sadun Aren Hoca**" adlı köşe yazısında Prof. AREN için şunları yazmıştır (UBK,2008,105):

"... Onu Mülkiye'de öğrencilik yıllarımın hemen başlarında (1960'ların ilk yarısında) bizlere verdiği konferanslarında tanıştım. Bir konuyu ele alıyor, duru bir mantıkla sorunu ve kendi yorumunu ya da çözümünü anlatıyordu. Bunu o kadar güzel yapıyordu ki salondan çıktığımızda dikkatle dinlemek ötesinde pek bir gayret göstermeden, o konuda epeyce bir şey öğrenmiş oluyorduk. Sadun Hoca okulda zaten bir efsaneydi. Ama her konferansı benim ve pek çok arkadaşımın gözünde onu daha da büyütüyordu. (...)

.... Sadun Hoca'nın muhteşem bir yönü de kitaplarının sade ve anlaşılır diliydi. İstihdam Para ve İktisadi politika kitabını dikkatle okumuştum. Bu kitap, haklı olarak, Keynes'i Türkiye'ye tanıtan yapıt olarak tanınır. Çok rahat okunuyor ve anlaşılıyordu. Hatta insanda yazması kolay bir kitap izlenimi uyandıracak kadar Tabii insan kendisi denemeye kalkışınca Sadun Hoca gibi yazabilmenin ne kadar zor olduğunu görüyor. Öyle yazabilmek için ne kadar çalışmanın, konuyu ne kadar iyi özümsemenin ve ne kadar iyi düşünebilmenin gerektiğini anlıyor. O zaman da bu çabayı çok daha fazla takdir ediyor...."

Dr. Veysi Seviğ, Referans Gazetesi'ndeki köşesinde yer alan, "**Sadun Aren Hoca'yı Tanıdınız mı?**" başlıklı yazısında Prof. AREN'i şöyle söz etmektedir (UBK,2008,107):

".... Sadun Aen hocayı ben önce kitaplarından tanıdım. Kolay okunabilen İktisadı sanki okurken insanın beynine yerleştiren bir ustalıkla yazılmış kitabı, 100 soru dizisinde yayımlanmış bulunan çalışması o dönemin sınava hazırlanan öğrencileri için temel kaynak niteliğindedir.

O dönemlerde mesleki giriş sınavlarında başarı gösterenlerin hemen hemen hepsi Sadun Hoca'nın çalışmalarından yararlanmıştı.

Ben hesap uzman yardımcısı olduktan sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "Hoca"yı tanıma fırsatı buldum.

Sadun Hoca her şeyden önce mükemmel bir insan, bir hoca ve yine mükemmel bir iktisatçıydı. Onu dinlerken veya kendisi ile konuşurken hayranlık duymamak elde değildi.

Hoca, olayları çok iyi analiz eder, kısa ve öz, buna karşılık karşısındakinin kolayca anlayabileceği şekilde değerlendirirdi.

1922 yılında Erzurum'da dünyaya gelmişti. 1944 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde asistan olmuş, 1960 yılında DPT'ye danışman olarak atanmış, 1965 yılında Türkiye İşçi Partisi'nden İstanbul Milletvekili seçilmişti.

Sadun Aren İstanbul Milletvekili olarak partisi adına yaptığı konuşmalarla dikkatleri üzerinde toplamıştır. Gerçekte onun özellikle ekonomik konularda yapmış olduğu özlü konuşmalar başlı başına birer iktisat dersi niteliğindedir.

Bir başka açıdan hocanın TBMM'de yapmış olduğu konuşmalar dikkatlice izlendiğinde tüm söylediklerinin zaman içerisinde aynen gerçekleştiği görülür.

Sadun Hoca, eğitimci olarak öğrencilerine iktisat öğretmek, iktisadı öğretirken de öğrencilerinin konuyu ezberleyerek değil bilerek ve anlayarak öğrenmelerine özen gösteren bir örnek bilim adamıydı.

Siyasi yaşamında hep sömürünün ve aldatmanın karşısında durmuş,hiçbir vakit bilgisini kendi çıkarına kullanmamıştır.

Bana göre hocayı sadece siyasi bir simge olarak görmek doğru değildir. O her şeyden önce bir bilim insanıydı. Hayatının önemli bir bölümünü gençlerin yetişmesine adanmıştı. Ancak kapitalizmin kendi içerisindeki mevcut çelişkilerini görebildiği için olayın siyasi olarak da bir mücadeleyi gerektirdiğini düşünmüş ve bu nedenle de İşçi Partisi'nden parlamentoya girmeyi denemiş ve bu denemesinde de başarılı olmuştur.

Hoca yaşamı boyunca haksızlıklarla ve yasa dışı davranışlarla karşı karşıya kaldı, tutuklandı, yargılandı ve cezaevine kondu. Ancak o bir abide gibi tüm haksızlıkların karşısında dimdik ayakta kalmayı başardı. ...”

ÜÇÜNCÜ KESİM:

PROF. DR. SADUN AREN'İN DEĞERİNİN ORTAYA KONMASI

Bu kesim dört bölümden oluşmaktadır. Dördüncü Bölümde, Prof. AREN'in yapıtları sınıflandırılarak tanıtılmaktadır. Beşinci Bölümde, Prof. AREN'in 7 (yedi) kitabının içerik çözümlemesi yapılmıştır. Altıncı Bölümde, Prof. AREN'in uygulamaları tanıtılmıştır. Yedinci Bölümde, Prof. AREN'in fikirleri 5 öbeğe ayrılarak incelenmiştir. Sekizinci Bölümde, Prof. AREN'in günümüz için önemi sunulmaya çalışılmıştır.

4. PROF. DR. SADUN AREN'İN YAPITLARININ SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

Prof. AREN'in yapıtlarını şu 3 öbeğe ayırarak inceleyebiliriz: (1) Kitapları, (2) Makaleleri ve (3) Öteki eserleri.

4.1. Prof. Dr. Sadun AREN'in Kitapları

Prof. AREN tek başına ve başka yazarlarla ortak olarak 1952 tarihinden 2008 tarihine kadar 18 kitap yazmıştır. Araştırma süresi içinde bu 18 kitabın varlığı saptanabilmiştir. Saptanan bu kitaplar dışında, Prof. AREN'in başka kitaplarının da olması olasılığı bu satırların yazarının kafasında bir soru işareti olarak durmaktadır.

Bu kitaplardan 8 tanesi büyük boy kitap biçimindedir ve aşağıdaki paragraf içi başlıklarda incelenmiştir.

Öteki 10 (on) kitabın (veya kitapçığın) tanıtılması bu tezde yapılmamıştır. Ancak aşağıdaki 9. (dokuzuncu) paragraf içi başlıkta bu 10 eserin “**Kaynakça Yöntemi**” ne uygun olarak dizelgesi verilmiştir.

4.1.1. Veraset Vergisi Üzerinde Bir Deneme:

(1952, Ankara: AÜ SBF, 169 sayfa)

Bu kitap, Prof. AREN'in yazdığı ilk eseridir. Prof. AREN bu kitabı doktora tezi olarak hazırlamıştır ancak daha sonra doçentlik tezi olarak kabul edilmiştir. Kitap, 1952 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından basılmıştır.

Kitap kendi içinde kesimlere ayrılmış olan 4 ana bölümden oluşmaktadır.

Bu bölümler şu şekilde başlıklandırılmıştır:

Birinci Bölüm: Veraset Vergilerinin Mahiyet ve Tarihçesi

İkinci Bölüm: Veraset Vergisinin Teorik Meseleleri

Üçüncü Bölüm: Veraset Vergisinin Tatbikatı

Dördüncü Bölüm: Veraset Vergisinde Yapılabilecek İslahat

4.1.2. İstihdam Para ve İktisadi Politika:

(2011, Ankara: İmge Kitabevi, 395 sayfa)

Prof. AREN'in bu kitabı modern iktisattır ve Keynes ağırlıklıdır. Bu eser, Keynes kuramını Türkiye'ye sunan yapıtların başında gelmektedir. Kitabın 1. ve 2. Baskısı Ankara Üniversitesi SBF. tarafından 1960-1963 yılları arasında yayımlanmıştır ve bu eserin 2011 yılına kadar 14 baskısı yapılmıştır. Son baskı (14. Baskı) 2011 yılında İmge Kitabevi tarafından yayımlanmıştır.

Kitabın “**Sunuş**” bölümü Prof. AREN'in ilk asistanı olan Prof. Dr. Tuncer BULUTAY tarafından yazılmıştır. Ardından “**Birinci Baskıya Önsöz**” başlığı altında Prof. AREN'in, bu kitabının 1960 yılında AÜ-SBF tarafından yayımlanmış olan ilk baskısına yapmış olduğu önsöze yer verilmiştir.

Prof. AREN bu bölümde bu kitabı Siyasal Bilgiler Fakültesi son sınıf mali şube öğrencilerinin, para-banka ve konjunktür derslerinde kullanabilecekleri yardımcı bir ders kitabı olarak hazırladığını dile getirmiştir.

Önsözler haricinde, kitap 5 bölüm ve 2 kesime ayrılmıştır:

Birinci Bölüm: İstihdam Teorisi

İkinci Bölüm: Konjunktür Hareketleri (Ekonomik Devreler)

Üçüncü Bölüm: Para

Dördüncü Bölüm: Uluslararası Denge

Beşinci Bölüm: Ekonomik Politika

İlk Kesim: İstikrar Politikası

İkinci Kesim: Kalkınma Politikası

4.1.3. 100 Soruda Ekonomi El Kitabı :

(2009, Ankara: İmge Kitabevi, 239 sayfa.)

Bu kitabın ilk baskısı değerli yazar ve eleştirmen Fethi NACİ tarafından 100 soruda serisinin ilk kitabı olarak ilk defa Gerçek Yayınevi tarafından 1968 yılında yayımlanmıştır. Daha sonra 2007 ve 2009 yıllarında İmge Kitabevi tarafından 2. ve 3. baskıları gerçekleştirilmiştir.

Kitap 9 bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Bazı Temel Kavramlar

İkinci Bölüm: Sermaye ve Değer

Üçüncü Bölüm: Milli Gelir ve Kalkınma Mekanizması

Dördüncü Bölüm: Milli Gelirin Bölüşümü

Beşinci Bölüm: Piyasada Fiyatın Oluşumu

Altıncı Bölüm: Piyasa Biçimleri

Yedinci Bölüm: İşletme Dengesi

Sekizinci Bölüm: Kamu Maliyesi

Dokuzuncu Bölüm: Azgelişmişlik

4.1.4. Ekonomi Dersleri:

(2009, Ankara, İmge Kitabevi, 303 sayfa)

Prof. AREN'in bu kitabı da syn. Fethi NACI tarafından Gerçek Yayınları'nın büyük dizisinin ilk kitabı olarak Kasım1976 'da ilk defa yayımlanmıştır. Kitabın önsözünde Prof. AREN bu kitap için şunları yazmıştır: "Böyle bir kitap yazmaktaki amacım ekonomi biliminin Marksist ve Marksist olmayan bazı önemli kavramlarını ele almak ve bunları birbirleriyle bağdaştırmaya çalışmaktır."

Kitap aşağıdaki 13 bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Ekonomi ve Toplum

İkinci Bölüm: Kapitalist Üretim Biçimi

Üçüncü Bölüm: Mal-Emek-Değer

Dördüncü Bölüm: Sermaye ve Artıdeğer

Beşinci Bölüm: Gelirin Bölüşümü

Altıncı Bölüm: Piyasada Fiyatın Oluşumu

Yedinci Bölüm: Çeşitli Piyasa Biçimleri

Sekizinci Bölüm: İşletme Dengesi (İşletmenin Azami Kar Etmesi)

Dokuzuncu Bölüm: Milli Gelir

Onuncu Bölüm: Milli Gelir ve Düzeyinin Belirlenmesi

On Birinci Bölüm: Para

On İkinci Bölüm: Dış Ekonomik İlişkiler

On Üçüncü Bölüm: Vergi

4.1.5. 100 Soruda Para ve Para Politikası:

(2009, Ankara, İmge Kitabevi, 204 sayfa)

Kitabın ilk baskısı 1984 yılında Gerçek Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. 2007 ve 2009 yıllarında da İmge Kitabevi tarafından yeni baskıları yapılmıştır. Prof. AREN'ın kitabın Önsözündeki açıklaması şöyledir: Para ve para sorunları, çağımızda, ekonomik ve toplumsal yaşamımızın ayrılmaz parçaları durumuna gelmişlerdir. Gerçek olaylar karşımıza parasal örtülere bürünmüş olarak çıkmaktadırlar. Bu nedenle içinde yaşamakta olduğumuz olayları doğru bir biçimde anlayabilmek için, para ve parasal konular hakkında bazı temel bilgilere sahip olmamızın büyük yararı vardır. İşte bu kitap okuyuculara bu konuda yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

Kitap şu 3 bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Para Hakkında Temel Bilgiler

İkinci Bölüm: Uluslararası Para ve Ödeme Sorunları

Üçüncü Bölüm: Para Politikası Sorunları

4.1.6. TİP Olayı (1961-1971):

(1993,İstanbul, Cem Yayınevi, 296 sayfa).

Prof. AREN bu kitabı, Hollanda Kraliyet Akademisi'ne bağlı Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü'nün (International Institute of Social History) talebi üzerine yazmıştır. Kitabın önsözünde Prof. AREN şunları dile getirmiştir: “Bu çalışmada TİP'in tarihini yazmaktan çok TİP olayını tanıtmayı amaçladım. Bu nedenle olaylara

bugünün açısından ve bugünün bilgileri ışığında baktım ve Partinin bunlar karşısındaki görüş ve tutumunu zaman zaman eleştirdim-tartıştım. Birçok hallerde bu eleştirilerimin muhatapları arasında ben de bulunuyordum. Bu gibi hallerde okuyucularımın yazdıklarını bir özeleştiri olarak değerlendirmelerini diliyorum.”

Kitap şu 5 bölümden oluşmaktadır:

Bölüm 1: Kuruluş Dönemi

Bölüm 2: İdeolojik ve Örgütsel Yapı

Bölüm 3: Partinin Gelişmesi

Bölüm 4: Parlamento Çalışmaları

Bölüm 5: İdeolojik Çalışmalar

4.1.7. Puslu Camın Arkasından:

(2006, Ankara: İmge Kitabevi, 339 sayfa)

Prof. AREN'in 86 yıllık yaşam öyküsünün sunulduğu bir eserdir. Kitap, Prof. AREN'in anlatımıyla Ülkü ORBAY'in kaleminden yazılmıştır. İmge Kitabevi tarafından 2006 yılında 2 baskısı yayımlanmıştır.

4.1.8. Sosyalizmin Yeni Yolu:

(2008, Ankara: İmge Kitabevi, 463 sayfa).

Prof. AREN'in 1980-1997 dönemindeki yazı, söyleşi ve konuşmaları daha önce iki ayrı kitap halinde yayımlanmıştır. Eser, Gerçek Yayınevi tarafından yayımlanan “**Bir Dönemden Yazılar: 1980-1988**” ile Gelecek Yayınları tarafından 1997 yılında yayımlanan “**Sosyalizmin Yeni Yolu Üzerine**” adlı kitapların gözden geçirilerek birleştirilmiş biçimidir. 2008 yılında İmge Kitabevi Yayınları, sadece anılan dönemin ülke ve dünya olaylarına değil, günümüze de ışık tutan bu yazı ve

konuşmaları tek bir kitapta toplayıp, yeniden okuyucuya sunarak önemli bir kültür hizmetin, yerine getirmiştir.

Kitap şu 2 bölüme ayrılarak sunulmuştur:

Birinci Bölüm: Bir Dönemden Yazılar (1980-1988)

İkinci Bölüm: Sosyalizmin Yeni Yolu Üzerine

4.1.9. İncelemesi Bu Tezde Yapılmamış 10 Kitabın Dizelgesi Aşağıdadır:

- (1) AREN, Sadun (1963), **Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Birinci Sınıf Umum İktisat Ders Notu**, Ankara: Kardeş Matbaası.
- (2) AREN, Sadun (1965), **İktisada Başlangıç, Temel Kavramlar, Fiyat Bölüşüm**, Ankara: Sevinç Matbaası.
- (3) AREN Sadun (1976), **Eğitim-Üretim İlişkileri**, Ankara: TÖB-DER Eğitim Yayınları.
- (4) AREN, Sadun; Cemil MERİÇ, Bahri SAVCI, Toktamış ATEş ve diğerleri, (1984), **Özgürlük: Ortak Kitap: 1383 Aydının Dilekçesi**, İstanbul: YAZKO Yayınları.
- (5) AREN, Sadun; Yakup KEPENEK, Gürel TÜZÜN, Alpaslan IşIKLI ve diğerleri (1986), **İşbitiren Ekonomi-Liberalizm, Devlet Müdahalesi ve 24 Ocak**, İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- (6) AREN, Sadun (1989), **Bir Dönemden Yazılar (1980-1988)**, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- (7) AREN, Sadun; Yıldırım KOÇ, Alpaslan IşIKLI ve diğerleri (1990), **Demokratik Kitle- Meslek Örgütleri: Perspektifler/Sorunlar**, Ankara: Sağlık ve toplum.

- (8) AREN Sadun; Cemal HEKİMOĞLU, Oğuzhan MÜFTÜOĞLU, Saruhan OLUÇ ve diğerleri (1995), **Plan, Piyasa ve Sosyalizm**, İstanbul; Alan Yayıncılık
- (9) AREN, Sadun, Işık KANSU, İzzet ÇETİN, Bayram MERAL ve diğerleri (1997), **Yeni Sağ Yeni Aldatmaca**, Ankara; İmge Kitabevi.
- (10) AREN, Sadun; Ruşen KELEŞ, İlber OLTAYLI ve diğerleri (1999), **Sivil Toplum için Kent Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri**, İstanbul; Yerel Yönetim Vakfı Yayınları.

4.2. Prof. Dr. Sadun AREN'in Makaleleri

Prof. AREN'in araştırma süresi içinde 52 adet makalesine ulaşılabilmektedir. Bu makalelerden 11 tanesinin içeriği aşağıdaki paragraf içi başlıklarda açıklanmıştır.

Öteki 41 makalesi 12. Paragraf içi başlıkta tarih sırasına göre ve kaynakça yöntemiyle dizelge biçiminde sunulmuştur.

4.2.1. Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü (1948, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi , Ankara, cilt: 3, sayı-2, s.5-6) :

Bu makale Prof. AREN'in, araştırma süresi içinde bulunabilen ilk makalesidir. Makale şu cümleyle başlamaktadır: "Zamanında her yol Roma'ya çıkarmış." Benzer bir biçimde bugün her tür sorunun tartışmasında bütün yollar düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün çatısını oluşturan demokrasiye çıkmaktadır. Gerçek demokrasinin olmadığı toplumlarda haksızlığa uğrayanlar örgütlenip mücadele edebilirler. Örgütlenerek ekonomik haklarını alamayan toplumlarda demokrasinin olduğu söylenemez. Ülkemizde şimdi (1948'de) yürürlükte olan ceza yasasının 142. Maddesi düşünce özgürlüğünü ve 141. maddesi de örgütlenme özgürlüğünü yasaklamaktadır. Demokrasiye ulaşmak için bu yasakların kaldırılması gerekmektedir.

4.2.2. Depresyona Karşı Amme Masrafları Yolu İle Mücadele (1948, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, cilt:3, sayı:3-4, s. 214-229):

Bu makalede kamu harcamaları yoluyla kapitalizmin dönemsel bunalımlarının kısmen üstesinden gelinebileceği anlatılmaktadır. Bu amaçla işsizliğin azaltılmasında, üretimin ve tüketimin arttırılmasında “pump-priming” yönteminin nasıl kullanılacağı üzerinde ayrıntılıca durulmaktadır. Bu yöntemin fiili olarak uygulanmasının bir örneği olarak bu makalede ABD Başkanı Franklin Roosevelt’in “New Deal” adıyla bilinen politikası anlatılmaktadır.

4.2.3. Veraset Vergisinin Tesirleri (1950, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , Ankara, cilt: 7, sayı:1, s.407-420):

Prof. AREN’in bu çalışması 1950 yılında Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi’nde yayımlanmıştır. Makalede öncelikle belli bir varlığı olan kişilerden miras kalan varlık üzerinden alınan önemli miktarı olan bir vergi olduğu anlatılmaktadır. Yazar, bu vergi türünün lehinde ve aleyhinde olan görüşleri anlatmaktadır. Makalenin ilk ana bölümünde bu verginin birikmiş sermaye üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. İkinci ana bölümde yeni sermaye birikimi üzerinde bu verginin etkileri bir bir ortaya konulmaktadır. Makalenin üçüncü ana bölümünde işletmeler üzerindeki etkileri sunulmaktadır. Makalenin dördüncü ana bölümünde veraset vergisinin iktisadi kaynakların değişik alanlara yönlendirilmesinde nasıl bir etki yaptığı tartışılmaktadır. Makalenin beşinci ve son bölümünde ise veraset vergisinin vatandaşlar arasındaki farklılıkları azaltması bakımından bir değerlendirmesi yapılmıştır.

4.2.4. Amme Borçlanması Hakkında Yeni Telakkiler ve Memleketimizdeki Durum (1955, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, cilt: 10, sayı:4, s. 1-17):

Makale, bugünkü dille kamu borçlanmasını konu edinmektedir. Devletler zaman zaman ülkenin içinden veya yabancı ülkelere borç alabilmektedir. Makalede borçlanmanın yanında devletlerin para basarak da kamu hizmetlerini görmek için kaynak yarattıklarına değinilmektedir. Bu iki fevkalade kaynağın

ekonomik ve siyasal yararları ve sakıncaları da makalede ayrıntılı biçimde sunulmaktadır.

4.2.5. İktisaden Az Gelişmiş Memleketlerde Kalkınmanın Finansmanı ve Bazı Yatırım Meseleleri (1955, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 10, sayı:3, s. 1-16.):

Makale, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ve özellikle 1960'ların başından itibaren az gelişmiş ülkelerin kalkınması konusu üzerinde durmaktadır. Prof. AREN bu makalede, gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelerin kalkınmasıyla neden ilgilendiklerini irdelemektedir ve şu bulguya ulaşmaktadır: Gelişmiş ülkeler az gelişmişlerin kaynaklarına karşılıksız olarak el koymaktadırlar ama ürettikleri sanayi ürünlerini az gelişmiş ülkelere satabilmek için az gelişmiş ülkelerin elinde belli bir satın alma gücünün olması da gerekmektedir. İşte bu nedenle yani menfaat ortaklığı nedeniyle, gelişmiş ülkeler azgelişmişlerin kalkınmasına ilgi göstermişlerdir. Aslında asıl ilgilendikleri kendi alacaklarını güvence altına almaktır.

4.2.6. İktisadi Kalkınma ve Totaliter Libareller, (1957, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 11, sayı:3, 14 sayfa):

Bu makale Prof. AREN ve Albert GORVİNE tarafından ortaklaşa yazılmıştır. Türkçe ve İngilizce olarak ayrı ayrı basılmıştır.

Bir ülkede kalkınmayı sağlayan öğelerin etkili biçimde çalışmasının demokratik ortamda mı yoksa demokratik olmayan (totaliter-liberal) ortamda mı mümkün olduğu makalede tartışılmaktadır. Makalede, demokratik olmayan liberal ortamlarda kalkınma hızlı olsa bile uzun vadede bu tür kalkınmanın pek çok siyasi olumsuz maliyeti olacağı sonucuna varılmaktadır.

4.2.7. Gümrük Birliği ve Ortaya Koyduğu Meseleler (1958, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, cilt: 13, sayı:1, 13 sayfa.):

Bu makale, 1950'lerin sonlarındaki adlandırılışı ile "Avrupa Müşterek Pazarı" olarak bilinen birliği, düzenli bir "Gümrük Birliği" çerçevesine sokmakla ilgilidir. Makalede, Gümrük Birliği'nin yararları, türleri, ülkelerdeki kaynak

dağılımına etkileri, birlik dışındaki ülkelerle olan ilişkilere etkileri ve son olarak Gümrük Birliği'ne üye ülkelerin yönetim ve diplomatik ilişkilerine etkileri incelenmektedir.

4.2.8. Devlet Borçlarının Sınırları Meselesi (1959, İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, sayı: 5, 6 sayfa):

Bu makalede, “Bir devlet ne kadar borçlanmalıdır, bunun bir sınırı olmalı mıdır?” bu soruya verilen değişik yanıtlar karşılaştırılarak yararları, sakıncaları ve her birinin ekonomik duruma etkisi ortaya konulmuştur. Sonuç olarak devlet borçlanmasının şu iki amaç açısından değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır: Birincisi, özel sektörün başaramayacağı büyüklükteki yatırımları gerçekleştirmek için devlet borçlanmaktadır. İkincisi ise; ekonominin canlılığını sürdürmek için talep yetersizliğini gidermek amacıyla devlet borçlanmaktadır.

4.2.9. Yatırım İndirimi ve İktisadi Politika (1960, İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, İstanbul: sayı: 6, s. 119-123.):

Makalede öncelikle yatırım ve tasarruflar arasındaki ilişki anlatılmıştır. İkinci olarak toplam tasarrufları arttırmanın yöntemleri ve toplam yatırımları arttırmanın araçları üzerinde durulmaktadır. Özel yatırımları arttırmanın araçlarından birisi olan “yatırım indirimi” yönteminin etkileri ortaya konulmaktadır. Yatırım indiriminin devlet harcamalarındaki azaltıcı etkisi, ulusal gelirin bölüşümüne etkileri ve bir planlı ekonomide özel ve kamu yatırım dengesini sağlama konusu değişik yönleriyle anlatılmaktadır.

4.2.10. İktisadi Kalkınmayı Sınırlandırıcı Rolü Bakımından Ziraat, (1963, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt:18,sayı:3-4, s. 5-22.):

Makalede öncelikle iktisadi kalkınmanın anlamı özet olarak sunulmuştur ve kalkınmayı etkileyen nedenler sıralanmıştır. Bu etkenlerden önemli birisi olan tarım kesimi ele alınmıştır. Bunun nedeni, genel kabul görmüş kalkınma tarımının tarımsal faaliyetler dışındaki faaliyet alanlarının gelişmesini kabul etmesidir. Ancak tarım dışı faaliyetlerin kapalı bir ekonomide yürütülebilmesi için çalışanların beslenmesi ve benzer ihtiyaçlarının yeterli ölçüde karşılanması zorunludur. Bunu

sağlayan da tarım sektörüdür. Tarımın, kalkınmaya engel olmak bir yana, katkısının artması için şu öğelerin özellikle dikkate alınması makalede vurgulanmaktadır: (1) Toplam tarımsal üretimin kapalı ekonomide yeterlilik düzeyi, (2) Tarımsal üretimdeki verimlilik, (3) Ortalama gelir düzeyinin tarımsal ürünleri satın alabilmesine yeterliliği. Sonuç olarak; tarımsal kesimin iktisadi kalkınmanın sınırlandırıcı bir rolü değil, tersine destekleyici bir ögesi olduğu makalede vurgulanmaktadır.

4.2.11. Ekonomi Bilimi Üzerine (1975, Yeni Toplum Dergisi, Ankara, S-1 (Mart), s.5-8):

Bu makale, 1975 yılına kadar yüzlerce iktisatçının veya düşünürün tanımlamaya veya anlatmaya çalıştığı iktisat biliminin ne olduğu veya ne olmadığı konusu üzerinde durmaktadır. 1975 yılında dünyadaki kapitalist üretim düzeyine gelinceye kadar iktisat biliminin inceleme konuları üzerinde durulmuştur. Herkesin veya her ailenin kendi tüketeceklerini ürettiği aşamadan toplu üretim aşamasına gelinceye kadar ki üretim ve tüketim olgusunun ayrıntıları makalede vurgulanmıştır. Toplu üretime çok sayıda çalışanın katılması, işçi sınıfı bilincinin gelişmesine neden olmuş ve sermaye sahipleri ile çalışanlar arasındaki çelişkilerin açığa çıkması örgütlenme olayının önem kazanmasını sağlamıştır. Bu durum, sınıflı toplum düzenindeki çelişkileri gözler önüne anlaşırlar biçimde sermiş ve sınıfsız bir toplumda yani sosyalist toplumda çelişki yokluğunun yararları makalede son olarak vurgulanmıştır.

4.2.12. İncelemesi Bu Tezde Yapılmamış 41 Makalenin Dizelgesi

Aşağıdadır:

- (1) AREN Sadun (1949), **Şehirleşme Hareketleri**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara , cilt: 4, s. 332-346.
- (2) AREN. Sadun (1956), “**İktisadi ve Mali Kronik**”, İktisat ve Maliye Dergisi, İstanbul: Kültür Yayın LTD. STİ.
- (3) AREN, Sadun (1961), “**Ne İstedığımızı Biliyor muyuz?**”, Yön Dergisi, (Aralık),s.18.

- (4) AREN, Sadun (1961), “**Kalkınma, Demokrasi ve Metod**”, Yön Dergisi, (Aralık), s.16.
- (5) AREN, Sadun (1962), ”**Plan Meselesi**”, Yön Dergisi, (Nisan), s.7.
- (6) AREN, Sadun (1962), “**Çıkar Yol Sosyalizmdir**”, Yön Dergisi, Sayı-36 (Ağustos).
- (7) AREN, Sadun (1962), “**Demokrasi ve Sosyalizm**”, Yön Dergisi, Sayı-34 (Ağustos), s.3.
- (8) AREN, Sadun (1962), “**Vergi Meselesi**”, Yön Dergisi, (Mayıs), s.3.
- (9) AREN, Sadun (1962), “**Asıl Çözüm Yolu**”, Yön Dergisi, (Haziran), s.3.
- (10) AREN, Sadun (1962), “**Devrimcilik Nedir?**”, Yön Dergisi, (Kasım), s.6.
- (11) AREN, sadun (1962), “**Sanayiın Himayesi**”, Yön Dergisi, (Ocak),s17.
- (12) AREN, Sadun (1962), “**Sınır Meselesi**”, Yön Dergisi, (Ocak), s.16.
- (13) AREN, Sadun (1962), “**Devletçilik ve Ötesi**”, Yön Dergisi, (Ocak), s.15.
- (14) AREN, Sadun (1962), “**Gelir Dağılımı ve Devletçilik**”, Yön Dergisi, (Ocak), s.9.
- (15) AREN, Sadun (1962), “**Dış Yardım Kafi Değildir**”, Yön Dergisi, (Mart), s.6.
- (16) AREN, Sadun (1962), “**Müşterek Pazar Meselesi**”, Yön Dergisi, (Nisan), s.3.

- (17) AREN, Sadun (1962), “**Ekonomik Sistemin Önemi**”, Yön Dergisi,(Aralık), s.5.
- (18) AREN Sadun (1962), “**Nasıl Bir Sosyalizm?**”, Yön Dergisi, Sayı-14 (Mart), s.12.
- (19) AREN Sadun (1962),” **Sosyalizm Tartışmaları**”, Yön Dergisi, Sayı-60 (Eylül),s.5.
- (20) AREN, Sadun (1963), “**Hangi Yol?**”, Sosyal Adalet Dergisi, yıl:1,sayı -12, (Haziran), s.3.
- (21) AREN, Sadun (1963), “**Sosyal Adalet ve Toplumsal Değişme**”, Sosyal Adalet Gazetesi, yıl:1,sayı-1(Mart),s.7.
- (22) AREN, Sadun (1963), “**Meselelerimizin Asıl Çözüm Yolu**”, Sosyal Adalet Gazetesi,yıl:1, s-9, (Mayıs),s.3.
- (23) AREN, Sadun (1963), “**Dernek ve Sosyalizm Meseleleri**”, Yön Dergisi, Sayı-60 (Şubat).
- (24) AREN, Sadun (16.06.1969), “**Fırsatlar Tükenmez**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2.
- (25) AREN, Sadun (30.06.1969),”**Devrim, Devrimci Hareketler ve Parti**”, Emek, İstanbul, Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- (26) AREN, Sadun (14.07.1969), “**İktidarın Baskı Çabaları**”, Emek, İstanbul; Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- (27) AREN, Sadun (20.10.1969),”**Seçim Yenilgisi ve Ötesi**”,Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2.
- (28) AREN, Sadun (25.08.1969),”**Seçimlerde Çalışmak Görevdir**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- (29) AREN, Sadun (03.11.1969),”**Demirel’in Kapısında Bekleyen Üç Mesele**”,Emek, İstanbul, Baylan Basım ve Ciltevi, s.10.

- (30) AREN Sadun (1969),”**Emperyalizmin Türkiye’deki Amaçları**”,Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.4-5.
- (31) AREN Sadun (12.01.1970), “**Devrim Stratejisi**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-4.
- (32) AREN Sadun (09.02.1970), “**1970 Bütçesi Üzerine**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- (33) AREN Sadun (02.03.1970), “**Hükümet Buhranı ve Ötesi**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- (34) AREN Sadun (16.03.1970),”**İktisadi Gelişme ve Sosyalizm**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2.
- (35) AREN, Sadun (1994), “**İstikrar Önlemleriyle İlgili Birkaç Not**”, Marksizm ve Gelecek (Yaz), Ankara, Gelecek Basım, sayı-3.
- (36) AREN, Sadun (1994), “**Uluslararası Bütünleşme-Küreselleşme Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek Ankara: Gelecek Basım, sayı-2, s.5-10.
- (37) AREN, Sadun (1995), “**Yeni Toplumsal Değişme Dinamikleri Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek (Bahar), Ankara: Gelecek Basım, sayı-5.
- (38) AREN, Sadun (1996), “**Emperyalizmle Mücadele Sorunu**”, Marksizm ve Gelecek (Kış), Ankara: Gelecek Basım, s.5-9.
- (39) AREN, Sadun (1997), “**Toplumun Kokuşması Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek (Bahar), Ankara: Gelecek Basım, s.5-9.
- (40) AREN, Sadun (1998), “**Gene Küreselleşme Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek (Yaz), Ankara: Gelecek Basım, s.5-9.
- (41) AREN, Sadun (1999), **Küreselleşme, Sosyalizm ve Geleceğin Yönü**, NPQ Türkiye, cilt 1, sayı-4 (Ocak), s.59.

4.3. Prof. Dr. Sadun AREN'in Öteki Eserleri

Prof. AREN'in eser öbeklerinden “kitap” ve “makaleler” içine sokamadığımız her türlü öteki çalışmalarını bu başlık altında topladık. Bu eserler genellikle şu türdendirler: “Çeviriler”, “ sunuşlar”, “konferanslarda ve panellerde yaptığı konuşma metinleri”.

Bu eserlerin saptayabildiğimiz kadarıyla başlıkları ve yayımlanma yerleri tarih sırasına göre aşağıda dizelge halinde verilmiştir.

4.3.1. Prof. AREN'in Bu Çalışma Süresince Saptanabilmiş Öteki Eserlerinin Dizelgesi:

- (1) AREN, Sadun (1949),(Çev.), **En İyi Vergi Sistemi Nedir?**, Frederic BENKAM, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, cilt:4, s. 276-289.
- (2) AREN, Sadun (1951), (Çev.) ,**TC. Emekli Sandığı Fonlarının İdaresi**, James K. HALL, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, Cilt: 6, s. 138-143.
- (3) AREN, Sadun (1955), (Çev.), **Birleşik Amerika'da ve Türkiye'de Mukayeseli Mahalli İdareler Maliyesi ile İlgili Meseleler**, Ernest KURNOW, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:10, s-4, s. 37-54.
- (4) AREN Sadun (1956), (çev.), **Economic Development and The Totalitarian Liberal**, Albert GARVİNE, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, cilt:11, S-3, s. 395-406.
- (5) AREN Sadun (1956), (Çev.), **Sosyal Hesaplar ve İktisadi Modeller**, Richard STONE , Ankara Üniversitesi SBF Yayınları no:13, Ankara: Ajans- Türk Matbaası.
- (6) AREN Sadun (1965), **Yaşasın Emekçiler Yaşasın Türkiye**, Ankara: Sosyal Adalet Yayınları 5 , (TİP 10 Ekim 1965 Milletvekili Seçimi Radyo Konuşmaları), s.74-79.

- (7) AREN Sadun (1974), **Türkiye’de İstihdam ya da İşsizlik Sorunu**, TMMOB Sanayi kongresi, Makine Mühendisleri Odası, Ankara.
- (8) AREN Sadun (1975), **1975 Yılında Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Sorunları**, (açık oturum), Tüm İktisatçılar Birliği,s.164.
- (9) AREN Sadun (1976), **Eğitim-Üretim İlişkisi**, Eğitim Sempozyumu 7. Oturumda sunulan bildiriri), s.7-22.
- (10) AREN Sadun (1976), **Sanayileşme ve Bazı Sorunları**, (Panel), 1975 Sanayi Haftası ve Sergisi, Ankara: TMMOB yayınları, no:101, s.149.
- (11) AREN Sadun (1977), **Kamu Kesiminde Çalışanların Ekonomik Sorunları ve Sendikalaşma**, (panel)
- (12) AREN, Sadun (1987), **Teknolojinin Üretimdeki Yeri ve Çağımızdaki Durumu**, Teknoloji Transferi, İstanbul, T.M.M.O.B., Açık Oturum Tam Metni, s. 6.
- (13) AREN, Sadun (1987), **“Türkiye’de İstihdam Sorunu ve Sanayi”**, 1987 Sanayi Kongresi ve Sergisi, Ankara: MMO, Yayın no:127, s.289.
- (14) AREN Sadun (1989) **,Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Boyutları**, (Panel), Ankara: TMMOB yayınları, (Aralık), s.80-81.
- (15) AREN Sadun (1991), **Yeni Siyasal Dönemde Kültür ve Yazın**, Türkiye Yazarlar Sendikası.
- (16) AREN Sadun (2000), (Sunuş) **,Vatandaşlık Açısından Kürt Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi**, Tarık Ziya EKİNCİ, İstanbul, Küyerel Yayınları.
- (17) AREN Sadun (2002), **Değişme, Küreselleşme ve Sosyalizm**, s.31, (BAHAR’02),YKY, s.59-67, ankara.edu.tr.

(18) AREN, Sadun (2006), Hayatta Asıl olan Yoldur, Molalar Yola Dahildir, TURYAP Fuar ve Kongre Merkezi Marmara Salonu, 25. İstanbul Kitap Fuarı Etkinlik Programı, (Ekim), Düzenleyen: İmge Kitabevi.

Yukarıda adları verilen eserlerden araştırma süresi içinde ele geçirebildiklerimizin kısa tanıtımları aşağıda verilmiştir:

4.3.2. Yaşasın Emekçiler Yaşasın Türkiye (1965 , TİP 10 Ekim 1965 Milletvekili Seçimi Radyo Konuşmaları, Ankara:Sosyal Adalet Yayınları 5, s.74-79) :

Bu yazı Prof. AREN'in bir radyo konuşmasıdır. Yazının özeti şudur: Türkiye iktisadi kalkınma bakımından gelişmiş ülkelerin seviyesine hızla ulaşmalıdır. Ancak bu şekilde iktisaden ve her bakımdan bağımsız olabilir. Bu kalkınmışlık seviyesine ulaşmak için de dışarıdan borç almadan kendi öz kaynaklarımıza dayalı kalkınma yöntemini benimsememiz gerekir. Bu faaliyetlerde devletimizin büyük ve öncü yatırımlar yapması şarttır. Çünkü özel sektör hem devlet kadar güçlü değildir ve hem de yalnızca kar miktarını arttırmaya yönelik faaliyetlerde bulunma eğilimindedir. Ayrıca özel sektör şirketleri öncelikle yabancı şirketlerle ortaklık yaparak üretim yapmak istemektedirler. Ülkedeki gelir bölüşümünü dengesizleştiren bu duruma ancak Türkiye İşçi Partisi dur diyebilir.

4.3.3. 1975 Yılında Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Sorunları (1975, Açıkoturum, Tüm İktisatçılar Birliği, , s.164):

Bu bir açık oturum konuşmasıdır: Türkiye'nin enflasyon ve işsizlik sorunları büyük sıkıntı yaratmaktadır. Bu iki sorun da kapitalizmin yapısından kaynaklanmaktadır. Bu iki sorunla Türkiye uğraşırken bir de döviz darboğazı ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar Batı dünyasına bağımlılığımızın sonuçlarıdır. Petrol sorunu da Türkiye'yi önümüzdeki yıllarda daha çok bunaltacağına benzemektedir.

4.3.4. Eğitim-Üretim İlişkisi (1976, Eğitim Sempozyumu 7. Oturumda sunulan bildiri, s. 7-22):

Prof. AREN, eğitim-üretim ilişkisi üzerine yaptığı bu konuşmada önce eğitim ve üretim araçlarını, sonra üretim güçleri ve üretim ilişkilerini anlatmıştır. Üretim biçimlerini ilkel, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist üretim biçimleri olmak üzere 5'e ayırmıştır ve bunların her birinin özelliklerini tek tek anlatmıştır. Son olarak üretim ile eğitim arasındaki ilişkilerin nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiğini tartışmıştır. Bu konuların hem sağ hem de sol görüşlü olanlar tarafından genellikle yanlış yorumlandığını belirten Prof. AREN, bu yanlışların neler olduğunu bir bir ortaya koymuştur.

4.3.5. Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Boyutları (1989, (Panel), Ankara: TMMOB Yayınları, s. 80-81):

Bu bir panel konuşmasıdır. Prof. AREN 7 panelistten bir tanesidir. Münir CEYLAN, Tefik CAVDAR, Üseyir GARIH, Prof. Metin DURGUT, Kaya GÜVENÇ, ve Ali Naili KÜBALI öteki panelistlerdir.

Panelin konusu gereği Prof. AREN teknolojik gelişmeler ile üretim arasındaki ilişkiye önce tarihsel derinlik içinde bakmış, sonra buharlı makinalardan elektrikle işleyen makinalara geçişle birlikte üretimdeki devrimsel artıştan işçilere fazla bir pay düşmediğini vurgulamıştır. Başka bir anlatımla, insanlık için teknolojideki gelişmeler genel yarar sağlarken, üretimi fiilen gerçekleştiren işçilerin payı ne yazık ki artmamıştır. Prof. AREN bu vurguyla örnekler vererek konuşmasını bitirmiştir.

5. PROF. DR. SADUN AREN'İN KİTAPLARININ İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ

Bu bölümde Prof. AREN'in 7 kitabının içerik çözümlemesi yapılmıştır. İlk sıra **“Puslu Camın Arkasından”** başlığını taşıyan öz yaşam öyküsü kitabına verilmiştir.

İkinci sıra da, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonraki dönemi inceleyen **“Sosyalizmin Yeni Yolu”** başlıklı kitabı yer almaktadır.

Türkiye’de İktisat eğitimi gören veya iktisat eğitimi veren her kişinin, yayımlandığı tarihten bu yana yararlandığı “**100 Soruda Ekonomi El Kitabı**” özet olarak üçünü sırada incelenmiştir.

Dördüncü sırada hem üniversitelerde ve hem de değişik sendikalarda ders malzemesi olarak kullanılan “**Ekonomi Dersleri**” kitabının içerik çözümlemesi yapılmıştır.

Beşinci olarak Prof. AREN’in, hangi görüşte olursa olsun iktisat bilimiyle ilgili herkesin Türkiye’de okuduğu veya okumasını tavsiye ettiği, anlaşılabilirlik düzeyi oldukça yüksek olan “**İstihdam, Para ve İktisadi Politika**” başlıklı kitabının içerik çözümlemesi yapılmıştır.

Altıncı sırada Prof. AREN’in Türkiye Sosyalist Hareketi içinde özgün bir yere sahip olan Türkiye İşçi Partisi’ni anlattığı “**TİP Olayı: 1961-1971**” adlı kitaba yer verilmiştir.

Yedinci ve son olarak para ve parasal konular hakkında temel bilgiler içeren bir başucu kitabı niteliğinde olan “**100 Soruda Para ve Para Politikası**” kitabının içerik çözümlemesi yapılmıştır.

5.1. Puslu Camın Arkasından

Bu kitabın önsözünde Prof. AREN’in açık yüreklilikle yaptığı itirafları “ben” diliyle şöyle sunabiliriz:

(1) “Eskiden ben geçmişe mazi derler anlayışındaydım.”

(2) “Öğrencilerim ve dostlarımın 80. Yaş günümü kutladıkları toplantıyı yaptıktan sonra ancak **GEÇMİŞİN MAZİ DEĞİL, YAŞAMIN TA KENDİSİ OLDUĞUNU GÖRDÜM.**”

(3) “Ömrümün hiçbir anında bir gün özyaşam öykümü yazmayı düşünmemiştim. Ama yine o 80. Yaş kutlamasından sonra kafama dank ettirdiler ki benim gibi bir insanın mutlaka özyaşam öyküsünü yazması gerekir. Bunun için de yaşamı boyunca insanın birtakım kişisel tarih bilgilerini kayda geçirmiş olması

gerekliymiş. Benim bu türden hiçbir kaydım yoktu. Özyaşam öyküsü yazmanın topluma hizmetin başka bir türü olduğunu, gençler seksen yaşından sonra bana öğrettiler.”

(4) “Özyaşam öyküsü yazmak için en uygun zaman ne zamandır? Bu sorunun cevabı şudur: ŞU ANDIR. “Şu an” a kadar olan zaman gerçek yaşamdır. “Şu an” dan sonraki yaşamın ne olacağı belli değildir, fırsat olursa o da daha sonra yazılabilir.

5.1.1. Kitabın Genel Tanıtımı

Prof. AREN’e ve İmge Kitabevi’ne hiç yakışmayacak biçimde kitapta **İÇİNDEKİLER** sayfası yoktur. Tezin yazarı olarak kitabın tadını çıkararak okuyabilmek ve içerik çözümlemesini yapabilmek için önce kitaba tarafımızdan bir **İÇİNDEKİLER** sayfası hazırlanmıştır. Bunu aşağıdaki 72 başlıkta sunuyoruz:

1. Çocukluğum ve İlk Anılarım	9
2. Babam Yeniden Evleniyor	12
3. Lise Yıllarım	15
4. Düşünsel Gelişimim	23
5. Atatürk’ün Ölümü	27
6. Harp Patlıyor	28
7. Mülkiye	32
8. Seha Meray	35
9. Hocalarımız	37
10. Askerlik	42
11. Doktor Olmadan Doçent Oluyorum	49
12. Bir Yastıkta Elli Yedi Yıl	51
13. İlk Dersim Sosyoloji	53

14. TKP ve 1951 Tevkifatı	56
15. Tutuklanıyorum	63
16. Hocalık Dönemim Ne Anlatacağım? Niçin Anlatacağım?	70
17. Avrupa Dönüşü Türkiye	74
18. Birkaç Hocalık Anım	78
19. DP Dönemi	83
20. 27 Mayıs'a Doğru	88
21. 27 Mayıs Darbesi	91
22. Kitaplarım	101
23. Türkiye İşçi Partisi (TİP)	104
24. Çalışanlar Partisi	109
25. Yön	111
26. TİP'e Giriyorum	113
27. 1965 Seçimleri	118
28. TİP, TBMM'ye Giriyor	122
29. Meclis'ten Birkaç Anı	127
30. İzmir İl Teşkilatında Mit Mektubu	134
31. Mehmet Ali Aybar'la Mücadele	135
32. Politikacılık ve Partizanlık Üzerine	148
33. TİP'in 4. Kongresi	154
34. Çekoslovakya'nın İşgali	159

35. Niyazi Ağırnaslı Olayı	162
36. TİP'e Yapılan Bazı Saldırıları ve Genel Merkezin Basılması Olayı ...	164
37. 6. Filo Olayı	171
38. Akdeniz İlerici Partiler Konferansı	175
39. Romanya ve Macaristan Gezileri	177
40. Toprak Reformu	180
41. Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)	183
42. Evimizin Amerikalılara Kiraya Verilmesi Olayı	184
43. Üniversiteye Kabul Edilmiyorum	186
44. DİSK'in Kuruluşu ve Sendika-Parti ilişkileri	187
45. 12 Mart Darbesi ve Tutuklanışım	191
46. Yıldırım Bölge	194
47. Mamak	197
48. Mide Kanaması Geçiriyorum	200
49. Yeniden Tutuklanıyoruz	202
50. Dürüst Bir Adam Getireceksin Bu Memleketi İdare Edecek	206
51. Mahkum Oluyoruz	212
52. Niğde Cezaevi	225
53. Siyasi Plaklar	234
54. Af çıkıyor	236
55. Cezaevinde Nefis Muhasebesi	238

56. TİP Yeniden Kuruluyor	248
57. DİSK'e Danışman Oluyorum	251
58. DİSK'in Politik Yapısı ve Oradaki Çalışmalarım	253
59. DİSK Araştırma Enstitüsü	261
60. 1 Mayıs 1977	263
61. 12 Eylül Darbesi	268
62. Yeniden Tutuklanıyorum	275
63. Dil Okulu	277
64. Metris Cezaevi	283
65. 12 Eylül 1980'in Genel Değerlendirmesi	298
66. Aydınlar Dilekçesi	301
67. Demokrasi İzleme Kurulu	303
68. Aziz Nesin	305
69. Behice Hanımın Ölümü	309
70. Sosyalist Birlik Partisi (SBP)	311
71. Sosyalizmin Yeni Yolu	319
72. Ek 1	338

Bu kitabın birinci baskısı 2006 yılında **İmge Kitabevi** tarafından yapılmıştır. İkinci baskı da yine aynı yıl yapılmıştır. Kitap 71 bölümden oluşmaktadır ve toplam uzunluğu 339 sayfadır.

5.1.2. Profesör Olana Kadarki Dönem (1-11)

Prof. AREN 1957 yılında 35 yaşında profesör olmuştur. Profesör olana kadarki yaşamı on bir bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çocukluğu ile ilgili anılarını anlatmaktadır. İkinci bölümde annesini kaybedişini ve belli bir süre sonra babasının yeniden evlendiğini nakletmektedir. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde lise yıllarıyla ilgili anılarını ve düşünsel gelişimini anlatmaktadır. Beşinci ve altıncı bölümlerde Atatürk'ün ölümünü ayrıntılı biçimde anlatmaktadır ayrıca İkinci Dünya Savaşı'nın hız kazanmasıyla ilgili olayları sunmaktadır.

Yedinci bölümde Mülkiye'ye girişini, sekizinci bölümde Seha MERAY ile arkadaşlığını, dokuzuncu bölümde Mülkiye'deki hocalarını ve onuncu bölümde de askerlik anılarını anlatmaktadır.

On birinci bölümde yeni üniversiteler yasasının nasıl çıkarıldığını ve fakültelere (bugünün diliyle) nasıl öğretim üyesi sağlandığını anlatmaktadır. Fakültenin oluşabilmesi için acele ile doktorasını bitirmeden doçentliğe nasıl atandığını açıklamaktadır.

5.1.3. Ordunun 27 Mayıs 1960'da İhtilal Yapmasına Kadarki Dönem (12-21)

27 Mayıs 1960'a kadarki dönem 10 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümde ilk olarak Prof. AREN 57 yıl birlikte yaşadığı eşiyle nasıl tanıştığını ve 26 yaşında onunla nasıl evlendiğini anlatıyor. İlk girdiği dersin sosyoloji olduğunu, 1951'de Türkiye Komünist Partisi ile ilgili tutuklamaların nasıl yapıldığını, kendisinin nasıl tutuklandığını, serbest bırakılışını, öğretim üyeliğine yeniden başlayışını, 1950 seçimlerini, DP dönemine nasıl başladığını, toplumun 27 Mayıs'a doğru adım adım nasıl gittiğini ve nihayet 27 Mayıs devrimini bu bölümde anlatmaktadır.

5.1.4. TİP'in 4. Kongresine Kadarki Dönem (22-33):

Prof. AREN özyaşam öyküsü kitabının 101. Sayfası ile 159. Sayfaları arasında öncelikle kitaplarını tanıtmaktadır. İlk kitabı doktora tezidir. İkinci kitabı

çok ünlü “İstihdam ve İktisadi politika “ kitabıdır. Bu kitapta ünlü iktisatçı Keynes’in fikirleri öne çıkmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi ile ilişkisini anlatan Prof. AREN, bu partiyle nasıl yakınlık kurduğunu ve sonunda da milletvekili adayı olduğunu anlatmaktadır. Yön Dergisi ve TİP ile ilişkilerini anlattığı bölümde TİP’e nasıl üye olduğunu da anlatmaktadır. 1965 seçimlerindeki milletvekilliğini ve o dönemin özelliklerini anlatan Prof. AREN Mehmet Ali AYBAR ile Marksizm konusundaki fikir ayrılığına nasıl düştüklerini de bu bölümde açıklanmaktadır. 1970 yılının Ekim ayında TİP’in 4. kongresi yapılmış ve TİP bir bakıma paramparça olmuştur.

5.1.5. DİSK’in Kuruluşuna Kadarki Dönem (34-44):

Çekoslovakya’nın 1968 yılında Sovyetler Birliği tarafından işgalinin Türkiye’ye yansması Türkiye’deki sosyalistler arasında tartışmalara yol açmıştır. Niyazi AĞIRNASLI olayını ayrıntılı olarak anlatan Prof. AREN, Eskişehir’de TİP’e yapılan saldırıyı ve Adapazarı olaylarını da bu bölümde ayrıntısıyla anlatmaktadır. 1974’de de TİP Genel Merkezi’ne saldırı olmuştur.

1968 yılı başlarında Roma’da gerçekleşen Akdeniz İlerici Partiler Konferansı toplantısına Prof. AREN ve arkadaşları da katılmıştır. TİP’in gençlik kolu yoktur ve parti bunun yerine Fikir Kulüpleri Federasyonu ile yakınlık içindedir. Milletvekilliği sona erince Prof. AREN, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne dönmek istemiş, ancak bu talebi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilmemiştir. 1967’de DİSK kurulmuştur ve kurucularından bazıları da TİP’in içinden kişilerdir.

5.1.6. TİP’in Yeniden Kuruluşuna Kadarki Dönem (45-55):

Bu dönemde en önemli olay 12 Mart Darbesi’dir. Prof. AREN tutuklanmış bu sırada da miğde kanaması geçirmiş ve askeri mahkemedeki duruşma sonunda mahkum olmuştur. TİP 4. Kongrede alınan bir karar nedeniyle kapatılmış ve Prof. AREN de tahliye edilmiştir. Erim Hükümeti’nden sonra kurulan Melen Hükümeti döneminde Prof. AREN ve arkadaşlarına karşı takınılan tutum sertleşmiş ve tekrar tutuklanmışlardır. Mahkemece 1972 sonlarında Ceza Kanunu’nun 141. Maddesine

göre de mahkum edilmişlerdir. Prof. AREN ve Şaban ERİK 12.5 yıl ceza almıştır. Bir grup arkadaşıyla birlikte Niğde Cezaevi'ne nakledilen Prof. AREN, 1974 yılında çıkan afla tahliye olmuştur. TİP yeniden kurulmuş ancak Prof. AREN bu partiye üye olmamıştır fakat 1976'da DİSK'e danışman olmuştur. Prof. AREN'in eşi Munise ODTÜ Kütüphanesindeki görevinden uzaklaştırılmıştır.

5.1.7. Sosyalizmin Yeni Yolu'nun Yazılışına Kadarki Dönem (56-71):

Prof. AREN DİSK Araştırma Enstitüsü'nün kuruluşuna yardımcı olmuş ve orada yoğun çalışmalar yapmıştır. 1 Mayıs 1977'de Taksim'de 36 kişinin katledilişine tanıklık eden Prof. AREN DİSK'teki çalışmalarını sürdürmüştür. 12 Eylül 1980 Müdahalesi sırasında tutuklanmayı bekleyen ancak tutuklanmayan Prof. AREN, daha sonra tutuklanarak 1984 yılında da Eskişehir yolundaki Dil Okulu'na götürülmüştür. Prof. AREN 12 Mart 1970 Darbesi ile 12 Eylül 1980 Darbesi'ni karşılaştırdığında 12 Eylül 1980'deki darbenin daha sert ve ideolojik olduğunu düşünmektedir. Prof. AREN, TİP'in çıkardığı Sosyal Adalet Dergisi'ne Aziz NESİN tarafından 10.000 TL bağışta bulunulduğunu da kitabında vurgulamaktadır. Ve kitap böylece bitmektedir.

5.2. Sosyalizmin Yeni Yolu

Bu kitap Prof. AREN'in sosyalist düşüncelerini çözümleyen bir kaynaktır. Kitabın ilk baskısı 2008 yılında İmge Kitabevi tarafından yapılmıştır. Kitap 463 sayfadır ve iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm "Bir Dönemden Yazılar: 1980-1988" başlığını taşımaktadır. Bu bölümdeki bütün yazılar daha önce başka ortamlarda yayımlanmış veya konuşma olarak sunulmuştur. Bu bölüm Prof. AREN'in ağırlıklı olarak Türkiye ekonomisini konu alan yazılarından oluşmaktadır. Bu bölümde 30 yazı vardır ve bunların başlıkları şöyledir:

1- Giriş

2- Gelir Dağılım ve Vergiler

3- Dışa Açılma Üzerine

- 4- Serbest Rekabet Piyasası Diye Bir şey
- 5- Kapitalizmin Bazı Temel Sorunları Üzerine
- 6- Ekonomi Yürüyor ama Nasıl ve Nereye?
- 7- Ekonomik Kalkınmanın Temel Öğeleri
- 8- Ekonomik Bunalım ve Petrol Fiyatları
- 9- Avrupa Topluluğu, Kalkınma ve Demokrasi
- 10- Özelleştirmenin Düşündürdükleri
- 11- Sosyal Demokrasiyi Beklerken
- 12- Paylaşım, Demokrasi ve Sosyalist Parti
- 13- Sosyalist Parti Tartışması
- 14- 24 Ocak'ın Sekizinci Yılı ve ANAP İktidarının Ekonomik Açması
- 15- Dış Borç Sorunu
- 16- Dolardaki Düşüşün Düşündürdükleri
- 17- Ulusal Olmak ya da Olmamak
- 18- Şirket Kurtarma Operasyonunun Düşündürdükleri
- 19- Avrupa Topluluğu ve İşçi Sorunları
- 20- Kapitalizmi Eleştirmek
- 21- İşler Neden İyi Gitmiyor?
- 22- Referandumdan Seçimlere Giderken
- 23- Gorbaçov Reformları Üzerine
- 24- Seçim Sonrası Enflasyonu ve Emekçiler

- 25- Gelir Dağılımını Düzeltmek**
- 26- Seçimler ve Ötesi**
- 27- Dışa Açılma, Borçlanma ve Yabancı Sermaye**
- 28- İşçilerin İstemi Enflasyonu Düşürmek Olamaz**
- 29- Özelleştirme ve Solun Tavrı**
- 30- Demokrasiye Dair**

Kitabın ikinci bölümünün başlığı “Sosyalizmin Yeni Yolu Üzerine” dir. Bu bölümde Prof. AREN’in sosyalizm, demokrasi ve bağımsızlık üzerine değerlendirmeleri yer almaktadır. Bölüm 18 alt başlıktan oluşmaktadır ve bunların özgün başlıkları şöyledir:

- 1- Giriş**
- 2- Dünya’daki Gelişmeler ve “Marksizm ve Gelecek”**
- 3- Gorbaçov Reformları**
- 4- Sovyetler’de Değişimi Zorlayan Nedenler**
- 5- SBP Kongre Açık Konuşması**
- 6- Sovyetsiz Sosyalizm**
- 7- Soğuk Savaş Sonrası Küreselleşme ve Sosyalizm**
- 8- Barış ve Sosyalizm**
- 9- Bugüne İlişkin Son Söz**
- 10- Anayasa Mahkemesi’nde Savunma**
- 11- Öncelikli Hedef Demokratikleşme**
- 12- Yeni Bir Dünya, Yeni Bir Sosyalizm**

13- Yeni Toplumsal Değişme Dinamikleri Üzerine

14- İnsan Hakları ve Demokrasi

15- Emperyalizmle Mücadele Sorunu

16- Demokratik Katılım Geliştirilmeli

17- Sosyalizmin Yeni Yolu

18- Küreselleşme ve Sosyalizm Üzerine

5.3 100 Soruda Ekonomi El Kitabı

Bu kitap ilk olarak Gerçek Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Şu anda elimizde bulunan ikinci baskısı ise İmge Kitabevi tarafından 2009'da yayımlanmıştır. Kitap iktisat biliminin temel kavramlarını ve temel düzeneklerini çok anlaşılır biçimde sunmaktadır. Ayrıca örneklerini Türkiye ekonomisinden seçmektedir. Bu kitap iktisat eğitimi gören her öğrencinin ve iktisat eğitimi veren her öğretim üyesinin okuması gereken bir eserdir.

Kitap 9 bölümden oluşmakta ve bu bölümler altında 100 soruya yanıt verilmektedir. Kitabın bölüm başlıkları şöyledir:

Birinci Bölüm: Bazı Temel Kavramlar (1.-12. Sorular)

İkinci Bölüm: Sermaye ve Değer (13.- 22. Sorular)

Üçüncü Bölüm: Milli Gelir ve Kalkınma Mekanizması (23. 32. Sorular)

Dördüncü Bölüm: Milli Gelirin Bölüşümü (33.- 42. Sorular)

Beşinci Bölüm: Piyasada Fiyatın Oluşumu (43.-58. Sorular)

Altıncı Bölüm: Piyasa Biçimleri (59.-68. Sorular)

Yedinci Bölüm: İşletme Dengesi (69.-75. Sorular)

Sekizinci Bölüm: Kamu Maliyesi (76.- 82. Sorular)

Dokuzuncu Bölüm: Azgelişmişlik (83.-100. Sorular)

5.4. 100 Soruda Para ve Para Politikası

Bu kitap 1984 yılında Gerçek Yayınevi tarafından 100 Soruda Dizisi'nde ilk defa yayımlanmıştır. Aradan 23 yıl geçtikten sonra İmge Kitabevi Yayınları'nın isteği üzerine 2007 yılında Prof. AREN'in önsözüyle yeniden yayımlanmıştır.

Kitap şu üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Para Hakkında Temel Bilgiler (1.-47. Sorular)

İkinci Bölüm: Uluslararası Para ve Ödeme Sorunları (48.- 77. Sorular)

Üçüncü Bölüm: Para Politikası Sorunları (78.-100. Sorular)

Birinci bölümde 47 soru ve onların cevabı yer almaktadır. İlk beş soruda paranın tanımı ve işlevleri ile ekonomik yaşamı nasıl kolaylaştırdığı anlatılmaktadır. Daha sonra paranın tarihi somut örneklerle anlatılmıştır. Ülke içinde paranın yönetimi için oluşturulan kurumlar Türkiye'den ve başka ülkelerden örnekler verilerek çok anlaşılır şekilde anlatılmıştır. Bunlardan sonra paranın dolaşım hızı, miktar teorisi, genişletici ve daraltıcı para politikaları, faiz, değişik iktisat kuramlarında faiz anlayışı, sermayenin kullanım fiyatı olarak faiz ve banka sistemi ayrıntılıca anlatılmıştır.

İkinci bölüm 29 sorunun cevaplanmasıyla oluşturulmuştur. Bölümün başlarında uluslararası ticaret açısından para ve paranın değeri ile döviz kuru sistemleri ödemeler dengesi, develüasyon, ithalat ve ihracat konuları örneklerle anlatılmıştır. Son olarak dış borç ve yabancı paraların değerlerindeki değişimler konuları bu bölümde incelenmiştir. Kalan 22 soruda Üçüncü Bölümde açıklanmaktadır.

Üçüncü bölümde para politikası ve para politikası ile ilgili sorunlar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bölümde ilk olarak politika türleri, enflasyon, stagflasyon, ihracat fazlası, maliyet enflasyonu, enflasyonun ihracata etkileri, faiz üzerine etkileri, enflasyonun ekonomik gelişme ile ilişkisi soru ve cevaplar biçiminde somut olarak anlatılmıştır. Ayrıca tasarruflar ve faiz oranları arasındaki ilişkiler ve enflasyon koşullarında gerçek faiz haddinin nasıl belirlenebileceği konuları da örneklerle sunulmuştur.

5.5. İstihdam, Para ve İktisadi Politika

Bu kitap ilk olarak 1960'da yazılmıştır. Prof. AREN 1960 baskısına yazdığı kısa önsözde daha sonra iktisat ve istatistik alanında ünlü olan Prof. Orhan TÜRKAY ve Prof. Uğur KORUM'a teşekkür etmektedir. Her ikisi de Prof. AREN'in 1960'larda asistanlarıdır.

İmge Kitabevi tarafından 14. Baskısı 2011 yılında yapılan kitaba yine Prof. AREN'in asistanlığını yapmış olan ünlü hoca Prof. Dr. Tuncer BULUTAY önsöz yazmıştır. Prof. BULUTAY Eylül 2008'de yazdığı bu uzun önsözde Prof. AREN'in asistanlığını yapmış olmaktan ve ondan eğitim almış olmaktan gurur duyduğunu dile getirmektedir. Yazdığı önsözde Prof. BULUTAY, Prof. AREN'in değişmez görüşlerini sunmakta, birçok iktisatçının zaman içinde çok değişik görüşler arasında gidip geldiğini belirtmektedir. Aynı önsözde Prof. BULUTAY kendi görüşlerini de dayanaklarıyla birlikte sunmaktadır.

Kitap şu beş bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: İstihdam teorisi

İkinci Bölüm: Konjonktür Hareketleri

Üçüncü Bölüm: Para

Dördüncü Bölüm: Uluslararası Denge

Beşinci Bölüm: Ekonomik Politika

Beşinci bölüm “İstikrar Politikası” ve “Kalkınma Politikası” olarak iki kesime ayrılmıştır.

Birinci bölümde istihdam kuramı derinlemesine incelenmiştir. Önce sorunun tanımı sonra istihdam düzeyi, klasik istihdam kuramı ve Keynes’in faiz kuramı anlatılmıştır. Bu bölümde son olarak çağdaş istihdam kuramı değişik yönleriyle anlatılmıştır.

İkinci bölümde ekonomideki devresel dalgalanmalar farklı yönleriyle incelenmektedir. Değişik ekonomik büyüklüklerin örneğin; üretimin, fiyatların, tüketimin, yatırımların ve para ile kredi hareketleri incelenmiştir. Ekonomik devreler ile ilgili kuramlar ve COBWEB Teoremi de bu bölümde incelenmiştir.

Üçüncü bölümde para incelenmiştir. Paranın ortaya çıkarttığı sorunlar, para çeşitleri, paranın değişim hızı ve para kuramları bu bölümde ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır.

Dördüncü bölümde uluslararası denge; döviz kuru, dış ödemeler dengesi, denge mekanizması, dış denge politikası, altın ve döviz rezervlerinin işlevleri, uluslararası işbirliği ve küreselleşme açılarından incelenmiştir.

Beşinci bölümde ekonomik politika konusu, istikrar politikaları ve kalkınma politikaları açılarından incelenmiştir. İstikrar politikasının enflasyon, para politikası, mali politika açılarından değerlendirmesi yapılmıştır.

Kalkınma politikası ise azgelişmiş ülkeler, planlama, kalkınma hızı, tasarruf miktarı, yabancı sermaye, gizli işsizlik, dengeli kalkınma, yatırım kriterleri yönlerinden incelenmiştir.

5.6. Ekonomi Dersleri

Bu kitabın ilk baskısı 1976 yılında Gerçek Yayınevi tarafından yayımlanmış olup, elimizde bulunan 3. Baskısı ise 2009 yılında İmge Kitabevi Yayınları tarafından basılmıştır.

Önsözünde Prof. AREN; böyle bir kitap yazmaktaki amacının, ekonomi biliminin Marksist ve Marksist olmayan bazı önemli kavramlarını ele almak ve bunları birbirleriyle bağdaştırmaya çalışmak olduğunu belirtmiştir.

Prof. AREN bu kitabını Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ders notu olarak da kullandığından ötürü hakkında dava açılmış ve tutuklanmıştır. 5-6 ay kadar süren bu dava sürecinin ardından da beraat etmiştir.

Kitap on üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm: Ekonomi ve Toplum

İkinci Bölüm: Kapitalist Üretim Biçimi

Üçüncü Bölüm: Mal-Emek-Değer

Dördüncü Bölüm: Sermaye ve Artıdeğer

Beşinci Bölüm: Gelirin Bölüşümü

Altıncı Bölüm: Piyasada Oluşması

Yedinci Bölüm: Çeşitli Piyasa Biçimleri

Sekizinci Bölüm: İşletme Dengesi

Dokuzuncu Bölüm: Milli Gelir

Onuncu Bölüm: Milli Gelir ve Düzeyinin Belirlenmesi

On Birinci Bölüm: Para

On İkinci Bölüm: Dış Ekonomik İlişkiler

On Üçüncü Bölüm: Vergi

Birinci Bölümde üretim ele alınmış, üretim güçleri, üretim ilişkileri ve üretim biçimleri anlatılmıştır.

İkinci Bölümde Kapitalizm ele alınmıştır. Kapitalist üretim biçiminin tanımı yapılmış ve kapitalizmin gelişmesi, ekonomik hayatı farklılaştırması ve ortaya çıkardığı sorunlar anlatılmıştır.

Üçüncü Bölümde mal, mal üretiminin koşulları, malın değeri, emeğin ölçülmesi, emek çeşitleri , değer yasası gibi konular açıklanmıştır.

Dördüncü Bölümde sermaye, sermayenin oluşum koşulları, artıdeğer, sermaye çeşitleri, sermayenin organik bileşimi ve artıdeğer, artıdeğerin arttırılması yolları, artıdeğer ve kar, kar oranlarının eşitlenme ve düşme eğilimleri ile artı-ürün konuları incelenmiştir.

Beşinci Bölümde “Gelirin Bölüşümü” konusu, “Temel Bölüşüm Olarak Ücret ve Kar” ile “Artıdeğerin Bölüşümü” olarak iki başlık altında incelenmiştir.

Altıncı Bölümde “Piyasada Fiyatın Oluşumu” konusu üretim fiyatı ve piyasa fiyatı, makro ve mikro yaklaşım, uzun dönem ve kısa dönem konuları tanımlandıktan sonra “Talep”, “Arz” ve “Piyasa Fiyatı” olarak üç başlık altında ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

Yedinci Bölümde tam rekabet piyasası, tek el piyasası, oligopol piyasası ve tek elci rekabet piyasası anlatılmıştır.

Sekizinci Bölümde işletme getiri ve denge kavramları açıklanarak, tam rekabette ve tam rekabet dışındaki piyasalarda işletme dengesi incelenmiştir.

Dokuzuncu Bölümde milli gelir, milli gelirin hesaplanması, çeşitli milli gelir kavramları ve milli gelir mukayeseleri açıklanmıştır.

Onuncu Bölümde yatırım ve tüketim, milli gelirin belirlenmesi ve yatırım çoğaltanı, tasarruf ve yatırım ile gelir bölüşümü gibi konular yer almaktadır.

On Birinci Bölümde para konusu; paranın mahiyeti ve fonksiyonları, evrimi, ortaya çıkardığı sorunlar, para arzı ve para çeşitleri, paranın dolaşım hızı ve enflasyon başlıkları altında ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

On İkinci Bölümde dış ticaretin yararı, himayecilik, döviz kuru, ödemeler dengesi, dış denge, develüasyon konuları incelenmiştir.

On üçüncü Bölümde ise vergi konusu, kamu maliyesi, vergi çeşitleri, verginin etkisi ve yansıması ile vergi adaleti başlıkları altında anlatılmaktadır.

5.7. Tıp Olayı (1961-1971)

Bu kitap Cem Yayınevi tarafından 1993 yılında yayımlanmıştır.

Kitabın önsözünde Prof. AREN; TİP'in öneminin Türkiye'de ilk defa TKP egemenliği ve çizgisi dışında bir sosyalist hareket başlatmış olmasından kaynaklandığını ayrıca TİP'in 10 yıl gibi uzunca bir süre yasal olarak etkinlik göstermiş olduğu için Marksist Sosyalizmi kamuoyuna tanıtmak bakımından da önemli bir görev yaptığını belirtmiştir. Bunlardan ötürü Prof. AREN, daha kapatıldığı günlerden itibaren TİP hakkında bir kitap yazmayı düşündüğünü ancak çeşitli nedenlerle bu çalışmaya bir türlü başlayamadığını ve bu durumdayken Hollanda Kraliyet Akademisi'ne bağlı Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü (International Institute of Social History)'nün yeni açmış olduğu Türkiye bölümü için kendisinden TİP hakkında bir kitap yazmasını istemesi üzerine bu kitabın ortaya çıktığını anlatmaktadır.

Aynı önsözde Prof. AREN şunları da yazmıştır: “Bu çalışmada TİP'in tarihini yazmaktan çok TİP Olayı'nı tanıtmayı amaçladım. Bu nedenle olaylara bugünün açısından ve bugünün bilgileri ışığında baktım ve Partinin bunlar karşısındaki görüş ve tutumunu zaman zaman eleştirdim- tartıştım. Birçok hallerde bu eleştirilerimin muhatapları arasında ben de bulunuyordum. Bu gibi hallerde okuyucularımın yazdıklarını bir özeleştiri olarak değerlendirmelerini diliyorum.”

Kitap şu beş bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Kurtuluş Dönemi

İkinci Bölüm: İdeolojik ve Örgütsel Yapı

Üçüncü Bölüm: Partinin Gelişmesi

Dördüncü Bölüm: Parlamento Çalışmaları

Beşinci Bölüm: İdeolojik Tartışmalar

Birinci Bölümde Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşu ve M. Ali AYBAR'ın Genel Başkan seçilmesi anlatılmaktadır.

İkinci Bölümde partinin ideolojik ve örgütsel yapısı, “Tüzük”, “Program”, “Tüzüksel Yapı” ve “Parti Üyeleri” başlıkları altında tanıtılmıştır.

Üçüncü Bölümde; 1960'lı yılların ilk yarısında Türkiye'nin siyasal ortamı özet olarak anlatılmıştır. 1965 seçimlerine kadar olan Türk siyasal hayatının değerlendirilmesi, Prof. AREN'in kişisel değerlendirmesidir. 1961 seçimlerinde hiçbir partinin çoğunluk sağlayamamış olması Türkiye'de koalisyon hükümetlerinin kurulmasına neden olmuştur. 10 Ekim 1965 Genel Seçimlerine kadar siyasal ortamda tartışılan , mahkum edilen Demokrat Partililerin affedilmesi konusudur. Kurulduğu Şubat 1961 tarihinden 1965 Genel Seçimlerine kadar TİP kendisini Türkiye çapında tanıtmaya çalışmıştır. 1964'deki Kıbrıs Olayları TİP'in ana tartışma konularından birisidir. Başkan Mehmet Ali AYBAR'ın 10 Mayıs 1964 Bursa konuşması partinin Kıbrıs konusu ile ilgili görüşlerini açıkça ortaya koymuştur. Seçimler öncesinde TİP'e değişik saldırılar yapılmış ve TİP'in seçimlere girememesi için çeşitli kışkırtmalarda bulunulmuştur. 10 Ekim 1965 Seçimlerinde TİP on beş milletvekili ile TBMM'ye girmiş ve grup kurmuştur. TİP'in bu kadar milletvekilini TBMM'ye sokması büyük bir başarı olmuştur. Bu durum partiye Türkiye'de ve Dünya çapında büyük bir saygınlık kazandırmıştır. 1966 yılında Russell Mahkemesi'nin Mehmet Ali AYBAR'ı yargıç olarak seçmesi de TİP'in saygınlığını arttırmıştır.

13 Şubat 1967'de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) kurulmuştur. DİSK'in kurulması Türkiye'nin sendika yaşamında yeni dengelerin oluşmasına neden olmuştur ve TİP'in toplumsal altyapısını da sağlamlaştırmıştır.

TİP'in en önemli özelliği anti-emperyaşlist olmasıdır. Bu özelliği Doğu mitinglerinde halka anlatılmıştır.

2 Haziran 1968'deki kısmi senato ve milletvekili ara seçimlerinde TİP toplam oy oranını %5'e çıkarmıştır ancak seçim sistemi değiştirildiği için senatör ve milletvekili kazanamamıştır. Bu durum partide anlaşmazlıkları başlatmıştır. Mehmet Ali AYBAR genel başkanlıktan ayrılmıştır. 12 Mart 1971 Muhtırası parti üzerindeki baskıları arttırmıştır. Genel başkanın ve parti merkez yürütme kurulu üyelerinin göz altına alınması büyük yankı yaratmıştır. 11 Haziran 1971'de başsavcı TİP'in kapatılmasıyla ilgili dilekçeyi Anayasa Mahkemesi'ne vermiştir.

Dördüncü Bölümde TİP'in parti olarak TBMM'deki faaliyetleri anlatılmıştır. Bunlar arasında yıllık bütçe görüşmelerinde yapılan konuşmalar, verilen yasa önerileri ve dış politika konusundaki uygulamaların eleştirilmesi yer almaktadır.

Anayasa Mahkemesi tarafından TİP 20 Temmuz 1971 günü oybirliği ile kapatılmıştır.

Kitabın beşinci bölümünde 53. Madde sorunu (partinin yönetim kademelerinde bulunanların yarısının emekçi olması), YÖN Dergisi etrafında toplananlarla olan anlaşmazlık, Milli Demokratik Devrimcilerle (MDD'cilerle) olan anlaşmazlık ve son olarak da Mehmet Ali AYBAR'ın çıkardığı anlaşmazlık Prof. AREN tarafından özet olarak anlatılmaktadır.

6. PROF. DR. SADUN AREN'İN UYGULAMALARININ SINIFLANDIRARAK TANITILMASI

Prof. AREN'i uygulamaları bakımından şu iki alt başlıkta inceleyebiliriz:
(6.1.) Bilim İnsanı Olarak, (6.2.) Politikacı Olarak.

6.1. Bilim İnsanı Olarak Prof. Dr. Sadun AREN

Bilim insanını; “evrendeki olgu ve olayları inceleyerek, bunların altında yatan gizemin kaynağını sorgulayan ve bu konuda elde ettiği bilgileri kitlelerin anlayabileceği şekilde basitleştirip yayın yolu ile duyurarak, insanlığın istifadesine sunan kişi” olarak tanımlayabiliriz. Bu anlamda Prof. AREN, “**bilim insanı**” kavramının tam örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Prof. AREN'e göre insan yetiştirmek belli bir bilgi birikimini aktarmak değil kafa yetiştirmek, yani dūřünebilen insan yetiştirmektir. Bu nedenle verdiği derslerin odak noktasında insanların kūltür seviyelerini yūkseltmek ve onları aydın bireyler olarak yetiştirmelerini sağlama amacı vardır. Aydın insan hayatının her aşamasında isabetli seğimler yapabilir. İyi bir doktoru, iyi bir gazeteciyi, iyi bir politikacıyı ayırt edebilir; iyi bir arkadaş ve iyi bir eř seğebilir. Aydın insanın temel fonksiyonu ũlke yōnetimine katkıda bulunmaktır ve "insan seğmek" bu katkının çok ۆnemli bir parçasıdır. Prof. AREN bu bakımdan ۆğrencilerine iktisat bilimin yanısıra edebiyat, tarih, sanat gibi alanlara da merak duyup, ۆğrenmelerini ۆnermiřtir.

Bilimsel eğitimin temellerinden biri koşullandırmadan eğitim verebilmek olmalıdır. **Yedinci Bۆlümde** fikirlerini sunarken gōsterileceęi gibi, Prof. AREN toplum yaşamının tūm alanları ile ilgili açık-seçik fikirlere sahiptir. Ancak bu fikirlerini "**İktisat bilimi**" nin herhangi bir konusunu anlatırken, elinden geldiği ۆlūde ortaya çıkartmamaya çalışmaktadır. Bu anlamda Prof. AREN'i "**bilim yanlısı katkısız bilim insanı**" olarak tanımlayabiliriz.

Beşinci Bۆlümde tanıtılmış olan kitaplarını ve **Dōrdüncü Bۆlümde** tanıtılan makaleleri ile bildirimleri incelendiğinde Prof. AREN'in ۆncelikle bilgi aktardığını ve benimsediği sosyalizm konusundaki fikirlerini eserlerine elden geldiğince yansıtmadığı gōrőlebilir.

Örneğin "**Puslu Camın Arkasında**" başlıklı yaşam ۆyküsü ile ilgili kitabında Prof. AREN'in "**sosyalist**" olduğunu okuyucu her bۆlümde anlayamaz. Ama yeri geldiğinde ve uygulanması gereken yerde sosyalist fikirlere gençliğinden itibaren sahip olduğu açıkça gōrőlebilir.

Prof. AREN'in "Bilim Yanlısı Katkısız Bilim İnsanı" adlandırmasına en uygun eseri "100 Soruda Ekonomi El Kitabı" dır. Bu kitapta iktisat biliminin bütūn konuları "uzmanca" anlatılmıştır. Prof. AREN'in sosyalizm konusundaki yaklaşımlarına tamamen karşı olan yetişkin insanlar bile gençlere iktisatla ilgili konuları iyi ۆğrenmeleri için bu kitabı ۆnermektedirler.

Buna karşılık “Sosyalizmin Yeni Yolu” başlıklı kitabında tamamen sosyalist Prof. AREN’i açıkça görmekteyiz. Bu kitap bilim insanı olarak Sadun AREN’in “sosyalist” olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

“100 Soruda Para ve Para Politikası” kitabı ise tamamiyle piyasa ekonomisinin geçerli olduğu bir ülkede para ve para politikası uygulamalarının nasıl işlediğini anlatmaktadır.

Benzer biçimde “İstihdam Para ve İktisadi Politika” kitabı da tam bir uzmanlık kitabıdır.

“Ekonomi Dersleri” kitabı ise iktisadı öğrenmek isteyen ama eğitim düzeyi çok yetersiz olan insanların bile anlayabileceği yalınlıkta yazılmış bir kitaptır.

Sonuç olarak Prof. AREN’in bir “bilim insanı” olarak yaptıklarını bir cümlede şöyle özetleyebiliriz: Katkısız bilim konusunu anlatacağı zaman, bilim konusunu anlatmış, sosyalizmi anlatacağı zaman da açıkça sosyalizmi anlatmıştır.

6.2. Politikacı Olarak Prof. Dr. Sadun AREN

Prof. AREN, gündelik dilde kullanılan “politikacı” anlamında bir politikacı hiç olmamıştır. Onun politikacılığı bilgiye dayalı, seviyeli bir politik duruş insanı olma biçimindedir.

Üyesi olduğu siyasal partiler çerçevesinde yaptığı konuşmalar ve yazdığı yazılar hep “devlet adamı” ve “bilim insanı” sıfatlarına uygun durumdadır. Değişik konulardaki görüşlerini açıklarken, yazarken ve hatta tartışırken hiçbir zaman bu seviye çizgisinin altına inmemiştir.

En ateşli siyasal görüşlerin bile belli bir nezaket ve insana saygı seviyesinde ifade edilebileceğinin en iyi örneklerini Prof. AREN’de görebilmekteyiz.

Prof. AREN kendisi ile tamamen zıt görüşte olan kişilerin bile saygı duyduğu bir insandır. Bu durum karşı görüşte olanların çok uygar bir seviyede olduklarının bir sonucu değil, Prof. AREN’in söz konusu saygılı iletişimi her zaman kurabilmesinin

bir sonucudur. Siyasal ayrılık yaşadığı kişilerle bile genel olarak iletişim içinde olmayı ve dostluğunu sürdürebilmeyi bu saygılı iletişimciliği sağlamıştır.

“Sadun AREN’e 80. Yaş Armağanı” kitabı 2003 yılında yayımlanmıştır. Bu kitabın içeriğinde, yapılan bir toplantıda değişik insanların konuşmaları verilmiştir. Meslektaşları, eski öğrencileri ve siyasal yandaşları Prof. AREN’in değişik özelliklerini samimiyetle anlatmışlardır.

7. PROF. DR. SADUN AREN’İN FİKİRLERİNİN SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

Prof. AREN’in “özelleştirme”, “demokrasi”, “gelir dağılımı”, “sosyalizm” ve “kapitalizm” konularında öne çıkan fikirleri aşağıdaki başlıklarda sunulmuştur.

7.1. Prof. Dr. Sadun AREN’in Özelleştirme İle İlgili Fikirleri

Türkiye’de ve pek çok ülkede ekonomik sistem bakımından şu üç ekonomik düzenin olduğu genellikle ileriye sürülmektedir: (1) Kapitalist Sistem, (2) Sosyalist Sistem ve (3) Karma Sistem.

Karma sistemin hem özel sektörü (yani kapitalist sistemin ana ögesinin) ve hem de devlet işletmeciliğini (KİT’leri, sosyalist sistemin öğelerini) içerdiği söylenip yazılmaktadır. Prof. AREN’e göre bu doğru değildir. Çünkü bir ülkenin ekonomik kurumlarının ne yönde hizmet edeceğinin belirleyici ülkedeki siyasi iktidarın niteliğidir. Siyasal iktidarda emek ağır basıyorsa; özel sektör de kamu yararına, eğer sermaye ağır basıyorsa kamu kesimi de özel yarara hizmet eder. Bu anlamda KİT’ler hiçbir zaman kapitalist ekonomik sistemde “sosyalist öğeler” olarak görülemez. Bunlar olsa olsa özel sektör kuruluşlarının eksikliklerini giderme amaçlı kuruluşlardır. Burada güncel bir konuya hemen değinmekte yarar vardır: Başbakan Çiller özelleştirmeye verdikleri ağırlığı ve önemi vurgulamak için şu cümleyi söylemiştir: “Özelleştirme yoluyla dünyadaki son sosyalist devleti de yıkmış olacağız”. Bu ifade Prof. AREN’in yukarıda belirttiğimiz görüşlerinin bir kanıtıdır.

Pek çok Batı ülkesinde gerçekleştirilen özelleştirmenin amacı işletmelerin daha iyi yönetilmelerinin sağlanması ve verimliliklerinin artırılmasıdır. Ancak Türkiye’de uygulandığı biçimiyle, özelleştirilen işletmeler üretim alanında daha verimli duruma gelmemektedir, tam tersine pek çoğu zarar etmekte ve üretimden çekilmektedir.

Aren özelleştirmeye karşı çıkmayı gerekli bulmamaktadır çünkü sosyalizme bu yoldan gidileceğine inanmamaktadır. Eski (Sovyet tipi) sosyalizm stratejisinde siyasal iktidarı da ele geçirmek söz konusudur ve egemen sınıf sosyalistler olduğunda KİT’ler halk yararına işletilecektir. Aren bu mantıkla emekçi kesimin özelleştirmeye karşı çıkmasını savunmuştur. Ancak bugünkü koşullarda KİT’ler zaten halk yararına işletilmediğinden özelleştirilmelerine karşı çıkmamanın da ilericilik olmadığını düşünmektedir. Buna rağmen özelleştirme yoluyla işletmelerin çar-çur edilmesi, kamu kurumlarının yok pahasına yandaş kesimlere devredilmesi ve işsizlik yaratılması gibi durumlarda özelleştirmeye karşı çıkılması gerektiğini de vurgulamaktadır.

Özelleştirme yoluyla “devletin küçültülmesi” sağlanıyormuş izlenimi verilmeye çalışılmaktadır. Oysa devletin hangi organlarının küçültüldüğünü bilmek önemlidir. Bütün dünyada devletin üretim alanındaki görevleri azaltılırken, yasalar, yönetmelikler çıkartarak denetim görevlerini arttırdığı ve örnek üretim birimleri kurarak (örneğin; devlet hastaneleri ve devlet üniversiteleri kurarak) devletin toplumun ekonomik yaşamındaki ağırlığını koruduğu gözlemlenmektedir. Prof. AREN bu görüşlerini değişik yazılarında, makalelerinde ve kitaplarında sıkça dile getirmektedir.

7.2. Prof. Dr. Sadun AREN’in Demokrasi İle İlgili Fikirleri

Prof. AREN’e göre; bir ülkenin demokratikleşme düzeyini gösteren en önemli göstergelerden biri ülkedeki sendikal hakların durumudur. Demokrasi işlevi bakımından toplumsal haksızlıklara karşı mücadele verebilme özgürlüğüdür. Bu toplumsal haksızlıkların temelinde de ekonomik sömürü vardır. Bu anlamda

üyelerinin ekonomik çıkarlarını koruyup, sömürüye karşı mücadele veren sendikalar, ülkelerin en demokratik kurumlarıdır. Bu nedenle de ülkeler demokrasinin öncüsü olarak değerlendirebileceğimiz bu kurumlarına sahip çıkmalıdır

Toplumda işçi sınıfı örgütlenerek kendi demokratik haklarını korumalıdır. Bu durum yalnızca işçi sınıfı için yararlı değildir, bütün toplumun demokratikleşmesi için de yararlıdır. Toplumun en diri kesimi olan işçi sınıfı kendi demokratik haklarını koruduğunda bu durum yansıma olarak toplumun bütününde olumlu etkisini gösterecektir.

Dünyadaki tüm toplumlarda haksızlıkların ve anlaşmazlıkların temelinde gelirin ve servetin paylaşım mücadelesi vardır. Bu anlamda İşçi sınıfı ve toplumun diğer kesimleri için demokrasi mücadelesi gelir dengesini sağlamak savaşımı ile aynı amacı taşımaktadır.

Dünya deneyimi göstermiştir ki ekonomik gelişme bir toplumda demokrasinin de gelişmesini sağlar.

Demokrasinin yani insanların kendi kaderlerini kendi ellerine alabilmelerinin en garantili yolu toplumsal yaşamın tüm alanlarında yönetime doğrudan katılmaktır. Bu amaçla insanlara daha küçük yaştan itibaren hak arama kültürü alıştırmalıdır. Demokrasi bu anlamda bir kültür sorunudur.

7.3. Prof. Dr. Sadun AREN'in Sosyalizm İle İlgili Fikirleri

Prof. AREN'in değişik eserlerinde, konuşmalarında ve sohbetlerinde sosyalizm ile ilgili olarak ortaya koyduğu temel görüş şudur: “sosyalizm ahlaksal bir tercih sorunu değil, kapitalist gelişmenin doğal bir sonucudur” (Aren,2008,172).

Sosyalizmi sınıfsız, sömürsüz, barışçıl ve özgürlükçü bir toplum düzeni olarak tanımlayan Prof. AREN, bunu varılması gereken bir hedef olarak değil, o hedefe varılacağı düşünülen bir demokratikleşme süreci olarak görmektedir. Demokrasinin bir gereği olarak da sosyalist-komünist kuramların çağın koşullarına uygun olarak yeniden yorumlanması ve eleştirilerek geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Prof. AREN sosyalizm ve komünizm konusunda çok miktarda kavram karışıklığı olduğunu belirterek şunu söylemektedir: “Ben sosyalizm dediğim zaman komünizmi anlıyorum, onun dışındakileri sosyal demokrasi sayıyorum” (AREN,2006,240).

Biraz kendisiyle çelişkili gibi görünse de Prof. AREN küreselleşmeye olumlu olarak yaklaşmaktadır. Ancak kendisine haksızlık yapmamak için şunu belirtmeliyiz: Küreselleşme kavram olarak ilgili konunun tüm dünyada birörnek olarak yaygın olmasını ifade eder. Prof. AREN sosyalizmin de küreselleşme çerçevesinde tüm dünyada birörnek olarak yaygınlaşmasını dilediği için küreselleşmeye olumlu baktığını görmekteyiz.

Prof. AREN “**bir ülkede sosyalizm**” ve eşzamanlı olarak “**çok ülkede sosyalizm**” tartışmasında ikinciye tercih etmektedir. Çünkü bir ada biçiminde bir ülkede insanlığın ideali olan sosyalizmin yaşamasının çok güç olacağını vurgulamaktadır. Bu anlayış dünyanın pek çok ülkesinde farklı zamanlarda da olsa sosyalizme geçişin özendirilmesi gerektiğini doğurmaktadır (Aren,2008,291).

Prof. AREN, sosyalizmin temelde bir annenin veya babanın çocuklarının ve torunlarının geleceği için endişe etmemesi anlamına geldiğini, yani genel bir sosyal güvenlik çerçevesi olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer biçimde bir anne ve babanın kendi anne-babalarının ve daha büyüklerinin sağlık ve geçim durumlarını düşünmekten kurtulmalarını ancak sosyalizmin sağlayacağını ileri sürmektedir (Aren 2006,245).

7.4. Prof. Dr. Sadun AREN’in Gelir Dağılımı İle İlgili Fikirleri

Vergiler konusunda Prof. AREN’in temel görüşü şudur: Kapitalist mantıktaki siyasal iktidarların uyguladığı vergi sistemleri ile gelir dağılımındaki dengesizlikler giderilemez. Bu durumun en önemli kanıtları uygulanan vergi türleridir. Örneğin; dolaylı vergiler gelir dağılımını düzeltmekten çok, ülkedeki gelir dağılımını tamamen dengesizleştiren vergi türleridir. Pek çok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi Türkiye’de de dolaylı vergiler toplam gelir tahsilatının yüzde elliden çoğunu oluşturmaktadır.

Prof. AREN'e göre kapitalist iktidarların gelir dağılımı konusundaki temel yaklaşımı dengesizliği doğal görmeleridir. Dengesizlik olacak ki düşük gelirli gruplar daha çok çalışmaya razı olsunlar ve üst gelir grupları daha yüksek oranda tasarruf yaparak daha fazla yatırım yapsınlar. Bu mantık düşük gelirli için geçerlidir ama yüksek gelirli gruplar için geçerli değildir.

Tüketimlerini kısmak anlamında yüksek gelirli vergilendirme olanağı yoktur. Yani fakirden az zenginden çok vergi alarak gelir dağılımındaki dengesizlik düzeltilemez. Bu nedenle milli gelirin tüketime ayrılan bölümü büyültülmeli, böylece düşük ve orta gelirli sınıfın tüketimleri arttırılmalıdır.

Düşük gelirli emekçi gruplar sendikalarda örgütlenerek gelir dağılımındaki dengesizliklere ve vergi türlerindeki çarpıklığa karşı çıkmalıdır.

“Kapitalist siyasal görüşlerin egemen olduğu bir ülkede olması gereken nedir?” sorusuna yönelik olarak Prof. AREN'in düşüncesi şöyledir: “Ekonomik büyüme” “ekonomik kalkınma” değildir. Ancak gelir dağılımının dengeli olması durumundaki ekonomik büyüme kalkınmanın bir ögesi olarak görülebilir .

Prof. AREN'e göre; bir ülkede gelir dağılımının dengeli olmasının en önemli göstergelerinden birisi en düşük işçi ve memur ücretinin asgari yoksulluk sınırının üzerinde olmasıdır.

7.5. Prof. Dr. Sadun AREN'in Kapitalizm İle İlgili Fikirleri

Prof. AREN'in kapitalizm ile ilgili değerlendirmeleri kısaca şöyledir:

Kapitalist toplumlarda amaç sorunların çözümü değil, sonuçlarının yumuşatılmasıdır.

Kapitalist bir toplumda bütün sorunların temelinde “sömürü” olayı vardır: işverenlerin işçiyi, kişilerin diğer kişileri sömürmesi.

Bir ülkede kapitalizmin işleyişinin en önemli göstergesi gelir dağılımının emekçiler aleyhine işliyor olmasıdır.

İşsizlik, kapitalizm için bir sorun değil tersine bir araçtır çünkü kapitalistin minimum maliyetle üretimini gerçekleştirmesine hizmet eder. Bu nedenle işsizlik kapitalizmin doğal ve değişmez bir sonucudur.

Kapitalizmin yarattığı sorunlar en yoğun olarak gelişmiş kapitalist ülkelerde görülür.

Tekelleşme kapitalizmin eninde sonunda ulaşacağı bir aşamadır.

Kapitalizmin en belirgin ürünü veya sonucu dünya kaynaklarının israf edilmesidir.

8. PROF. DR. SADUN AREN'İN GÜNÜMÜZ İÇİN ÖNEMİ: YAPITLARINDAN, FİKİRLERİNDEN, UYGULAMALARINDAN BUGÜN VE GELECEKTE DAHA İYİ NASIL YARARLANILABİLİR?

Prof. AREN'i 8 Mart 2008 tarihinde 86 yaşında kaybettik. Bedensel olarak kaybettik ama yazdıklarıyla, uygulamalarıyla ve yaşayış biçimiyle hala aramızda yaşamaktadır. O halde bugün ve gelecekte Prof. AREN'den daha iyi nasıl yararlanabiliriz? Bu bölümde bu soruyu özet olarak yanıtlamaya çalışıyoruz.

8.1. Prof. Dr. Sadun AREN'in Yapıtlarından, Fikirlerinden, Uygulamalarından Bugün Daha İyi Nasıl Yararlanılabilir?

Öğretim üyeleri, öğretmenler, yöneticiler ve benzer konumlardaki kişileri günlük yaşamımızda izlemekteyiz. Bu insanlardan bazıları için genellikle şu türden duygular içimizden geçer: “Şu ders bitse de kurtulsam, amma da kafamı ütüledi”, “Be adam sen konferans mı veriyorsun yoksa bize dayak mı atıyorsun? Kes sesini de gidelim!” “Bazı insanları öğretmen yapmamak lazım, dolmuş kahyası yapmak lazım. Eline bir cop verip, ağzına da bir düdük kondurup ortalıkta gürültü makinası gibi dolaştırmak lazım. İşte bu fizikçi böyle bir öğretmen”. Bu tür olumsuz duygu örnekleri çoğaltılabilir.

Ancak, yukarıda unvanlarını verdiğimiz öyle kişiler de vardır ki (Öğretim üyesi, öğretmen vb.) yazdıklarını okumak sevdiğimiz bir şiiri okumak kadar bize zevk verir. Konuşmalarını dinlemek çok sevdiğimiz bir türküyü veya şarkıyı dinlerken aldığımız tada benzer tat verir. Bu tür insanların yazdıklarını okurken şuna benzer duygular içimizden geçer: “Şu makale hiç bitmese ve ben ömrüm boyunca bu tür makaleler okusam”. “ İşte iktisat dersi böyle anlatılır, bütün iktisat hocaları derslerini bu hoca gibi anlatabilse, iktisat bölümü mezunu bütün öğrenciler en birikimli iktisat uzmanı olurlardı”.

Prof. AREN bu ikinci tür öğretim üyesidir. Öğrencilerinin ve arkadaşlarının Prof. AREN hakkında söyledikleri ve yazdıklarından bunu anlamaktayız. “Yazdıklarının tadı hala damağımda, konuşmalarının tadı hala kulaklarımda...” diyen öğrencileri ve meslektaşlarının bu türde görüş ve duygularını bu tezin 3.2. ve 3.3. altbölümlerinde tanıttığımız şu iki kitapta okuyabiliriz: **3.2. “Sadun AREN’e 80. Yaş Armağanı (2003)”**, **3.3. “Sadun AREN’in Ardından 8 Mart 2008”**.

Bu tez boyunca yaşam öyküsünü, kitaplarını, makalelerini, uygulamalarını ve fikirlerini tanıttığımız ve böylece değerini gördüğümüz Prof. AREN’in **GÜNÜMÜZDE** kendisinden daha iyi yararlanabilmek amacıyla bütün eserleri tekrar tekrar basılmalı ve üniversitelerimizin iktisat bölümleri başta olmak üzere sosyal bilim eğitimi verilen bütün bölümlerde okutulması özendirilmelidir.

8.2 Prof. Dr. Sadun AREN’in Yapıtlarından, fikirlerinden, Uygulamalarından Gelecekte Daha İyi Nasıl Yararlanılabilir?

Prof. AREN’in eserlerinden ve fikirlerinden GELECEKTE daha iyi ve sürekli olarak yararlanabilmek için şu önerileri düşünebilmekteyiz:

(1). Kitaplarının ve seçilmiş makalelerinin yeni basımları yapılırken yayıncının ve Prof. AREN’in öğrencilerinin oluşturduğu bir “**sürekli kurul**” dil bakımından eserleri gözden geçirmeli ve yenilemelidir.

(2). Prof. AREN’in seçilmiş makaleleri toplu olarak dili yenilenmiş biçimde yayımlanmalıdır.

(3). Prof. AREN'in yukarıdaki birinci ve ikinci maddede önerdiğimiz biçimde yayımlanan bütün eserleri meslek kuruluşları (örneğin; Türk Sosyal Bilimler Derneği, vb.) tarafından ilgili kamuoyuna düzenli olarak duyurulmalı ve okunması önerilmelidir.

DÖRDÜNCÜ KESİM:

GENEL DEĞERLENDİRME

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

9.1. Bulgular ve Öneriler

Prof. AREN ile ilgili bu araştırmanın bulguları ve her bulguya karşılık gelen öneriler aşağıda özet olarak sunulmuştur.

Bulgu 1: Prof. Dr. Sadun AREN eserlerinde kullandığı yalın dili sayesinde iktisat biliminin kolay anlaşılmasına ve sevilmesine katkıda bulunmuş önemli bir bilim insanıdır.

Öneri 1: Prof. Dr. Sadun AREN'in eserleri tekrar tekrar yayımlanarak gençlere, yeni yetişen ve eski akademisyenlere örnek teşkil etmesi sağlanmalıdır.

Bulgu 2: Prof. Dr. Sadun AREN tüm yaşamı boyunca sosyalizmi benimsemiş ve bu uğurda büyük bedeller ödemesine rağmen uyumlu, ılımlı, sabırlı ve kararlı tutumundan ödün vermeyerek örnek bir kişilik sergilemiştir.

Öneri 2: Bu özelliği her fırsatta vurgulanarak her ortamda söylenmeli ve yazılmalıdır; böylece örnek olması sağlanmalıdır.

Bulgu 3: Prof. Dr. Sadun AREN Keynesyen iktisadı Türkiye'ye getiren ve tanıtan ilk iktisatçılardan birisidir.

Öneri 3: Keynes'in düşünceleri ile 1930'lu yıllarda Türkiye'de Atatürk yönetiminin uyguladığı iktisat politikasının benzerliğini vurgulayan eserler yayımlanmalıdır.

Bulgu 4: Prof. Dr. Sadun AREN sosyalizmi yaşamının her alanında benimsemiş ve yaşamı boyunca sosyalist bir toplum özlemi çekmiştir. Ancak bu ideolojisini bilimsel kitaplarında öne çıkartmamış, öğrencilerine ve asistanlarına da bu konuda ideolojik bir yönlendirme yapmamıştır.

Öneri 4: Türkiye'nin her görüşteki bilim insanlarına ve yeni yetişen genç bilim insanlarına Prof. AREN'in bu özellikleri her tür yazılı ve sözlü araçla duyurulmalıdır.

Bulgu 5: Prof. Dr. Sadun AREN bilime ve insan yetiştirmeye çok önem vermiştir. Hayatının önemli bir bölümünü gençlerin yetişmesine harcamıştır. Prof. AREN'e göre bir bilim insanı her şeyden önce iyi bir insan olmalıdır. Bu doğrultuda sergilediği örnek kişiliği ve insancıl karakteri ile hem öğrencilerinin hem de hayatı boyunca karşılaştığı (aynı görüşte olsun-olmasın) hemen herkesin derin saygı, sevgi ve hayranlığını kazanmıştır.

Öneri 5: Bu özellikleri de üniversitelerin bütün bölümlerinde her fırsatta anlatılmalı ve tanıtılmalıdır.

Bulgu 6: Ülkemizin yetiştirdiği en güçlü iktisat profesörlerinden ve sağlam sosyalistlerinden biri olan Prof. Dr. Sadun AREN ortaya koyduğu fikirleri ve uygulamalarıyla Türk toplumsal yaşamına önemli katkılar sağlamıştır ve Türk solunun gelişimiyle özdeşleşmiş bir ad olma saygınlığını kazanmış önemli bir kişiliktir.

Öneri 6: Prof. Dr. Sadun AREN örneği hem üniversitelerde ve hem de siyasal partilerde tanıtılmalı ve anlatılmalıdır.

B/Ö	Ö.1	Ö.2	Ö.3	Ö.4	Ö.5	Ö.6
B.1						
B.2						
B.3						
B.4						
B.5						
B.6						

Çizelge : Bulgular ve Öneriler Tablosu

9.2. Genel Sonuç

Bu çalışmanın denencesi şuydu: : “Sadun AREN, yazdığı değişik eserleriyle Türkiye’de iktisat biliminin öğrenilmesine ve sevilmesine büyük katkı sağlayan bir bilim insanıdır. Bu nedenle Sadun AREN’e “Türkiye’nin Paul Samuelson’udur.” diyebiliriz. “ Bu denence doğrulanmıştır.

Prof. AREN’i yüksek lisans tezi olarak çalışmak İktisat Bilim Dalı’na ve hatta ve tüm öteki bilim dallarına ne gibi katkı yapmıştır? Bu tezin katkısını okuyucu görmek istiyorsa, **9.1.** alt bölümündeki **BULGULARIMIZI** ve **ÖNERİLERİMİZİ** okumasını öneriyoruz.

Yeni araştırma konusu olarak şunları öneriyoruz:

(1) Türkiye’de “İktisat Bilimi” artık ustaların yaşamöykülerinin yazılması aşamasına gelmiştir. Bu nedenle öteki büyük iktisatçılarımızın da (örneğin Besim ÜSTÜNEL, Korkut BORATAV, Erol MANİSALI, Tuncer BULUTAY vb.) yaşamöyküleri yazılmalıdır.

(2) Türkiye’de öteki bilim dallarında da usta bilim insanlarının yaşamöykülerinin yazılması özendirilmelidir.

EK. Prof. Dr. Sadun AREN'in Bütün Eserlerinin Tarih Sırasına Göre Kaynakçası

AREN Sadun (1948), **Depresyona Karşı Amme Masrafları Yolu İle Mücadele**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 3, sayı:3-4, s. 214-229.

AREN Sadun (1948), **Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 3, sayı:2, s.5-6.

AREN, Sadun (1949), (Çev.), **En İyi Vergi Sistemi Nedir?**, Frederic BENKAM, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, cilt:4, s. 276-289.

AREN Sadun (1949), **Şehirleşme Hareketleri**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 4, s. 332-346.

AREN Sadun (1950), **Veraset Vergisinin Tesirleri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, sayı:1, cilt: 7, s.407-420.

AREN, Sadun (1951), (Çev.), **TC. Emekli Sandığı Fonlarının İdaresi**, James K. HALL , Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, Cilt: 6, s. 138-143.

AREN, Sadun (1952), **Veraset Vergisi Üzerinde Bir Deneme**, Ankara: Güney Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.O.

AREN, Sadun (1955), **Amme Borçlanması Hakkında Yeni Telakkiler ve Memleketimizdeki Durum**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 10, sayı:4, s. 1-17.

AREN, Sadun (1955), (Çev.), **Birleşik Amerika'da ve Türkiye'de Mukayeseli Mahalli İdareler Maliyesi ile İlgili Meseleler**, Ernest KURNOW, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, Cilt:10, s-4, s. 37-54.

AREN Sadun (1955), **İktisaden Az Gelişmiş Memleketlerde Kalkınmanın Finansmanı ve Bazı Yatırım Meseleleri**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, cilt: 10, sayı:3, s. 1-16.

AREN, Sadun (1955), (Çev.), **Türkiye'de Ziraat Mahsulleri Fiyatları**, Reşat ARTAN, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:10, S-2, s. 191-193.

AREN, Sadun (1956), **"İktisadi ve Mali Kronik"**, İktisat ve Maliye Dergisi, İstanbul: Kültür Yayın LTD. STİ.

- AREN, Sadun (1956), (Çev.), **Economic Development and The Totalitarian Liberal**, Albert GARDNER, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, cilt:11, S-3, s. 395-406.
- AREN, Sadun (1956), (Çev.), **Sosyal Hesaplar ve İktisadi Modeller**, Richard STONE, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları no:13, Ankara: Ajans- Türk Matbaası.
- AREN Sadun, Albert GARDNER (1957), **İktisadi Kalkınma ve Totaliter Libareller**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, sayı:3, cilt: 11, s. 387-394.
- AREN Sadun (1958), **Gümrük Birliği ve Ortaya Koyduğu Meseleler**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, sayı:1, cilt: 13, s.10-23.
- AREN Sadun (1959), **Devlet Borçlarının Sınırları Meselesi**, İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, sayı: 5, s. 115-121.
- AREN Sadun (1960), **Yatırım İndirimi ve İktisadi Politika**, İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, sayı: 6, s. 119-123.
- AREN, Sadun (1961), **“Ne İstedığımızı Biliyor muyuz?”**, Yön Dergisi, (Aralık), s.18.
- AREN, Sadun (1961), **“Kalkınma, demokrasi ve Metod”**, Yön Dergisi, (Aralık), s.16.
- AREN, Sadun (1961), **“Plan ve Kalkınma”**, Yön Dergisi, (Ocak), s.17.
- AREN, Sadun (1962), **“Çıkar Yol Sosyalizmdir”**, Yön Dergisi, Sayı-36 (Ağustos).
- AREN, Sadun (1962), **“Demokrasi ve Sosyalizm”**, Yön Dergisi, Sayı-34 (Ağustos), s.3.
- AREN, Sadun (1962), **“Nasıl Bir Sosyalizm?”**, Yön Dergisi, Sayı-14 (Mart), s.12.
- AREN, Sadun (1962), **“Plan Meselesi”**, Yön Dergisi, (Nisan), s.7.
- AREN, Sadun (1962), **“Sosyalizm Tartışmaları”**, Yön Dergisi, Sayı-60 (Eylül), s.5.
- AREN, Sadun (1962), **“Vergi Meselesi”**, Yön Dergisi, (Mayıs), s.3.
- AREN, Sadun (1962), **“Asıl Çözüm Yolu”**, Yön Dergisi, (Haziran), s.3.
- AREN, Sadun (1962), **“Devrimcilik Nedir?”**, Yön Dergisi, (Kasım), s.6.
- AREN, Sadun (1962), **“Sanayiın Himayesi”**, Yön Dergisi, (Ocak), s.17.
- AREN; Sadun (1962), **“Sınır Meselesi”**, Yön Dergisi, (Ocak), s.16.
- AREN, Sadun (1962), **“Devletçilik ve Ötesi”**, Yön Dergisi, (Ocak), s.15.
- AREN, Sadun (1962), **“Gelir Dağılımı ve Devletçilik”**, Yön Dergisi, (Ocak), s.9.
- AREN, Sadun (1962), **“Dış Yardım Kafi Değildir”**, Yön Dergisi, (Mart), s.6.
- AREN, Sadun (1962), **“Müşterek Pazar Meselesi”**, Yön Dergisi, (Nisan), s.3.
- AREN, Sadun (1962), **“Ekonomik Sistemin Önemi”**, Yön Dergisi, (Aralık), s.5.

- AREN, Sadun (1963), **Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Birinci Sınıf Umum İktisat DersNotu**, Ankara: Kardeş Matbaası.
- AREN Sadun (1963), **“Dernek ve Sosyalizm Meseleleri”**, Yön Dergisi, Sayı-60 (Şubat).
- AREN, Sadun (1963), **“Sosyal Adalet ve Toplumsal Değişme”**, Sosyal Adalet Gazetesi, yıl:1, Sayı-1 (Mart), s.7.
- AREN, Sadun (1963), **“Meselelerimizin Asıl Çözüm Yolu”**, Sosyal Adalet Gazetesi, yıl:1, sayı-9 (Mayıs),s.3.
- AREN Sadun (1963), **“Hangi Yol?”**, Sosyal Adalet Gazetesi, yıl:1,sayı-12 (Haziran), s.3.
- AREN Sadun (1963), **“İktisadi Kalkınmayı Sınırlandırıcı Rolü Bakımından Ziraat”**, Ankara Üniversitesi S.B.F Dergisi, Ankara, sayı:3-4, cilt: 18, s. 5-22.
- AREN, Sadun (1965), **İktisada Başlangıç, Temel Kavramlar, Fiyat Bölüşüm**, Ankara: Sevinç Matbaası.
- AREN, Sadun (1965), **“Yaşasın Emekçiler Yaşasın Türkiye”**, Ankara: Sosyal Adalet Yayınları 5 , (TİP 10 Ekim 1965 Milletvekili Seçimi Radyo Konuşmaları), s.74-79.
- AREN, Sadun (16.06.1969), **“Fırsatlar Tükenmez”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2.
- AREN, Sadun (30.06.1969), **“Devrim, Devrimci Hareketler ve Parti”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- AREN, Sadun (14.07.1969), **“İktidarın Baskı Çabaları”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- AREN, Sadun (20.10.1969), **“Seçim Yenilgisi ve Ötesi”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2.
- AREN, Sadun (25.08.1969), **“Seçimlerde Çalışmak Görevdir”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- AREN, Sadun (03.11.1969), **“Demirel’in Kapısında Bekleyen Üç Mesele”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.10.
- AREN, Sadun (1969), **“Emperyalizmin Türkiye’deki Amaçları”**, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.4-5.

- AREN, Sadun (12.01.1970), “**Devrim Stratejisi**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-4.
- AREN, Sadun (09.02.1970), “**1970 Bütçesi Üzerine**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- AREN, Sadun (02.03.1970), “**Hükümet Buhranı ve Ötesi**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2-3.
- AREN, Sadun (16.03.1970), “**İktisadi Gelişme ve sosyalizm**”, Emek, İstanbul: Baylan Basım ve Ciltevi, s.2.
- AREN Sadun (1974), **Türkiye’de İstihdam ya da İşsizlik Sorunu**, TMMOB Sanayi kongresi, Makine Mühendisleri Odası, Ankara.
- AREN Sadun (1975), **Ekonomi Bilimi Üzerine**, Yeni Toplum Dergisi, Ankara, S-1 (Mart), s. 5-8.
- AREN Sadun (1975), **1975 Yılında Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Sorunları**, (açık oturum), Tüm İktisatçılar Birliği, s.164.
- AREN Sadun (1976), **Eğitim-Üretim İlişkileri**,(Eğitim Sempozyumu 7. Oturumunda Sunulan Bildiri),Ankara: TÖB-DER Eğitim Yayınları.s.7-22.
- AREN Sadun (1976), **Sanayileşme ve Bazı Sorunları**, (Panel), Ankara: TMMOB yayınları, no:101.
- AREN Sadun (1977), **Kamu Kesiminde Çalışanların Ekonomik Sorunları ve Sendikalaşma**, (panel), Web: <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1977/05/16>, ET. 13 Şubat 2013.
- AREN, Sadun; Cemil MERİÇ, Bahri SAVCI, Toktamış ATEŞ ve diğerleri (1984), **Özgürlük: Ortak Kitap: 1383 Aydının Dilekçesi** , İstanbul: YAZKO Yayınları.
- AREN, Sadun; Yakup KEPENEK, Gürel TÜZÜN, Alpaslan IŞIKLI ve diğerleri (1985), **“Barış için Yazdılar Çizdiler (BarışSeçkisi)”**, Haluk GERGER (Der.),Barış Elbette Gerçekleştirilecektir, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, s.37-43.

- AREN, Sadun, Gürel TÜZÜN, Alpaslan IŞIKLI, Sinan SÖNMEZ (1986), **İşbitiren Ekonomi, Liberalizm, Devlet Müdahalesi ve 24 Ocak**, İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- AREN Sadun (1986) ,**Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Boyutları**, (Panel), Ankara: TMMOB yayınları, (Aralık).
- AREN, Sadun (1987), “**Türkiye’de İstihdan Sorunu ve Sanayi**”,1987 Sanayi Kongresi ve Sergisi, Ankara:MMO, Yayın no:127, s.289.
- AREN, Sadun (1987), **Teknolojinin Üretimdeki Yeri ve Çağımızdaki Durumu**, Teknoloji Transferi, İstanbul, TMMOB , Açık Oturum Tam Metni, s. 6 .
- AREN, Sadun (1989), **Bir Dönemden Yazılar (1980-1988)**, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- AREN, Sadun; Yıldırım KOÇ,Alpaslan IŞIKLI ve diğerleri (1990), **Demokratik Kitle-Meslek Örgütleri: Perspektifler/Sorunlar**, Ankara: Sağlık ve toplum Yayınları.
- AREN, Sadun (1993), **Tip Olayı (1961-1971)**, İstanbul: Cem Yayınevi.
- AREN, Sadun (1995), “**Yeni Toplumsal Değişme Dinamikleri Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek(Bahar), Ankara: Gelecek Basım, Sayı-5.
- AREN, Sadun (1994), “**İstikrar Önlemleriyle İlgili Birkaç Not**”, Marksizm ve Gelecek (Yaz),Ankara: Gelecek Basım, Sayı-3.
- AREN, Sadun (1994), “**Uluslararası Bütünleşme-Küreselleşme Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek, Ankara: Gelecek Basım, sayı-2, s.5-10.
- AREN, Sadun, Cemal HEKİMOĞLU , Oğuzhan MÜFTÜOĞLU ve diğerleri (1995), **Plan, Piyasa ve Sosyalizm**, İstanbul,Alan Yayıncılık.
- AREN, Sadun (1996), “**Sosyalizmin Yeni Yolu**”, Marksizm ve Gelecek, (Yaz), Ankara: Gelecek Basım, s.5-12.
- AREN, Sadun (1996), “**Emperyalizmle Mücadele Sorunu**”, Marksizm ve Gelecek (Kış),Ankara: Gelecek Basım, s.5-9.
- AREN, Sadun ,Işık KANSU, İzzet ÇETİN, Bayram MERAL ve diğerleri (1997), **Yeni Sağ Yeni Aldatmaca**, İstanbul: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (1997), “**Toplumun Kokuşması Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek (Bahar), Ankara: Gelecek Basım, s.5-9.
- AREN, Sadun (1998), “**Gene Küreselleşme Üzerine**”, Marksizm ve Gelecek, (Yaz), Ankara: Gelecek Basım, s.5-9.

- AREN, Sadun (1999), **Küreselleşme, Sosyalizm ve Geleceğin Yönü**, NPQ Türkiye, cilt 1, sayı-4 (Ocak), s.59.
- AREN, Sadun; Ruşen KELEŞ, İlber OLTAYLI ve diğerleri (1999), **Sivil Toplum için Kent Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri**, İstanbul; Yerel Yönetim Vakfı Yayınları.
- AREN, Sadun (2000), (sunuş), **Vatandaşlık Açısından Kürt Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi**, EKİNCİ, Tarık Ziya, İstanbul, Küyerel Yayınları.
- AREN, Sadun (2001), **Bir Dönemin Anıları**, Ankara: TMMOB EMO.
- AREN Sadun (2002), **Değişme, Küreselleşme ve Sosyalizm**, s.31, (BAHAR'02),YKY, s.59-67, ankara.edu.tr
- AREN, Sadun (2006),**Puslu Camın Arkasında**, Ankara: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2006), **Hayatta Asıl olan Yoldur, Molalar Yola Dahildir**, TURİYAP Fuar ve Kongre Merkezi Marmara Salonu, 25. İstanbul Kitap Fuarı Etkinlik Programı, (Ekim), Düzenleyen: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2008) **Sosyalizmin Yeni Yolu**, Ankara: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2008),**100 Soruda Para ve Para Politikası**, Ankara: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2009), **Ekonomi Dersleri**, Ankara: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2009), **100 Soruda Ekonomi El Kitabı: Türkiye Ekonomisinden Örneklerle**, Ankara: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2011), **İstihdam, Para ve İktisadi Politika**, Ankara: İmge Kitabevi.

KAYNAKÇA

- AREN, Sadun (2006), “**Puslu Camın Arkasından**”, Ankara: İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2008), “**Sosyalizmin Yeni yolu**”, Ankara, İmge Kitabevi.
- AREN, Sadun (2009), “**100 Soruda Ekonomi El Kitabı**”, Ankara,İmge Kitabevi.
- BAYAR, Fırat (2008), “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye”,
Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, Ankara, S-32, s.25.
- BULUTAY, Tuncer (2003), “**Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı**”, Ankara:
Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- Büyük Larousse Ansiklopedisi (1986), Milliyet Gazetecilik A.Ş., İstanbul, Interpress
Basın ve Yayıncılık.
- Mülkiyeliler Birliği (2009), “Mülkiye’nin 150. Kuruluş Yılında Yapıtlarıyla
Aramızdalar”, İndirilme Tarihi: 17.07.2013
WWW.Web:<http://www.politics.ankara.edu.tr/eski/Aramızdalar.pdf>
- SELİK, Mehmet (1982), “**Marksist Değer Teorisi**”, Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- TUNÇ, Hasan (1999), “**Anayasa Hukukuna Giriş**”, Ankara: Nobel Yayınları.
- UBK (2008), **Sadun Aren 8 Mart 2008 Ardından**, İstanbul: Umur Basımevi.
- BİLGİ Alaattin, (1984), (Çev.), “**Sosyalizmin Alfabeti**”, HUBERMAN, Leo.,
Ankara: Sol Yayınları, s. 46.
- KOÇ, Yıldırım (2010), “Sosyal Demokrasi Nedir?”, **Aydınlık Dergisi**, Erişim
Tarihi:04.03.2014,
WWW.Web: <http://www.yildirimkoc.com.tr/usrfile/1323636463a.pdf>.
- ORTAŞ, İbrahim (2002), “Bilim, Bilim İnsanı ve Bilimsel Etik”, **Üniversite ve
Toplum Dergisi**,(Haziran), Cilt:2, Sayı:2, Erişim tarihi: 11.05.2014
WWW Web: <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=76>.